

De aard van het beestje

De aard van het beestje

Kenmerken en achtergronden van dierenmishandelaars

A. van Wijk
M. Hardeman

In opdracht van:
Programma Politie & Wetenschap

Foto omslag: Sijmen Hendriks/Hollandse Hoogte

Ontwerp:
Mediaeval Tekst en Vorm & Martien Frijns

ISBN: 978 94 635 0011 1
NUR: 130

Realisatie:
Vakmedianet, Deventer

© 2017 Politie & Wetenschap, Apeldoorn; Bureau Beke, Arnhem

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoud

	<i>Voorwoord</i>	7
1	<i>Achtergrond en onderzoeksvragen</i>	9
1.1	Achtergrond van het onderzoek	10
1.2	Definitie van dierenmishandeling	11
1.3	Doelstelling en onderzoeksvragen	14
2	<i>Methoden van onderzoek</i>	15
2.1	Literatuuronderzoek	15
2.2	Analyse dossiers Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming	16
2.3	Analyse meldingen Meldpunt 144	16
2.4	Analyse politieregistraties (BVH)	17
2.5	Analyse rapportages Reclassering	20
2.6	Vragenlijst taakaccenthouders dierenwelzijn	20
2.7	Vragenlijst medewerkers dierenambulance	21
2.8	Interviews met deskundigen	22
2.9	Aanvullende documentatie	22
2.10	Overzicht van de geraadpleegde bronnen	23
2.11	Reflectie	23
3	<i>Dierenmishandelaars in de literatuur</i>	25
3.1	Definities, aard en omvang van dierenmishandeling	25
3.2	Achterliggende theorie	26
3.3	Kenmerken van dierenmishandelaars	29
3.4	Resumé	31

4	Dierenmishandeling	33
4.1	Aantallen zaken	33
4.2	Kenmerken van het delict	40
4.3	Resumé	46
5	Dierenmishandelaars	49
5.1	Algemene kenmerken	49
5.2	Criminaliteitspatroon	50
5.3	De dierenmishandeling	54
5.4	Leefgebieden	61
5.5	Dierenmishandelaars nader ingedeeld	74
5.6	Resumé	81
6	Conclusies	83
6.1	Methodologie	83
6.2	Aard en omvang	85
6.3	Dierenmishandeling	86
6.4	Dierenmishandelaars	87
6.5	Aanpak politie	90
	Literatuur	95
	Bijlagen	105
1	Analyseformat Nationale Politie en Reclassering	105
2	Vragenlijst politiefunctionarissen met taakaccent dierenwelzijn	113
3	Vragenlijst chauffeurs dierenambulances	116
4	Geïnterviewde respondenten	119
5	Topiclijst interviews	120
6	Kenmerken first offenders en meerplegers	121
7	Kenmerken mishandelaars eigen en andermans dieren	124

Voorwoord

Dit onderzoek is een lange zoektocht geworden naar de kenmerken en achtergronden van dierenmishandelaars. Een grote verscheidenheid aan informatiebronnen was nodig om de verschillende puzzelstukjes bij elkaar te leggen. We zeggen hiermee niet dat de ‘puzzel’ rondom de persoon van de dierenmishandelaar is opgelost. Dit is de eerste publicatie in Nederland over het fenomeen dierenmishandelaars. We hopen hiermee een goede aanzet te hebben gegeven voor nader onderzoek. We willen de volgende instanties bedanken voor hun bereidheid om informatie te verstrekken: de politie, Reclassering, LID, Meldpunt 144 en HALT. In het bijzonder danken we de leden van de leescommissie voor hun nuttige commentaar op de conceptversie: Annemieke Venderbosch (P&W), Janine Janssen (Avans Hogeschool), Miranda Maas (LID), Madeleine van der Bruggen en Vanessa van den Berg (Politie). Nienke Endenburg (UU) en Anouk Duijnker (Politie) bedanken we tot slot voor hun nuttige suggesties.

Arnhem, maart 2017

Anton van Wijk & Manon Hardeman

Achtergrond en onderzoeksvragen

‘Als de mens luistert naar zijn diepste gevoelens, weet hij dat hij goed moet zijn voor dieren, want hij die wreed is tegen dieren, is ook hardvochtig voor mensen. Wij kunnen het hart van een mens beoordelen door naar zijn behandeling van dieren te kijken.’ Bron: Immanuel Kant (1724-1804)

Zoals uit het citaat hierboven blijkt, wordt al eeuwen een relatie verondersteld tussen gewelddadig gedrag tegen dieren en tegen mensen. De filosoof John Locke (1693) vroeg al in de zeventiende eeuw om aandacht voor de relatie tussen dierenmishandeling en de omgang met mensen. In navolging van Locke en Kant bestaat er ook in de huidige tijd erkenning voor het ‘verband’ tussen gewelddadig gedrag tegen dieren en soortgelijk gedrag jegens mensen (Garnier & Enders-Slegers, 2012; Van Leiden, Hardeman, Bremmers, Van Ham & Van Wijk, 2012; Hardeman, 2013).

De beul van Twente

Een bekend voorbeeld is Rudolf K., beter bekend als ‘de beul van Twente’. Al in 1986 werd Rudolf veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging voor een poging tot verkrachting in Apeldoorn. Vanaf 1998 mocht Rudolf met proefverlof en in december 2003 werd zijn tbs na ruim zestien jaar beëindigd. Tussen 2000 en 2004 pleegde Rudolf tientallen dierenmishandelingen. Het ging onder meer om schapen, pony’s en paarden waarvan de geslachtsdelen waren afgesneden. In 2001 kwam Rudolf al eens in beeld wegens deze dierenmishandelingen, maar er was onvoldoende bewijs om hem als verdachte aan te merken.

In juni 2003 werd in een park in Enschede een 50-jarige zwerver doodgestoken. Ook zijn geslachtsdeel was weggesneden. De politie legde in het onderzoek naar de dierenmishandelingen een link met deze moord vanwege de weggesneden geslachtsdelen. Rudolf bevond zich vlak na de moord in hetzelfde park als het slachtoffer. Dat was voor de

politie aanleiding Rudolf nader onder de loep te nemen. Observaties en huiszoeken resulteerden in april 2005 tot zijn aanhouding. Uiteindelijk is Rudolf veroordeeld wegens moord, drie pogingen tot moord en de gruwelijke mishandeling van tientallen paarden, pony's en schapen (NOS, 18 augustus 2005, LJN AU 6873 25-11-2005, LJN AX 7374 13-06-2006, LJN BB 6351 04-12-2007).

1.1 Achtergrond van het onderzoek

Sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw is de maatschappelijke visie op de positie van dieren veranderd. Zo wordt bijvoorbeeld betoogd dat niet alleen dierenmishandeling in het algemeen moet worden verboden, maar dat er ook wettelijke bepalingen dienen te worden opgesteld waar het gaat om proefdieren en het houden van dieren in de agrarische sector. Daarmee komt meer en meer aandacht voor enerzijds de gezondheid en anderzijds het welzijn van het dier (Bordes, 2010).

Ook de politieke aandacht voor dierenwelzijn is vergroot sinds in 2011 in het regeerakkoord tussen de VVD en het CDA is besloten dat dierenmishandeling strenger moet worden aangepakt. Om een hardere aanpak te realiseren, is gewerkt aan een strenger strafbeleid, één alarmnummer om dierenleed te melden en het streven om in de periode van 2011 tot en met 2014 in totaal 500 dierenagenten op te leiden (Kamerstukken II, 2011/12). In de voorjaarsnota van 2012 is echter besloten dat de aanstelling van 500 zogeheten *animal cops* wordt teruggedraaid, onder andere vanwege bezuinigingen. Dierenwelzijn is een taakaccent geworden en de betreffende politiefunctionarissen kunnen ook worden ingezet voor reguliere politietaken. In totaal worden er 180 politiefunctionarissen met een taakaccent dierenwelzijn opgeleid. Ook is er per 1 juli 2014 een vernieuwde kaderwet in werking getreden: de vernieuwde Wet dieren waarin de bestaande wetgeving in het kader van dierenwelzijn gebundeld is. Naast maatschappelijke en politieke aandacht is er ook steeds meer wetenschappelijke aandacht voor dierenwelzijn. In Nederland is een aantal onderzoeken verschenen naar de relatie tussen dierenmishandeling en geweld (Garnier & Enders-Slegers, 2012; Hardeman, 2013) en de aanpak van dierenmishandeling (Van Leiden, e.a., 2012; Van Leiden, Van Ham, Hardeman, Scholten & Van Wijk, 2016).

Behoeft e aan onderzoek

De afgelopen jaren hebben er meerdere dierenmishandelingen plaatsgevonden die voor heftige beroering in de samenleving hebben gezorgd. Een voorbeeld hiervan is de ‘paardenbeul’ die paarden, verspreid over heel Nederland, bewerkt met een scherp voorwerp. Er zijn zeker zestig zware mishandelingen bekend, waarvan minimaal veertig met zeer ernstige verwondingen in en rond de genitale delen van de paarden.

Paardenbeul

‘Een paard in Eemnes heeft een zware mishandeling door een dierenbeul niet overleefd. De merrie was zo zwaar gewond aan haar genitaliën, dat een dierenarts het dier heeft laten inslapen. De eigenaar vond het 25 jaar oude paard zaterdagochtend in Eemnes. Het dier stond in een sloot naast een weiland. De brandweer kon de merrie nog wel uit het water halen. Vervolgens zag een dierenarts de wonden’ (*Algemeen Dagblad*, 27 september 2015).

Vanuit de Nationale Politie is behoefte aan wetenschappelijk onderzoek naar het fenomeen dierenmishandelaars. Met uitgebreidere kennis over de achtergrond van de dierenmishandelaars kan de politie effectiever en gericht er te werk gaan, zowel in termen van preventie als opsporing. Het gaat hierbij niet specifiek om dierenmishandeling in relatie tot huiselijk geweld, maar om de dierenmishandeling in het algemeen. Wie zijn deze dierenmishandelaars, wat zijn hun kenmerken en achtergronden, en zijn er daderprofielen en/of risicofactoren te onderscheiden? Daarnaast is er behoefte aan kennis over de aard en omvang van dierenmishandeling in Nederland en over de delictkenmerken van de dierenmishandeling.

1.2 Definitie van dierenmishandeling

De definiëring van dierenmishandeling maakt deel uit van een bredere wetenschappelijke discussie rondom de rol die dieren innemen in de criminologie. De criminologie is een gedragswetenschap waarbij crimineel gedrag en de maatschappelijke reactie hierop vanuit verschillende disciplines worden

belicht. Grofweg zijn er twee invalshoeken te onderscheiden om dierenmishandeling te bezien:

- 1 dierenmishandeling bezien vanuit het dier;
- 2 dierenmishandeling bezien vanuit de mens.

Volgens verschillende onderzoekers die dierenmishandeling bezien vanuit het dier (invalshoek 1) is de criminologie vooral gericht op het handelen van mensen en hebben dieren hierbij een ondergeschikte rol (Beirne, 1996 en 2007; Cazaux, 2001; Janssen, 2012). 'Doorgaans zien we onszelf niet als dier onder de dieren, maar kennen wij onze eigen soort als het ware een status aparte toe. Andere dieren worden dan min of meer ondergeschikt aan de mens' (Janssen, 2012, p. 32).

Jansen betoogt dat dierenleed op zichzelf erg is en niet alleen omdat het ook mensen aangaat. Een tamelijk radicale definitie van dierenmishandeling waarbij wordt uitgegaan van deze gedachte is die van Cazaux en Beirne (2001, p. 290). Hun definitie luidt als volgt: 'dierenmishandeling is om het even elke daad die bijdraagt tot de pijn, de dood of het lijden van een dier, of dat anderzijds het welzijn van het dier bedreigt. Dierenmishandeling kan fysiek of psychologisch zijn, en het kan gaan om passieve verwaarlozing of omissie, en kan direct of indirect, opzettelijk of onopzettelijk zijn'.

Met deze kritiek in het achterhoofd, is in dit onderzoek gekozen voor een benadering van dierenmishandeling vanuit invalshoek twee: het perspectief vanuit mensen. Het doel van het onderzoek is immers om meer kennis over de achtergrond van dierenmishandelaars te genereren zodat de politie effectiever en gericht kan opsporen. Het onderzoek richt zich op menselijk gedrag waarvan dieren het slachtoffer zijn.

Binnen invalshoek twee kan dierenmishandeling op verschillende manieren omschreven worden omdat dierenmishandeling een normatief geladen begrip is. Is er sprake van dierenmishandeling bij het doodslaan van een mug, het plaatsen van een muizenval, het schoppen van een hond of het slachten van een kip? Hier is geen eenduidig antwoord op te geven. Definities van dierenmishandeling verschillen in tijd, plaats, cultuur en geloof, en zelfs binnen een samenleving kunnen de opvattingen over wat dierenmishandeling is verschillen (Becker & French, 2004; Janssen, 2012; Piper & Myers, 2006). In veel wetenschappelijke literatuur wordt verwezen naar de definitie van Ascione e.a. (1993, p. 228) die dierenmishandeling definieert als 'socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of an animal'. Deze brede omschrijving omvat psychische mishandeling

en verwaarlozing, inclusief actieve en passieve delicten, en seksuele mishandeling. Onopzettelijke verwaarlozing door bijvoorbeeld onmacht valt niet binnen de definitie. In deze definitie wordt wel recht gedaan aan sociale en culturele verschillen in de relaties tussen mensen en dieren. De term 'socially unacceptable behavior' verwijst naar de culturele bepaaldheid van het fenomeen dierenmishandeling. In bepaalde streken van Latijns-Amerika zijn stieren- en hanengevechten een traditie, terwijl dit in andere landen als dierenmishandeling wordt gezien. Ascione (2010) en Munro en Munro (2008) geven aan dat – bijvoorbeeld in Groot-Brittannië – de intentie van de dader niet wordt meegenomen in het oordeel, maar dat strikt wordt geoordeeld op basis van de gepleegde feiten. Munro en Munro (2008) beschrijven dierenmishandeling aan de hand van de verschillende vormen. De auteurs onderscheiden fysieke mishandeling, seksuele mishandeling, emotionele mishandeling en verwaarlozing van een dier (Munro & Munro, 2008). Dit onderscheid wordt ook gemaakt en beschreven door Ascione (2010).

Op basis van het voorgaande is in dit onderzoek voor *actieve, opzettelijke dierenmishandeling* gekozen. We gebruiken de volgende definitie van dierenmishandeling:

Dierenmishandeling is sociaal onacceptabel en bewust gedrag waardoor een dier onnodig pijn heeft, onnodig lijdt, bang is en/of overlijdt als gevolg van dit gedrag.

We sluiten gevallen van dierenverwaarlozing uit. Hoewel dat ook het welzijn van het dier bedreigt, moet het gaan om opzettelijke, actieve handelingen van een persoon. Daarnaast kiezen we ervoor om de mishandeling van landbouwdieren niet mee te nemen in dit onderzoek. De voornaamste reden hiervoor is dat de politie de overtredingen en strafbare feiten waarvan landbouwdieren het slachtoffer zijn niet opspoot. Dit wordt gedaan door een andere organisatie, namelijk de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Daarnaast gaan de vormen van dierenmishandeling bij landbouwdieren en de maatschappelijke en politieke discussies die daaromtrent worden gevoerd, zoals over het ritueel slachten van dieren, het vervoeren van dieren in een te kleine ruimte en legbatterijen, verder dan het doel dat met dit onderzoek is beoogd.

1.3 Doelstelling en onderzoeksvragen

In het onderzoek wordt in kaart gebracht wat de aard en omvang van dierenmishandeling in Nederland is. Ook is onderzocht of er voor de Nederlandse situatie kenmerken, achtergronden en risicofactoren van plegers van dierenmishandeling zijn te onderscheiden. Daarnaast is nagegaan wat deze kennis kan betekenen voor het werk van de politiefunctionarissen met het taakaccent dierenwelzijn en de opsporingspraktijk.

De hoofdvraag is als volgt geformuleerd:

In hoeverre zijn er voor de Nederlandse situatie kenmerken, achtergronden en risicofactoren van plegers van dierenmishandeling te onderscheiden en wat betekent dit voor het werk van de politiefunctionarissen met het taakaccent dierenwelzijn en de opsporingspraktijk?

De onderzoeksvragen luiden als volgt:

- 1 Wat zijn de aard en omvang van dierenmishandeling in Nederland?
- 2 Wat zijn de kenmerken van het delict?
- 3 Wat zijn de kenmerken en achtergronden van de dader(s)?
- 4 Welke daderprofielen zijn te onderscheiden?
- 5 Hoe kan hun criminele carrière worden getypeerd, wat betreft:
 - aantal en aard van strafbare feiten (en overige contacten);
 - volgorde/opbouw qua ernst;
 - plaats van het delict dierenmishandeling in de totale criminele carrière.
- 6 Wat betekent de kennis over dierenmishandelaars voor het werk van de politie (opsporing van dierenmishandelaars) en taakaccenthouders dierenwelzijn (signalering, advisering en voorlichting) in Nederland?

Methoden van onderzoek

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen zijn diverse methoden toegepast en bronnen geraadpleegd. Als eerste is in de literatuur gezocht naar informatie over de achtergronden en kenmerken van dierenmishandelaars (2.1). Vervolgens is een dossieronderzoek uitgevoerd bij de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (2.2) en zijn meldingen bij meldpunt 144 Red een Dier opgevraagd en geanalyseerd (2.3). Daarna is een analyse van politieregistraties uitgevoerd om een voornamelijk kwantitatief beeld op delictniveau te schetsen (2.4). In de politieregistraties is vervolgens gezocht naar zaken van dierenmishandeling waarbij ook gegevens van verdachten beschikbaar zijn. Van deze verdachten is nagegaan welke achtergronden er van hen bekend zijn bij de drie Reclasseringsorganisaties (3RO, hierna: Reclassering) (2.5). Verder zijn er vragenlijsten uitgezet onder politiemedewerkers met een taakaccent dierenwelzijn (2.6) en onder medewerkers van dierenambulances (2.7). Tot slot zijn er interviews met deskundigen gehouden (2.8). Van twee instanties is aanvullende documentatie ontvangen, namelijk van Meld Misdad Anoniem en Halt (2.9). Bij wijze van overzicht wordt daarna schematisch weergegeven welke bronnen zijn geraadpleegd en welke aantallen daarbij horen (2.10). In de laatste paragraaf staat een nadere reflectie op de opzet en uitvoering van het onderzoek (2.11).

2.1 Literatuuronderzoek

Ter oriëntatie op het onderwerp is naar literatuur gezocht over de achtergronden en kenmerken van dierenmishandelaars. Het literatuuronderzoek omvat een bestudering van voornamelijk buitenlandse publicaties. Wetenschappelijke publicaties op het gebied van kenmerken en achtergronden van dierenmishandelaars die in Nederland zijn verschenen, zijn schaars.

De literatuur is met behulp van de volgende zoekmachines gezocht: Google Scholar, PiCarta en PsycINFO. Hierbij is onder andere gebruikgemaakt van de volgende zoektermen: 'animal cruelty', 'graduation hypothesis', 'animal abuse',

'battered pets', 'childhood bestiality' en 'offender characteristics'. Indien in deze artikelen andere interessante onderzoeken vermeld stonden, hebben we deze ook opgezocht. Daarnaast hebben respondenten suggesties gedaan voor relevante artikelen en boeken. In totaal zijn er ongeveer zeventig bronnen geraadpleegd.

2.2 Analyse dossiers Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming

De Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) is belast met het bestrijden van dierenleed en dierenmishandeling, en werkt hierbij nauw samen met de dierenpolitie, het ministerie van Economische Zaken en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). De LID registreert alle meldingen over vermeend verstoord dierenwelzijn in hun meldingsysteem. In het systeem van de LID zitten in de onderzoeksperiode (2011-2014) 96 afgesloten zaken van dierenmishandeling. Dit zijn (deels) gegronde zaken, ofwel zaken die volgens de inspecteurs 'echte' gevallen van dierenmishandeling zijn. Na een inhoudelijke beoordeling van deze zaken zijn 18 zaken verwijderd omdat het niet duidelijk was dat het om dierenmishandeling ging. In totaal zijn er 78 zaken in het onderzoek betrokken. De 'vulling' van de dossiers varieerde van enkele zinnen tot een uitgebreide beschrijving van wat er was gebeurd, door wie en wat de vervolgstappen zijn geweest.

2.3 Analyse meldingen Meldpunt 144

Meldpunt 144 is het centrale, landelijke nummer dat burgers kunnen bellen om dierenmishandeling en -verwaarlozing te melden. Het meldpunt is thans ondergebracht bij de Nationale Politie. Afhankelijk van de aard en ernst van de melding zetten de medewerkers van 144 de melding door, bijvoorbeeld naar een dierenambulance of de taakaccenthouders dierenwelzijn van de politie. Uit de onderzoeksperiode (2011-2014) zijn geen meldingen meer beschikbaar die kunnen worden geanalyseerd. Over een deel van 2015 zijn er echter wel meldingen bewaard gebleven. Het gaat hierbij om alle meldingen, dus ook om zaken die betrekking hebben op dierenverwaarlozing en algemene vragen over dierenwelzijn. Met de zoekterm 'dierenmishandeling' in alle meldingen kwamen 461 meldingen uit de eerste negen maanden van 2015 naar voren. Die zijn inhoudelijk bekeken op relevantie en of er voldoen-

de informatie in stond. Hiermee wordt bedoeld of er voldoende feitelijke informatie beschikbaar is (naam beschuldigde, adres, duidelijke omschrijving van de dierenmishandeling) aan de hand waarvan in de systemen van politie en Reclassering verder kon worden gezocht naar gegevens. Dat blijkt in 42 registraties uit de eerste drie maanden van 2015 het geval.

2.4 Analyse politieregistraties (BVH)

Om zicht te krijgen op de aantallen van de (geregistreerde) zaken van dierenwelzijn, in het bijzonder dierenmishandeling, is een kwantitatieve analyse uitgevoerd op gegevens uit het politiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). In verschillende wetten kan dierenmishandeling onder uiteenlopende noemers aan bod komen.

Het betreft de volgende wetsartikelen:¹

- Dierenmishandeling;
 - Artikel 36 uit de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWD 36/1)²
 - Artikel 2.1 lid 1 Wet dieren (WDR 2.1/1)
- Ontuchtige handelingen met een dier;
 - Artikel 254 uit het Wetboek van Strafrecht (SR 254)
- Porno tussen mens en dier;
 - Artikel 254a uit het Wetboek van Strafrecht (SR 254 a/1)
- Opzettelijk doden/beschadigen van een dier;
 - Artikel 350 lid 2 uit het Wetboek van Strafrecht (SR 350/2)³

Aan de hand van de betreffende wetsartikelen is gezocht in het politieregistratiesysteem BVH. De gevonden zaken zijn geselecteerd en nader geanalyseerd. De analyses zijn uitgevoerd om de omvang van dierenwelzijn c.q. dierenmishandeling in Nederland vast te stellen. Om ontwikkelingen in de aantallen zaken te kunnen bepalen, zijn de registraties over de periode 2011 tot en met 2014 geanalyseerd. De registraties hebben betrekking op meldingen en aangif-

¹ Er zijn geen maatschappelijke klassen uit BVH gebruikt voor de analyse. In andere onderzoeken is dat om inhoudelijke redenen wel gedaan (Van Leiden e.a., 2016). De aantallen uit de verschillende onderzoeken mogen niet met elkaar worden vergeleken.

² Dit artikel is vervallen per 1 juli 2014.

³ Dit artikel valt onder vernieling.

ten.⁴ De kwantitatieve analyses van meldingen en aangiften richten zich op het in beeld brengen van:

- aantallen registraties naar jaar en naar wetsartikel;
- maand, week, dag en tijdstip;
- politie-eenheid.

Ter verdieping van de kwantitatieve gegevens is een kwalitatieve analyse uitgevoerd op zaken van dierenmishandeling. Het doel hiervan is om te beschrijven wat de aard van de dierenmishandeling is (om welke dieren gaat het, door wie is het delict geconstateerd, wat is de aard van verwondingen, waar is het gebeurd en welke opvolging heeft de melding/aangifte gehad?). Van de zaken zijn processen-verbaal en de gegevens van de verdachten bestudeerd (zie hierna).

Verdachten

De kwantitatieve gegevens over de delicten blijken onvoldoende handvatten te bieden om een beredeneerde steekproef te trekken van zaken van dierenmishandeling waarbij een of meer verdachten zijn aangehouden dan wel gehoord in verband met dierenmishandeling. De meeste delicten (of meldingen) zijn weggeschreven onder artikel 36 GWD (zie paragraaf 4.1). Dat zijn vrijwel zonder uitzondering zaken die gaan over dierenverwaarlozing en niet over het moedwillig mishandelen van dieren. Het gaat om mensen die hun huisdieren geen eten geven, dieren (en kinderen) die in uitwerpselen leven of boeren die hun veestapel ernstig verwaarlozen (zie casus hieronder). In veel van deze zaken speelt een meeromvattende sociale problematiek van schulden, psychiatrische problemen, enzovoort (zie ook Van Leiden e.a., 2016). Strikt genomen is het welzijn van deze dieren zeer zeker in het geding, maar van opzet en bewust mishandelen is blijkens de processen-verbaal en meldingen geen sprake, eerder van onvermogen en onkunde.

4 De aantallen registraties die later in hoofdstuk 4 aan de orde komen wijken op het eerste gezicht af van wat er in andere onderzoeken is beschreven. De onderzoekers hebben de informatie verkregen van de Nationale Politie, die de aantallen op ons onderzoek nog een keer heeft gecontroleerd. De oorzaak van de verschillen is vermoedelijk dat we alleen naar de strafrechtelijke zaken hebben gekeken (in plaats van maatschappelijke klassen waarin nog geen koppeling met een verdachte is gemaakt). Veel (zo niet de meeste) dierenwelzijnszaken leiden blijkbaar niet tot een strafbaar feit (waar een verdachte in beeld moet zijn gekomen) of worden bestuursrechtelijk afgedaan (o.a. Van Leiden e.a., 2012 en 2016).

Verwaarlozing van varkens

‘De verdachte heeft aan ongeveer 443 varkens de nodige zorg onthouden door de varkens voedsel en water te onthouden. Deze varkens zijn door uithongering en gebrek aan water om het leven gekomen. De verdachte heeft twee jaar niet naar de beesten omgekeken. De verdachte was de enige die ervan op de hoogte was dat de varkens in de stal stonden en hij heeft nagelaten om voor de dieren te zorgen of om iemand anders voor de dieren te laten zorgen. Hierdoor is de varkens onvoorstelbaar leed aangedaan. De verdachte heeft zijn omgeving doen geloven dat de stallen leeg waren en hij heeft alle contracten met de voedselleveranciers afgezegd. Volgens de verdachte komt dit doordat hij persoonlijke problemen heeft’ (Van Leiden e.a., 2016, p. 60-61).

Naar verhouding zijn de meeste hits met betrekking tot het mishandelen van dieren – waarbij ook gegevens beschikbaar zijn van de verdachten – voortgekomen uit de registraties onder artikel 350 lid 2 WvSr (vernieling). Om tot een voldoende grote onderzoeksgroep te komen zijn alle registraties van artikel 350 lid 2 WvSr bekeken. Dat heeft, tezamen met enkele hits bij artikel 36 GWD en artikel 254 WvSr, 66 zaken en 73 verdachten opgeleverd die in aanmerking komen voor het onderzoek.⁵

Zoals in paragraaf 2.2 en 2.3 aangegeven, is ook in de databases van de LID en 144 gezocht naar dierenmishandelaars, waaruit verschillende zaken naar voren zijn gekomen. Een belangrijk deel is alsnog uit het onderzoek gehaald, omdat er verder geen (politie-)informatie over was. Alle bronnen – BVH, LID en 144 – bij elkaar opgeteld, komen we op een totaal van 90 dierenmishandelingszaken waarbij 97 verdachten van dierenmishandeling in beeld zijn. Alle 97 verdachten zijn nagelopen in BVH en op basis hiervan is een analyseformat ingevuld waarbij kenmerken van zowel het delict als de verdachte zijn genoteerd (zie bijlage 1). De aard van de dierenmishandelingen waaraan de verdachten zich schuldig hebben gemaakt, is conform de vraagstelling erg gevarieerd. Dat geldt ook voor de omvang van de informatie in de processen-verbaal. In totaal is er van 97 verdachten van dierenmishandeling een (gedeeltelijk) ingevuld analyseformat beschikbaar.

5 Op de vraag of seks met dieren opzettelijk pijn of leed veroorzaakt wordt teruggekomen in hoofdstuk 4. In elk geval wordt dat in de literatuur (zie volgend hoofdstuk) wel gedaan. Omdat er in BVH naar verhouding veel zaken stonden van seks met dieren is omwille van het evenwicht in de onderzoekspopulatie ervoor gekozen om vijf willekeurige zaken te selecteren.

2.5 Analyse rapportages Reclassering

Van de 97 personen die uit de politieregistraties naar voren zijn gekomen als verdachten van dierenmishandeling is – na formele toestemming – bij de Reclassering nagegaan in hoeverre zij daar bekend zijn. Dat blijkt te gelden voor 54 personen.⁶ Het is onbekend waarom de andere verdachten niet bekend zijn bij de Reclassering, maar dat kan te maken hebben met het ‘geringe feit’ (vernietiging) en het gegeven dat sommige verdachten vrijwel geen andere antecedenten hebben (zie hoofdstuk 4). Van de verdachten die bij de Reclassering bekend zijn, is het dossier opgevraagd en bestudeerd. Er is met name aandacht uitgegaan naar de beschrijvingen van de leefgebieden op basis van de RISc. De gegevens zijn verwerkt op het eerder genoemde analyseformat (zie bijlage 1).

2.6 Vragenlijst taakaccenthouders dierenwelzijn

De politie heeft functionarissen aangesteld als taakaccenthouders dierenwelzijn (hierna: taakaccenthouders). Hun taak is om meldingen aangaande dierenwelzijn, dus ook dierenmishandeling, op te pakken en af te handelen. Zij vormen om die reden een waardevolle bron voor het onderzoek. Aan alle 175 taakaccenthouders in Nederland is een vragenlijst gestuurd (zie bijlage 2 voor de vragenlijst).⁷ Het doel van de vragenlijst was om te achterhalen in hoeverre zij in hun werk te maken hebben gehad met personen die dieren mishandelen (geen verwaarlozing). Indien dat het geval was, is gevraagd naar de kenmerken van de zaak (aantal dieren, periode, aard verwondingen, geografisch gebied, enzovoort), achtergronden van de dierenmishandelaar en de relatie met andere strafbare feiten, voor zover die bekend zijn. Het aantal taakaccenthouders dat heeft gereageerd op de vragenlijst is 91 (52%).

De taakaccenthouders werken in de volgende politie-eenheden. De grootste respons is afkomstig uit Oost-Brabant, gevolgd door Zeeland-West-Brabant, Den Haag en Midden-Nederland. Uit Amsterdam kwam geen enkele vragenlijst retour. Afgaande op het aantal registraties zoals vermeld in tabel 2.1 is er naar verhouding weinig respons uit Oost-Nederland en Noord-Nederland. Over de oorzaken van de verschillen tussen de eenheden is geen eenduidige verklaring te geven.

⁶ Van 18 van de 54 personen was slechts summiere informatie beschikbaar.

⁷ Ter verduidelijking: het gaat niet om 175 fte aan taakaccenthouders. De meeste taakaccenthouders besteden een (beperkt) deel van hun tijd aan de dierentaken. Aantallen en percentages in de tabellen zijn afgerond.

Tabel 2.1: Taakaccenthouders (respons naar eenheid)

Eenheid	Jaar	
	aantal	%
Amsterdam	-	-
Den Haag	13	14
Limburg	9	10
Midden-Nederland	12	13
Noord-Holland	8	9
Noord-Nederland	4	4
Oost-Brabant	18	20
Oost-Nederland	4	4
Rotterdam	10	11
Zeeland-West-Brabant	13	14
Totaal	91	100

2.7 Vragenlijst medewerkers dierenambulance

Medewerkers van de dierenambulance kunnen in hun dagelijkse taakuitvoering eveneens te maken krijgen met zaken waarbij het dierenwelzijn in het geding is door dierenmishandeling. In Nederland zijn er – ten tijde van het onderzoek – twee organisaties van dierenambulances die een groot deel van het aanbod omvatten: de Federatie Dierenambulances Nederland (FDN) en de Dierenbescherming.⁸

Voor de chauffeurs die zijn aangesloten bij de FDN is gebruikgemaakt van een contactpersoon bij de FDN die de regio's en steden heeft benaderd waar de chauffeurs werken. In totaal hebben 40 chauffeurs uit negen regio's (van de in totaal 24 regio's⁹) de vragenlijst ingevuld. De chauffeurs van de dierenambulances van de Dierenbescherming zijn afzonderlijk benaderd via het internet. Daarop zijn dertien reacties gekomen. In totaal zijn er derhalve 53 ingevulde vragenlijsten van chauffeurs van dierenambulances.

Aan de chauffeurs van de dierenambulance is een vragenlijst gestuurd (zie bijlage 3). Het doel van de vragenlijst aan de chauffeurs van de dierenambulance is om meer zicht te krijgen op hun ervaringen met het aantreffen van dieren die zijn mishandeld (en wellicht reeds zijn overleden). In het bijzonder is hierbij gevraagd naar de aard van de verwondingen, het soort dieren dat veelal

8 Inmiddels heeft Stichting Dierenlot zich daarbij gevoegd. Er is ook contact gezocht met de Federatie Dierenopvang Organisaties (koepelorganisatie voor asielen) met het verzoek om bij de leden na te vragen of zij ervaring hebben met gevallen van dierenmishandeling. Dat heeft geen positieve reactie opgeleverd.

9 De selectie van de regio's is gedaan door de FDN op basis van de veronderstelde medewerkingsbereidheid aan het onderzoek. Met dank aan mevr. M. van Kommer.

wordt mishandeld en de afhandeling van de zaak. Ook hier is dierenverwaarlozing expliciet uitgesloten.

2.8 Interviews met deskundigen

Er zijn achttien deskundigen geïnterviewd over het fenomeen dierenmishandeling. In het bijzonder staat daarbij de persoon van de dierenmishandelaars centraal: wat zijn risicofactoren voor het mishandelen van dieren, wat is de relatie met ander delictgedrag en in hoeverre kunnen er verschillende typen dierenmishandelaars worden onderscheiden? In bijlage 4 staat een overzicht van de respondenten die zijn geïnterviewd. Zij zijn afkomstig uit de wetenschap, politie en dierenwelzijnsorganisaties.¹⁰ De interviews zijn gehouden aan de hand van een topiclijst (zie bijlage 5). Van elk interview is een verslag gemaakt. De bevindingen uit de interviews worden verwerkt bij resultaten uit de registratie- en dossieranalyse.

2.9 Aanvullende documentatie

Aan twee organisaties is gevraagd of zij gegevens hebben over het fenomeen dierenmishandeling en de plegers van dergelijke feiten. Het gaat om Meld Misdaad Anoniem en Halt. Eerstgenoemde heeft over de jaren 2013-2015 totaal-aantallen van meldingen van dierenmishandeling en -verwaarlozing, maar heeft verder geen inhoudelijke informatie. Om die reden zijn twee telefonisten van Meld Misdaad Anoniem geïnterviewd om hun ervaringen op te tekenen. Van Halt hebben we een negental geanonimiseerde casus ontvangen van minderjarigen (12-18 jaar) die dieren hebben mishandeld en daarvoor een Halt- straf hebben gekregen. Hiervan is een aantal als illustratie opgenomen in het rapport.

10 Er is veel moeite gedaan om andere deskundigen te interviewen, zoals kinder- en jeugdpsychiaters, behandelaars en huisartsen, maar dat heeft niets opgeleverd. De reden was samengevat dat men niet over (voldoende) deskundigheid beschikte over het onderwerp dierenmishandeling.

2.10 Overzicht van de geraadpleegde bronnen

Zoals in het voorgaande deel van dit hoofdstuk is beschreven, zijn meerdere bronnen geraadpleegd om zo veel mogelijk onderzoeksdata te verzamelen. Hieronder staan de onderzoeksmethoden en de resultaten daarvan schematisch weergegeven. Er is samengevat informatie over 90 zaken van dierenmishandeling en 97 dierenmishandelaars.

Tabel 2.2: Overzicht van de geraadpleegde bronnen

	Methode	Hoe?	Geraadpleegd	Relevant
1	Literatuuronderzoek	Zoekmachines: GoogleScholar, PiCarta, PsyclINFO	Meer dan 100 bronnen	70 bronnen
2	Dossieranalyse LID	Gezocht in het LID-systeem	96 afgesloten zaken	78 afgesloten zaken
3	Analyse meldingen Meldpunt 144	Registratiesysteem Meldpunt 144	108 meldingen in januari t/m maart 2015 (totaal 461 meldingen tussen januari en september 2015)	42 meldingen in januari t/m maart 2015
4	Analyse politierregistraties (BVH)	Aan de hand van wets- artikelen is gezocht in het politierregistratiesysteem BVH	1143 zaken in BVH waarvan ruim 500 bekeken 78 LID-dossiers in BVH bekeken 42 meldingen bij 144 in BVH bekeken	66 zaken o.b.v. BVH 21 zaken o.b.v. LID 3 zaken o.b.v. 144
5	Analyse rapportages Reclassering	Registratiesysteem 3RO	97 verdachten	54 bekend
6	Vragenlijst taakaccenthouders dierenwelzijn	Digitale vragenlijst	175 taakaccenthouders bevraagd	91 reacties
7	Vragenlijst medewerkers dierenambulance	Digitale vragenlijst	Uitgezet bij FDN en Dierenbescherming	40 reacties FDN 13 reacties Dierenbescherming
8	Interviews deskundigen	Gestructureerde interviews (topiclijst)	Verschillende deskundigen benaderd	18 interviews
9	Aanvullende documentatie	Geïnterviewd of Meld Misdad Anoniem en/of Halt info over dierenmishandeling hebben	Systeem geraadpleegd	MMA: metadata ontvangen Halt: 9 casus ontvangen

2.11 Reflectie

Met het onderzoek beogen we de achtergronden en kenmerken van personen die dieren mishandelen in kaart te brengen alsook informatie over het delict dierenmishandeling te genereren. Daartoe zijn veel verschillende informatie-

bronnen geraadpleegd, die elk een klein puzzelstukje van het totaalplaatje vormen. Weliswaar leeft het onderwerp dierenmishandeling sterk in de samenleving en bij instanties als de politie, de LID en het Openbaar Ministerie, maar dat betekent niet dat er in ruime mate informatie over de groep dierenmishandelaars voorhanden is. Dat kan betekenen dat dierenmishandeling in werkelijkheid ook weinig voorkomt. Aannemelijker is echter dat dierenmishandeling vaak niet wordt gesignaleerd. En als het wordt opgemerkt, wordt er – om allerlei redenen – geen melding van gemaakt. En in die gevallen dat er toch wordt gemeld bij bijvoorbeeld de politie of LID, hoeft dat nog niet te resulteren in een strafwaardig incident. Kortom, er is sprake van een informatielacune waar het gaat om de kenmerken en achtergronden van mensen die dieren mishandelen. Wat er wel bekend is in de diverse registratiesystemen, betreft vermoedelijk een (zeer) beperkt deel, dat we overigens met de vele informatiebronnen wel goed in beeld hebben gekregen.

De interviews met deskundigen hebben deels kunnen voorzien in de informatieleemtes, maar ook hier geldt dat de deskundigen – ieder vanuit de specifieke kennis en ervaring – meer vragen dan antwoorden hebben. De informatie over het delict dierenmishandeling is wel enigszins te onderbouwen met kwantitatieve gegevens. De resultaten van dit onderzoek moeten echter met enige terughoudendheid worden geïnterpreteerd. Onderhavig onderzoek behelst een eerste schets van het fenomeen dierenmishandeling en de plegers van dierenmishandeling.

Dierenmishandelaars in de literatuur

In onderzoek naar dierenmishandeling en dierenmishandelaars is blijkens de literatuur een tweedeling te maken: enerzijds richt onderzoek zich op dierenmishandeling als onderdeel van huiselijk geweld, anderzijds is in onderzoek aandacht voor dierenmishandeling als voorspeller c.q. risicofactor van later en/of ander gewelddadig gedrag. In dit onderzoek worden beide invalshoeken meegenomen. Het onderzoek richt zich in hoofdzaak immers op de achtergronden en kenmerken van de daders van dierenmishandeling en dat kan op beide invalshoeken slaan. In dit hoofdstuk wordt allereerst aandacht besteed aan aard en omvang van dierenmishandeling (3.1). Vervolgens wordt de achterliggende theorie over geweld tegen dieren beschreven (3.2). Daarna volgt een paragraaf met de bevindingen uit tot op heden uitgevoerd onderzoek (3.3). Tot slot volgt een resumé waarin op de bevindingen wordt gereflecteerd (3.4).

3.1 Definities, aard en omvang van dierenmishandeling

Dierenmishandeling kan variëren in frequentie en ernst, waarbij plegers vaak meer dan één vorm van mishandeling toepassen (Baldry, 2004; Tallichet & Hensley, 2005). Wat betreft de aard van dierenmishandeling beschrijven verschillende onderzoekers de meest voorkomende vormen van dierenmishandeling: het neerschieten, slaan, schoppen en neersteken van, of het gooien met, dieren (Arluke & Luke, 1997; DeGrue & DiLillo, 2009; Flynn, 2000b; Miller & Knutson, 1997; Tallichet & Hensley, 2005). Uit verschillende onderzoeken blijkt dat honden en katten een verhoogd risico op mishandeling lopen (Arkow & Munro, 2010; Arluke & Luke, 1997; DeGue, 2009; Flynn, 1999; Flynn, 2000b; Flynn, 2001; Munro & Munro, 2008). Ook kleine dieren zoals knaagdieren, vogels en reptielen, buitendieren zoals paarden, boerderijdieren en in het wild levende dieren lopen een risico op slachtofferschap (Arluke & Luke, 1997; Flynn, 1999; Flynn 2000; Flynn, 2001).

Onderzoek naar hoe vaak dierenmishandeling voorkomt is schaars. Om iets over de omvang van dierenmishandeling te kunnen zeggen, kan naar cijfers van

handhavings- of hulpverleningsorganisaties worden gekeken. Vermoedelijk is er naast de omvang van de geregistreerde dierenmishandeling een hoog *dark number* (Lockwood, 2010). Redenen hiervoor zijn dat niet alle gevallen van dierenmishandeling worden opgemerkt en opgemerkte gevallen van dierenmishandeling niet altijd worden gemeld door omwonenden of dierenartsen. In onderzoeken waarin is gepoogd de omvang van dierenmishandeling in kaart te brengen, zijn veelal dierenartsen bevroegd. Uit onderzoek van Williams, Dale, Clark en Garret (2008) blijkt dat bijna twee derde van de 383 dierenartsen de laatste vijf jaar letsel ten gevolge van dierenmishandeling heeft waargenomen. Bij een derde hiervan was dit minimaal één keer per jaar en bij een tiende minimaal vier keer per jaar. Onderzoek van Enders-Slegers en Janssen (2009) laat zien dat dierenartsen een vermoeden van dierenmishandeling (of huiselijk geweld) lang niet altijd melden bij een handhavende instantie. Slechts elf procent van de dierenartsen meldt dierenmishandeling en dertien procent meldt een vermoeden van huiselijk geweld aan andere instanties.

3.2 Achterliggende theorie

In onderzoek naar dierenmishandeling als risicofactor voor ander gewelddadig gedrag, wordt onder andere gekeken naar de achtergronden, kenmerken en het gedrag van de dader. De achterliggende gedachte van dergelijk onderzoek is de *graduation hypothesis* (ook wel *progression thesis* genoemd). Binnen deze hypothese wordt verondersteld dat gewelddadig gedrag zich opbouwt: van geweld tegen dieren in de kindertijd naar geweld tegen mensen in het latere leven (Flynn, 2011; Lucia & Killias, 2011). Verschillende onderzoeken bevestigen de *graduation hypothesis*. Uit vragenlijstonderzoek onder Amerikaanse gevangenen (Hensley, Tallichet & Singer, 2006; Tallichet & Hensley, 2004) komt naar voren dat gevangenen die meermalen dierenmishandeling hebben gepleegd, een grotere kans lopen op het plegen van geweld tegen personen. Deelstudies die zijn uitgevoerd op basis van de in 2004 en 2006 ingevulde vragenlijsten bevestigen deze hypothese. Zo blijkt dat personen die als kind dierenmishandeling hebben gepleegd, meer gewelddadige delicten plegen dan ouders die als kind geen dierenmishandeling pleegden (Henry, 2004; Henry & Sanders, 2007; Hensley, Tallichet & Dutkiewicz, 2010; Loeber & Farrington, 2001; Loeber & Farrington, 2011; Lucia & Killias, 2011; Tallichet & Hensley, 2004). Specifiek geldt het verdrinken en seksueel misbruiken van dieren als een significante voorspeller van geweld tegen mensen (Hensley & Tallichet, 2009). Ook de leeftijd is een

belangrijke indicator: hoe jonger personen zijn die een dier mishandelen of die seks hebben met een dier, hoe waarschijnlijker het is dat ze doorgaan met het mishandelen van dieren en later ook mensen (Tallichet & Hensley, 2009). Dit sluit aan bij de bevinding dat het aantal keer dan iemand zich als kind schuldig maakt aan dierenmishandeling, een significante voorspeller is voor later agressief gedrag tegen mensen (Henderson, Hensley & Tallichet, 2011; Hensley, Tallichet & Dutkiewicz, 2009). Ook onderzoek van O'Grady, Kinlock en Hanlon (2007) bevestigt deze hypothese. Uit door hen gehouden interviews blijkt dat gevangenen die zich als kind schuldig hebben gemaakt aan dierenmishandeling, een grotere kans hebben om in de 'moordenaarsgroep' te komen. Onderzoek biedt geen uitsluitsel of dit ook voor seriemoordenaars geldt. Zo blijkt uit onderzoek dat slechts een vijfde (21%) van de 354 onderzochte seriemoordenaars in het verleden dierenmishandeling heeft gepleegd (Wright & Hensley, 2003). Mogelijk is dit – lager dan verwachte – percentage te verklaren doordat niet bij alle seriemoordenaars in het dossier te achterhalen is of zij dierenmishandeling gepleegd hebben. Met andere woorden, mogelijk hebben zij zich wel degelijk schuldig gemaakt aan dierenmishandeling, maar staat dit niet geregistreerd.

Psychopaat of kattenkwaad?

'Een vijfjarig jongetje heeft zondagmorgen een puppy verdrongen in een fontein. Het kind was aan het buitenspelen met een zesjarig meisje toen hij haar puppy afpakte en naar de fontein liep. Het meisje rende erachteraan, maar was te laat om de dertien weken oude puppy te redden. "En nu is hij dood", zou het jongetje gezegd hebben. De verdrinking van de puppy door een vijfjarig jongetje leidt tot veel geschokte reacties. Hoe kan een kleuter zo iets doen? Je hoort het vaker: kinderen die pootjes van een spin uittrekken, zout op slakken gooien of een kikker opblazen. Maar een jong hondje verdrinken, zoals zondag gebeurde, komt zelden voor. Velen vragen zich af: schuilt in het jongetje een toekomstige psychopaat? Of gaat het hier om uit de hand gelopen kattenkwaad?' (*Algemeen Dagblad*, 3 augustus 2015).

De graduation hypothesis sluit aan bij de verschillende ontwikkelingspaden van delinquente jongeren die criminologen onderscheiden, waarbij ernstig delinquent gedrag volgt na minder ernstig delinquent gedrag (Loeber, Wung, Keenan e.a., 1993).¹¹ Tegelijkertijd is er ook onderzoek voorhanden dat pleit voor een nuancering van deze hypothese (Beirne, 2004; Arluke, Levin, Luke & Ascione, 1999; Walters, 2013). Arluke e.a. (1999) onderzochten strafdossiers van 153 voor dierenmishandeling en 153 vanwege andere delicten veroordeelde personen. De kans op het plegen van een gewelddadig delict was voor mishandelaars van dieren vijf keer groter. Van een overgang van geweld tegen dieren naar geweld tegen mensen bleek binnen deze groep echter slechts in zestien procent van de gevallen sprake te zijn. Vanwege het grotendeels ontbreken van een opbouw in de ernst van gepleegde delicten – die in de graduation hypothesis wordt verondersteld – spreken we daarom liever over *generalized deviance*: ‘Rather than being a predictor or a distinct step in the development of increasingly criminal or violent behavior, animal abuse ... is one of many anti-social behaviors committed by individuals in society’ (Arluke, Levin, Luke & Ascione, 1999; p. 969).

Zoals gezegd, veronderstelt de graduation hypothesis dat gewelddadig gedrag zich opbouwt: van geweld tegen dieren in de kindertijd naar geweld tegen mensen in het latere leven. Dit kan zich uiten in de vorm van huiselijk geweld. Onderzoek naar de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling laat ook een ander verband zien: plegers van huiselijk geweld plegen vaker dierenmishandeling (Ascione e.a., 2007; Carlisle-Frank, Frank & Nielsen, 2004; Loring & Bolden-Hines, 2004; Strand & Faver, 2005; Volant, Johnson, Gullone & Coleman, 2008). De volgordelijkheid die bij de graduation hypothesis wel aan de orde is, krijgt in dit verband minder aandacht. Er wordt in de vernoemde onderzoeken vooral gekeken naar het plegen van dierenmishandeling tijdens de periode dat ook huiselijk geweld wordt gepleegd. Plegers van huiselijk geweld en dierenmishandeling tonen minder affectie, straffen eerder en hebben irreële verwachtingen van dieren (Carlisle-Frank e.a., 2004).

11 Deze prospectieve, longitudinale studie wordt de *Pittsburgh Youth Study* genoemd en is in 1987 gestart. Er zijn toen ongeveer 3000 jongeren random geselecteerd uit drie verschillende groepen op de basisschool. Deze jongeren worden tot op heden gevolgd.

3.3 Kenmerken van dierenmishandelaars

In deze paragraaf worden verschillende kenmerken van dierenmishandelaars besproken. Achtereenvolgens komen sociaal-demografische kenmerken, persoonlijkheid en psychopathologie, de kindertijd en gezinsachtergrond, en delict en motief aan bod.

Sociaal-demografische kenmerken

Geslacht, leeftijd en woonomgeving staan in verband met wreedheid tegen dieren en afkeer van dierenmishandeling. Voor wat betreft geslacht blijkt dat jongens vaker wreedheid tegenover dieren laten zien dan meisjes (Agnew, 1998; Mellor, Yeow, Hapidzal, Yamamoto, Yokoyama & Nobuzane, 2009; Pifer, 1996). Qua leeftijd valt in verschillende culturen op dat kinderen tussen de vijf en zeven jaar oud wreder zijn tegenover dieren dan kinderen tussen de acht en dertien jaar oud (Mellor e.a., 2009). Hierbij speelt mogelijk mee dat jongere kinderen de mogelijke gevolgen van hun actie nog niet goed kunnen inschatten (Kohlberg, 1981; Kohnstamm, 2009). Qua omgeving blijkt dat mensen die in een stedelijke omgeving wonen een sterkere afkeer hebben van dierenmishandeling dan mensen die in een landelijke omgeving wonen (Kellert, 1980; Pifer, 1996). In een landelijke omgeving heerst een andere cultuur in relatie tot de omgang met dieren dan in een stedelijke omgeving.

Persoonlijkheid en psychopathologie

Bij mannen en vrouwen is sprake van verschillende factoren die als voorspeller gelden voor het plegen van dierenmishandeling en ander geweld. Bij mannen is gevoelloosheid een directe voorspeller, bij vrouwen speelt hun gevoeligheid voor afwijzing een rol (Gupta, 2008). Daarnaast blijkt – op basis van het bestuderen van psychiatrische dossiers van delinquenten – dat antisociale persoonlijkheidsstoornissen significant vaker voorkomen bij dierenmishandelaars (38%) dan bij delinquenten die zich, naar eigen zeggen, niet schuldig hebben gemaakt aan dit delict (8%) (Gleyzer, Felthous & Holzer, 2002). Andersom kan het plegen van dierenmishandeling ook een indicator zijn voor (de ontwikkeling van) psychopathologie, waaronder een antisociale, obsessief-compulsieve of theatrale persoonlijkheidsstoornis, en verslaving aan alcohol, drugs of gokken (Ascione,

McCabe, Philips & Tedeschi, 2010; Baldry, 2003 en 2004; Flynn, 2000; Gupta, 2008; Herzog, 2007; Hounslow, Johnson, Kathan & Pound, 2010; Randour, 2004; Randour & Davidson, 2008; Raupp, 2002; Volant, Johnson, Gullone & Coleman, 2008; Vaughn, Fu, Beaver, DeLisi, Perron & Howard, 2011; Walters, 2014). Dierenmishandeling is een criterium voor het kunnen vaststellen van een gedragsstoornis (American Psychiatric Association, 2013).

Kindertijd en gezinsachtergrond

Kinderen die in een gewelddadig gezin opgroeien of op een andere manier worden geconfronteerd met geweld, kunnen dit gedrag overnemen en uiten met gewelddadig gedrag jegens dieren. Het observeren en nadoen van gedrag van ouders en de bredere sociale omgeving ligt hieraan mogelijk ten grondslag (zie de sociale leertheorie van Bandura, 1977). Negatieve ervaringen in de kindertijd blijken dan ook een belangrijke risicofactor te zijn voor het plegen van dierenmishandeling. Kinderen die zijn blootgesteld aan dierenmishandeling en/of huiselijk geweld maken zich drie keer zo vaak schuldig aan dierenmishandeling, vergeleken met kinderen voor wie dit niet het geval is (Baldry, 2003 en 2005; zie ook Becker, Stuewig, Herrera & McCloskey, 2004). Bovendien blijkt dat hoe jonger kinderen getuige zijn van dierenmishandeling of (huiselijk) geweld, hoe jonger ze zijn als ze dieren mishandelen (zie onder andere Baldry, 2003 en 2005; Duncan, Thomas & Miller, 2005; Hensley, Tallichet & Dutkiewicz, 2012). Gevangenen die zijn opgegroeid in een landelijk gebied blijken vaker getuige te zijn van een familielid dat zich schuldig maakt aan dierenmishandeling. Daartegenover zijn gevangenen die in een stedelijk gebied zijn opgegroeid, vaker getuige van dierenmishandeling gepleegd door leeftijdsgenoten (Tallichet & Hensley, 2005).

Delict en motivatie

Schieten op dieren (64%) en het slaan en schoppen van dieren (45%) blijken het meest voor te komen wanneer wordt gekeken naar de wijze van mishandeling van het dier.¹² In tegenstelling tot personen die schieten op dieren, hebben

12 Deze percentages (64 en 45) tellen niet op tot 100 procent omdat daders van dierenmishandeling meerdere vormen van dierenmishandeling kunnen plegen.

degenen die zich schuldig maken aan seks met dieren (14%) wel de behoefte het delict te verbergen. Bovendien handelen zij vaker alleen (Hensley, Tallichet & Singer, 2005).

Dierenmishandeling kan verschillende motieven hebben, bijvoorbeeld nieuwsgierigheid, spanning, plagerij of om serieus een dier te pijnigen (Ascione e.a., 2010; Arluke, 2002; Baldry, 2004; Dadds, Turner & McAloon, 2002). Dierenmishandeling kan ook plaatsvinden om anderen te intimideren, controleren, beangstigen, isoleren, manipuleren, straffen of choqueren, om wraak te nemen, vanuit sadisme of om agressie of vooroordelen te uiten (Ascione, 2001; Dadds e.a., 2002; Flynn, 2000; Garnier & Enders-Slegers, 2012; Gullone, Johnson & Volant, 2002; Kellert & Felthous, 1985; Ramsey, Randour, Blaney & Gupta, 2010).

Aan het plegen van dierenmishandeling ligt bij de helft van de daders woede en bij meer dan een derde plezier ten grondslag (Hensley & Tallichet, 2005). Ander onderzoek laat zien dat ook gevoelens van vernedering en angst een rol kunnen spelen (Wright & Hensley, 2003). Macht lijkt met name een rol te spelen wanneer sprake is van dierenmishandeling binnen het kader van huiselijk geweld (Ascione, Friedrich, Heath & Hayashi, 2003). Bevestiging voor deze suggestie blijkt onder andere uit het gegeven dat mannen die dieren mishandelen meer seksueel geweld en verkrachting binnen het huwelijk plegen dan mannen die geen dieren mishandelen (Simmons & Lehmann, 2007). Ruim twee derde van de dierenmishandelaars staat ook geregistreerd voor andere geweldsincidenten (Boat & Knight, 2000).

3.4 Resumé

In dit hoofdstuk is stilgestaan bij onderzoek dat ingaat op de kenmerken van daders van dierenmishandeling en factoren die kunnen bijdragen aan het plegen van dierenmishandeling. De graduation hypothesis, die stelt dat dierenmishandeling op jonge leeftijd als een signaal voor delinquentie op latere leeftijd kan worden gezien, wordt in verschillende onderzoeken genoemd. Deze hypothese, waarin een volgordelijkheid wordt verondersteld van licht (dierenmishandeling op jonge leeftijd) naar zwaar (geweld tegen personen), lijkt minder van toepassing dan gedacht. Eerder is sprake van generalized deviance. Dierenmishandeling is een van de uitingen van antisociaal gedrag dat kan worden vertoond. Onderzoek laat zien dat leeftijd (jong) en geslacht (man) in verband staan met het plegen van dierenmishandeling. De omgeving waarin iemand opgroeit, is van grote invloed. Negatieve ervaringen in de kindertijd, zoals slachtoffer of getuige zijn

van huiselijk geweld en/of getuige zijn van dierenmishandeling, zijn een belangrijke voorspeller voor het ontstaan van dierenmishandeling. Dit sluit aan bij de sociale leertheorie. Het plegen van dierenmishandeling zelf is een voorspeller van later gewelddadig gedrag tegen mensen en de aanwezigheid van psychopathologie, meer specifiek persoonlijkheidsstoornissen en verslaving. Daarnaast is bij mannen gevoelloosheid een directe voorspeller van dierenmishandeling, bij vrouwen is dit de gevoeligheid voor afwijzing.

4

Dierenmishandeling

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van de analyses van dierenwelzijnszaken, voor zover dat blijkt uit de politieregistraties, gegevens van de taakaccenthouders, dierenambulances en interviews (4.1). Daarna wordt op basis van de verdiepende analyses van de politieregistratie en interviews ingezoomd op de kenmerken van het delict dierenmishandeling (4.2). Het hoofdstuk besluit met een resumé (4.3). Ter illustratie staan in de tekst enkele casus uit de bestudeerde dossiers.

4.1 Aantallen zaken

In deze paragraaf wordt ingegaan op de omvang van dierenwelzijnszaken, waaronder mishandeling, in Nederland. Daartoe worden eerst de politieregistraties beschreven. Daarna volgen de bevindingen van de taakaccenthouders, chauffeurs van de dierenambulances en de geïnterviewde respondenten.

Politieregistraties

De politie heeft een aantal mogelijkheden om inbreuken op het dierenwelzijn, waaronder dierenmishandeling, te registreren. Uit de politieregistraties blijkt dat tussen 2011 en 2014 ruim elfhonderd zaken zijn geregistreerd met betrekking tot dierenwelzijn (tabel 4.1).

Tabel 4.1: Aantal registraties per jaar naar wetsartikel (2011 t/m 2014)

Wetsartikelen		2011	2012	2013	2014	Totaal	%
Dierenverwaarlozing en -mishandeling	GWD 36/1	52	247	342	260	901	79
Dierenmishandeling	WDR 2.1/1	0	0	0	11	11	1
Ontuchtige handelingen met een dier	SR 254	5	15	14	6	40	4
Porno tussen mens en dier	SR 254 A/1	4	30	7	6	47	4
Opzettelijk doden/beschadigen van een dier	SR 350/2	5	60	51	28	144	13
Totaal		66	352	414	311	1143	100

Het aantal dierenwelzijnszaken stijgt vanaf 2011, met een daling in 2014 ten opzichte van het jaar ervoor. De stijging heeft te maken met de invoering van de taakaccenthouders, de instelling van het Meldpunt 144 en de aandacht die daaromheen is geweest (Van Leiden e.a., 2012 en 2016).

Bijna tachtig procent van de zaken is weggeschreven onder artikel 36/1 van de GWD. Dat wil overigens niet zeggen dat die registraties allemaal betrekking hebben op dierenmishandeling zoals gedefinieerd in dit onderzoek. Er zijn ongeveer 75 registraties uit deze categorie bekeken en slechts een enkele zaak valt – zoals eerder opgemerkt – binnen de definitie die in dit onderzoek aan dierenmishandeling wordt gegeven. Het overgrote deel van de registraties heeft betrekking op verwaarlozing van dieren.

Het opzettelijk doden of beschadigen van een dier (artikel 350/2 WvSr) vormt qua omvang de tweede groep met bijna dertien procent van het totaal aantal zaken. In deze categorie zijn, zoals gezegd, de meeste registraties gevonden die gaan over dierenmishandeling volgens de gehanteerde definitie.

Mishandeling van een hondje

‘Getuigen zien dat een vrouw een klein wit hondje herhaaldelijk oppakt en in de bosjes tegen een boom en op de grond gooit. Tevens zwaait zij het hondje via de riem rond als een soort lasso en sleept zij het hondje – dat niet meer kan lopen – mee over de grond. Een dierenarts constateert letsel op verschillende plekken’ (Van Leiden e.a., 2016, p. 45).

Een kleine acht procent van de zaken is zedengerelateerd (ontuchtige handelingen en dierenporno). Die strafbepaling geldt sinds 2010. In dit onderzoek is daarvan een aantal zaken bestudeerd.

Dieren misbruikt op kinderboerderij Texel

‘Op een kinderboerderij in Den Burg op Texel zijn een lam en een geit seksueel misbruikt. De medewerkers hebben aangifte gedaan, meldt een woordvoerder van de politie maandag. Met kerst werd een lam van enkele maanden oud door medewerkers van een kinderboerderij aangetroffen met bloed op haar geslachtsdelen, licht de zegsman toe. Enkele dagen later gebeurde hetzelfde met een geit. De politie onderzoekt de incidenten en roept getuigen op zich te melden’ (nu.nl, 7 januari 2013).

De aantallen registraties naar eenheidsniveau laten het volgende beeld zien.

Tabel 4.2: Aantallen registraties dierenwelzijn (naar politie-eenheid en jaar)

Eenheid	2011	2012	2013	2014	Totaal	%
Amsterdam	8	7	15	9	39	3
Den Haag	18	50	62	53	183	16
Landelijke Eenheid				1	1	-
Limburg	1	19	42	10	72	6
Midden-Nederland		9	15	9	33	3
Noord-Holland	16	39	25	28	108	9
Noord-Nederland		30	32	35	97	9
Oost-Brabant	4	26	21	16	67	6
Oost-Nederland	13	70	128	79	290	25
Rotterdam	4	62	44	39	149	13
Zeeland-West-Brabant	2	40	30	32	104	9
Totaal	66	352	414	311	1143	100

In Oost-Nederland worden de meeste registraties gedaan. De verschillen in de aantallen registraties tussen de eenheden hebben onder meer te maken met de mate waarin de politie in de betreffende regio's invulling geeft aan het taakaccent dierenwelzijn. Uit onderzoek is bekend dat de verschillen in capaciteit, organisatie en prioriteit groot zijn. In de ene eenheid werken bijvoorbeeld zeven politiefunctionarissen voor honderd procent aan het taakaccent, in de andere regio draaien taakaccenthouders amper dierenzaken omdat zij worden ingezet voor andere politietaken zoals de noodhulp (Van Leiden e.a., 2016). Daarnaast kan meespelen dat de eenheid Oost-Nederland de grootste eenheid is.

De aantallen registraties naar maand zijn als volgt verdeeld.

Tabel 4.3: Aantallen registraties dierenwelzijn (naar wetsartikel en maand)

Wetsartikel	Maanden												Totaal
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
GWD 36/1	67	68	62	65	91	78	103	104	65	61	77	60	901
SR 254A/1	1	2	3	5	1	1	1	27		4	1	1	47
SR 350/2	8	6	13	14	18	14	16	15	10	12	8	10	144
WDR2.1/1								1	1	2	3	4	11
SR 254	4	2	2	9	2	2	1	2	5	3	4	4	40
Totaal	80	78	80	93	112	95	121	149	81	82	93	79	1143

Er worden gemiddeld 95 zaken per maand geregistreerd. Het beeld is grofweg dat de politie de meeste zaken in de zomermaanden (juli en augustus) registreert en minder zaken in de wintermaanden. De piek in de zomermaanden wijkt af van de criminaliteit die de politie in het algemeen registreert, want dan laten de zomermaanden juist een dip zien. Een eenduidige verklaring hiervoor is niet te geven. Een mogelijke verklaring is dat dieren in de zomer meer buiten komen. Ze staan bijvoorbeeld in de wei of worden vaker/langer uitgelaten. Daarnaast zijn er mogelijk ook meer mensen op straat waardoor dierenmishandeling eerder wordt waargenomen en gemeld. Inbreuk op het dierenwelzijn zou in de zomer dus ‘zichtbaarder’ kunnen zijn.

Tot slot is gekeken naar de dagen waarop de dierenwelzijnszaken hebben plaatsgevonden c.q. zijn geregistreerd.

Tabel 4.4: Aantallen registraties dierenwelzijn (naar wetsartikel en dag)

Wetsartikel	Dagen							Totaal
	ma	di	wo	do	vr	za	zo	
GWD 36/1	151	148	121	122	131	121	107	901
SR 254A/1	5	8	13	6	12	3		47
SR 350/2	36	21	20	19	14	15	19	144
WDR 2.1/1	1	1	1	4	3	1		11
SR 254	2	7	6	8	6	7	4	40
Totaal	195	185	161	159	166	147	130	1143

Uit de analyses naar pleegdag blijkt dat in de weekenden (zaterdag en zondag) het minst wordt geregistreerd. De meeste meldingen worden aan het begin van de week (maandag en dinsdag) geregistreerd (wat overigens niet hoeft te betekenen dat het delict ook op die dagen is gepleegd).

Meld Misdaad Anoniem

Meld Misdaad Anoniem (M.) is een onafhankelijk meldpunt waar burgers anoniem informatie over ernstige criminaliteit en misdaad kunnen melden. Van 2013 tot en met 2015 heeft M. een kleine 900 meldingen ontvangen over dierenmishandeling én verwaarlozing (bijna 300 per jaar). M. maakt geen onderscheid tussen verwaarlozing en mishandeling. Aan twee ervaren telefonisten, werkzaam bij de meldlijn, is gevraagd hoe groot zij het aandeel van de dierenmishandelingen schatten in het totaal aantal diergerelateerde meldingen. De

schatting loopt van tien tot twintig procent, ofwel zo'n dertig tot zestig zaken per jaar. Desgevraagd zeggen de respondenten dat de aard van de melding vaak betrekking heeft op vechthonden die door hun baas (te) fors worden gedisciplineerd om de hond te laten luisteren of om ze extra agressief te maken, vermoedelijk voor hondengevechten. Maar ook andere meldingen over mishandelde vogels en katten komen binnen bij M. De reden waarom burgers een melding doen bij M. en niet bij de politie is dat zij dan anoniem kunnen blijven.¹³ De angst voor represailles door de pleger is hiervan een belangrijke reden. Melder en pleger zijn vaak bekenden van elkaar.

Taakaccenthouders politie

Uit hoofdstuk 2 bleek dat er 91 taakaccenthouders dierenpolitie de vragenlijst over dierenmishandelaars hebben ingevuld. Twee derde van de responderende taakaccenthouders (68%) zegt tijdens het werk weleens gevallen van dierenmishandeling tegen te zijn gekomen. Gemiddeld gaat het om 3,2 gevallen per maand. Een kritische beschouwing van deze informatie leert dat het in ongeveer de helft van die gevallen gaat om dierenmishandeling zoals in dit onderzoek gedefinieerd. Genoemde voorbeelden zijn een hond overgieten met kokend water, katten aan de staart rondzwieren, een hond slaan en schoppen, de stroomband zeer strak doen en veel te hard zetten. In de overige gevallen hebben de taakaccenthouders zaken genoemd die zijn te categoriseren als 'verwaarlozing'.

Chauffeurs dierenambulances

Tot slot zijn chauffeurs van de dierenambulances bevraagd naar hun ervaringen met dierenmishandeling. Het gaat om vrijwilligers die gemiddeld 6,6 jaar als chauffeur werkzaam zijn voor (gemiddeld) bijna 20 uur per week. Bijna de helft van de respondenten (43%) zegt ervaring te hebben met gevallen van dierenmishandeling. Gemiddeld gaat het om bijna een geval per maand. Net als bij de taakaccenthouders blijkt ook nu uit de toelichtingen van de chauffeurs dat het veelal gevallen van verwaarlozing betreft. Verschillende chauffeurs zeggen in de toelichting: 'mishandeling zoals bedoeld in het onderzoek komen wij niet tegen' en 'gelukkig heb ik geen gevallen van dierenmishandeling meegemaakt'.

¹³ Er zijn dan ook geen gegevens bekend bij M. over de plegers van dierenmishandeling en degenen die het melden.

Een enkele chauffeur zegt gevallen van dierenmishandeling meteen door te geven aan Meldpunt 144 of de LID. Uit de vragenlijsten kunnen geen concrete voorbeelden van dierenmishandeling worden gehaald.

Omvang nader beschouwd door respondenten

Uit de verschillende informatiebronnen zoals hiervoor aan de orde gekomen, rijst het beeld dat dierenmishandeling – zoals gedefinieerd in dit onderzoek – een relatief zeldzaam fenomeen is. Dat is – vermoedelijk – niet zo, maar de geïnterviewde respondenten maken hierbij een voorbehoud bij het onderscheid tussen mishandeling en verwaarlozing. Als eigenaren moedwillig hun dieren verwaarlozen, bijvoorbeeld door ze geen eten te geven of ze in hun eigen uitwerpselen te laten liggen waardoor de huid kapot gaat, is dat naar hun mening ook een vorm van mishandeling. Andere respondenten werpen tegen dat het opzettelijke, bewuste karakter van het mishandelen van dieren vaak niet opgaat voor degenen die hun dieren verwaarlozen omdat zij veelal uit onkunde en onvermogen handelen. Hun situatie kenmerkt zich door een algehele psychosociale problematiek van onder andere schulden, huisvestingsproblemen, cognitieve tekortkomingen, drugs- en/of alcoholverslaving – een beeld dat ook uit recent onderzoek naar voren komt (Van Leiden e.a., 2016).

Over de omvang van dierenmishandeling durft een aantal respondenten slechts bij benadering iets te zeggen, meestal op grond van hun eigen ervaring. Een van de respondenten, die vanuit zijn professeie zeer gespitst is op dierenmishandeling, zegt dat er slechts een tot drie op de duizend diergerelateerde zaken een evidente zaak van dierenmishandeling is. De rest betreft grotendeels gevallen van verwaarlozing. Een andere respondent ziet per jaar één geval van dierenmishandeling en weer een ander heeft in de afgelopen tien jaar – na het beroepshalve zien van duizenden dieren – één geval van dierenmishandeling gehad en in een enkel geval een vermoeden daarvan.

Alle respondenten zijn het erover eens dat het *dark number* waarschijnlijk groot is. Daarvoor zijn in de interviews verschillende redenen gegeven. Dierenmishandeling komt – vermoedelijk – vaak voor, maar speelt zich af buiten het zicht van instanties omdat het ‘achter de voordeur’ gebeurt. Hiermee verband houdend, zo is de bewering van een van de respondenten, hebben dieren lange tijd geen volwaardige plaats in onze westerse (lees: christelijke) samenleving gehad, want ‘de mens vormt het toppunt van de schepping’. Dieren zijn ondergeschikt. Tot slot noemen respondenten het gegeven dat dierenmishandeling

soms moeilijk te herkennen is (geen uitwendig letsel), dit in tegenstelling tot verwaarlozing.

Expertise

Aan de taakaccenthouders is gevraagd in hoeverre zij in staat zijn om dierenmishandeling te herkennen als er geen zichtbaar letsel is. Bijna een derde (29%) acht zichzelf daartoe goed in staan. De rest doet dat niet of twijfelt daarover. Ruim driekwart (79%) van de taakaccenthouders schakelt wel eens externe expertise in om dierenmishandeling aan te kunnen tonen. Dat betreft dan een dierenarts of forensisch patholoog.

In de interviews hebben respondenten voorbeelden genoemd waaruit blijkt dat de toevalsfactor om dierenmishandeling te ontdekken groot is. Een voorbeeld dat in de interviews is genoemd betreft een eigenaar van een hondje dat bij de dierenarts komt wegens een wondje aan het hoofd. Per ongeluk wordt een röntgenfoto van het hele hondje gemaakt. Dan is te zien dat het hondje ruim dertig botbreuken heeft gehad. Overigens heeft de eigenaar in de loop van de tijd in totaal vijf verschillende dierenartsen bezocht. Mogelijk om de kans op ontdekking van de mishandelingen zo klein mogelijk te houden, aldus een van de respondenten, die dergelijk gecalculeerd gedrag vaker ziet. Het is volgens sommige respondenten een misvatting dat dierenmishandelaars niet naar de dierenarts zouden gaan met het mishandelde dier. De mishandelaars doen dat omdat ze mogelijk toch van hun huisdier houden dan wel uit een gevoel van controle en macht. De ervaring is ook dat de partners van de mishandelaars naar de dierenarts gaan wanneer de mishandelaar dit zelf niet doet. Dierenartsen hebben derhalve een belangrijke signalerende functie wat betreft dierenmishandeling. In dat licht heeft de beroepsorganisatie voor dierenartsen (de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, hierna: KNMvD) in 2010 een meldcode ontwikkeld. Deze meldcode heeft tot doel dierenartsen te helpen met het signaleren van dierenmishandeling.¹⁴ Onder dierenmishandeling verstaat de meldcode: het onnodig of kwaadwillig toebrengen van pijn of letsel maar ook de *verwaarlozing* van dieren, zoals door het onthouden van de nodige zorg. De meldcode is geen verplichting. Uit een eerste onderzoek van de Universiteit van Utrecht blijkt dat 84 procent van de dierenartsen weleens een vermoeden van dierenmishandeling of verwaarlozing heeft (Van Telgen, 2016). Volgens de KNMvD is het soms lastig om eenduidig

¹⁴ Meldcode dierenmishandeling voor dierenartsen – KNMvD – versie 2.0, zomer 2014.

vast te stellen of er sprake is van dierenmishandeling.¹⁵ De respondenten die bekend zijn met de meldcode zijn van mening dat die nog onvoldoende wordt gebruikt, onder meer omdat dierenartsen bang zijn om hun cliënten te verliezen wanneer zij een melding doen.

4.2 Kenmerken van het delict

In deze paragraaf komen enkele kenmerken van het delict dierenmishandeling aan de orde. Dat gebeurt vrijwel geheel op basis van de dossierstudie van 90 zaken van dierenmishandeling, zoals die bij de instanties zijn geregistreerd, waarbij 97 verdachten horen.¹⁶

Tabel 4.5: Soort mishandelde dier

		n	%
Gezelschapsdieren	hond	51	57
	kat	15	17
	konijn	4	4
	cavia	1	1
Landbouwdieren	paard	5	6
	geit	1	1
	hangbuikzwijn	1	1
Wild	vogel	10	11
	vis	2	2
Totaal		90	100

Ruim driekwart van de mishandelde dieren zijn gezelschapsdieren. Er worden drie keer zo veel honden als katten mishandeld. Het aantal mishandelde landbouwdieren (paarden/pony's) is vrij beperkt. Ongeveer een op de acht mishandelde dieren leven in het wild. Het gaat hierbij om eenden en duiven.

In bijna de helft van de bestudeerde zaken (47%) betreft de mishandeling het eigen dier. In de overige gevallen betreft het andermans dier of dieren zonder eigenaar (wild). Bij de categorie 'andermans dier' zitten ook vier zaken waarbij de mishandelaar het dier van zijn (ex-)vriendin mishandelt.

¹⁵ <http://nos.nl/artikel/2072137-dierenmishandeling-vaak-niet-gemeld-door-dierenarts.html>.

¹⁶ Er zijn drie zaken met meerdere verdachten.

Van zijn vriendin mocht hij helemaal niet meer aan het hondje komen, omdat hij in haar optiek te hard met het hondje omging. Verdachte verklaart ook al weleens op het hondje te zijn gaan staan, en getuigen verklaren dat het hondje bang was voor betrokkene (die de hond uiteindelijk heeft doodgeschoot).

In de (politie)registraties is gezocht naar de oorzaak van de verwondingen bij de mishandelde dieren, ofwel op welke wijze het dier is mishandeld.

Tabel 4.6: Oorzaak van de verwondingen

	n	%
Slaan/schoppen/gooien	28	31
Schieten	6	7
Seksueel	5	6
Verstikking/vergiftiging	5	6
Met voorwerp slaan	4	4
Brand	2	2
Steken	2	2
Verdrinken	2	2
Overrijden	1	1
Afknippen staart/manen	1	1
Onduidelijk	34	38
Totaal	90	100

Bijna een derde van de dieren wordt geslagen en/of geschoot of tegen de muur of op de grond gegooid. Bij een op de vijftien dieren is – voor zover bekend – sprake van schieten op dieren.

En getuige verklaart: 'Ik zag vervolgens hoe de man het hondje aan zijn voorpootjes optilde en hem op deze wijze boven zijn hoofd hield. Vervolgens zag ik dat hij het hondje op zijn hoofd zette en daarna los liet. Ik zag dat het hondje op de grond viel.' De man heeft dit meerdere malen gedaan. Een andere getuige vertelt het hondje te hebben zien beven van angst. Het beestje had ook de staart tussen de pootjes en bleef maar piepen. De man behandelde de hond als 'een speeltje'.

De dierenarts constateert een schotwond waarbij een deel van de kogel door het lichaam van de kat is gegaan (gat van ca. 3 cm).

Een andere vorm van mishandeling betreft het verrichten van seksuele handelingen met het dier. Hierbij kan het gaan om louter seksuele handelingen maar ook seks waarbij (veel) geweld wordt gebruikt.¹⁷

De hals van de pony was doorgesneden en de pony heeft meerdere steekwonden in de linkerszij van het lichaam en de rug. Het linkeroog was verwijderd evenals de linker tepel. De tepel ligt op de weg voor het weiland. Uit sectie blijkt dat er in totaal 35 steekwonden zijn aangebracht en meerdere organen zijn beschadigd. Daarnaast heeft betrokkene seksuele handelingen met de pony verricht.

In een aantal zaken heeft de verdachte het dier gewurgd of verstikt of met een voorwerp geslagen, zoals een breekijzer, stofzuigerslang en schroevendraaier.

Een vorm van dierenmishandeling die in de literatuur omschreven wordt als veelvoorkomend maar in de registraties nauwelijks teruggevonden wordt, is het neersteken van dieren. In ruim een derde van de gevallen is de oorzaak van het letsel niet af te leiden uit de (politie)registraties. Dat heeft er onder meer mee te maken dat bijvoorbeeld de politie of dierenarts geconfronteerd wordt met een mishandeld dier en allerlei letsel constateert waaruit echter niet valt op te maken hoe dat letsel precies is ontstaan. De dierenarts kan alleen constateren dat het dier letsel heeft overgehouden aan de mishandeling(en). In andere gevallen is sprake van verschillende verwondingen.

De kat is onderzocht door dierenartsen. De kat heeft veel trauma's opgelopen. Hij heeft een wond op zijn kop, een wond van 15 cm op de rug, wondjes op de voorpoten en verbrande snorharen. Na een MRI-scan bleken er ook scheurtjes in spieren en in de lever te zitten.

Ruim twee vijfde van de mishandelde dieren (43%) is overleden als gevolg van de mishandeling. De dieren kunnen direct als gevolg van de mishandeling zijn overleden of later door de dierenarts zijn geëuthanaseerd.

17 Zoals gezegd in hoofdstuk 2, is op voorhand een select aantal zaken van seksuele handelingen met een dier uitgekozen en zijn – om een vertekend beeld te voorkomen – niet alle zaken die in het politiesysteem voorkwamen meegenomen. Deze casus is in de tabel opgenomen onder de categorie 'steken', omdat de verwondingen en het uiteindelijke overlijden van het dier daaraan toe te schrijven zijn.

De kop van de kat hing erbij, waardoor men vermoedt dat hij de nek van de kat gebroken heeft. De kat is vermoedelijk gewurgd of aan de kop getrokken. De luchtpijp was doormidden gescheurd.

In minimaal 33 zaken (36%) is een wapen of hulpmiddel gebruikt voor de mishandeling. 'Minimaal' omdat, zoals gezegd, niet altijd duidelijk is wat de oorzaken van de verwondingen zijn. Genoemde wapens zijn onder andere een vuurwapen/luchtdrukwapen (zes keer), schroevendraaier, mes, steen, passer, fles, hark en zweep. Bij 'hulpmiddelen' moet worden gedacht aan kokend water, terpentijn en chloor.

De gevallen van dierenmishandeling kunnen door verschillende mensen worden geconstateerd.

Tabel 4.7: Mishandeling geconstateerd of gemeld door

	n	%
Buren/omwonenden	35	39
Organisatie	2	2
Vrienden/familie	12	13
Eigenaar van het dier	17	19
Toevallige getuigen/passanten	6	7
Overig ¹⁸	14	16
Geen info	4	4
Totaal	90	100

De sociale omgeving, te weten burens en omwonenden, blijken in de meeste gevallen (ruim een derde van de zaken) de mishandeling te constateren, gevolgd door de eigenaren van de mishandelde dieren. In een op de acht zaken zijn vrienden/familieleden degenen die de mishandeling hebben geconstateerd. Derden hebben in het constateren van dierenmishandeling een klein aandeel. De locatie waar het dier (vermoedelijk) is mishandeld, staat hieronder vermeld.

¹⁸ Voorbeelden zijn (klasgenoten van) school, surveillanten van de politie, medisch specialisten en dierenartsen.

Tabel 4.8: Locatie van de mishandeling

	n	%
Eigen huis	40	44
Andermans huis/bedrijf	11	12
(Semi)publieke ruimte ¹⁹	35	39
Onbekend	4	4
Totaal	90	100

In bijna de helft van de zaken gebeuren de mishandelingen in de eigen woning van de eigenaar. Bij mishandelingen in het eigen huis gaat het vaak om het eigen dier. Ruim een derde van de dierenmishandelingen vindt buiten, op de openbare weg, plaats. Genoemde locaties zijn onder andere de straat, bij een vijver, op een veldje of in een portiek van een flat. Bij de overige gevallen van dierenmishandeling speelt het delict zich af in andermans woning.

Op basis van de (politie)registraties is nagegaan hoe de omgeving waar de mishandelingen hebben plaatsgevonden te typeren is.

Tabel 4.9: Type omgeving van de mishandeling

	n	%
Dorp/platteland ²⁰	21	23
Openbare weg	2	2
Stad ²¹	40	44
Geen info/onduidelijk ²²	27	30
Totaal	90	100

Van de zaken waarover gegevens beschikbaar zijn, speelt 44 procent zich af in een stedelijk gebied. Bijna een kwart van de zaken gebeurt in een landelijke omgeving.

Conform de totaalaantallen dierenwelzijnszaken (tabel 4.3), worden de meeste dierenmishandelingsgevallen geregistreerd in juli en augustus. Wat betreft de pleegdag, wordt dierenmishandeling echter vooral gepleegd op zondag (29%)

19 Dit item is lastig nader te specificeren, omdat dit in de meeste gevallen niet uitgebreider geregistreerd staat. Voorbeelden van locaties in deze categorie: op straat, in een vijver, in een weiland, in de buurt of in de portiek van een woning.

20 Bijvoorbeeld wanneer de onderzoekers het type omgeving duiden als 'platteland', dan wel dorpen zoals Beekbergen, Cuijk, Woensdorp of Wouw.

21 Bijvoorbeeld Amsterdam, Arnhem, Groningen, Leiden of Rotterdam.

22 Negen omgevingen konden niet worden gespecificeerd op basis van de beschikbare informatie. Daarnaast speelden drie incidenten zich in een woonwijk af.

Tot slot zijn de dagdelen bepaald waarin de dierenmishandelingen hebben plaatsgevonden.

Tabel 4.10: Dagdelen waarin de mishandeling plaatsvond

	n	%
06.00 uur – 12.00 uur	15	17
12.00 uur – 18.00 uur	23	26
18.00 uur – 00.00 uur	17	19
00.00 uur – 6.00 uur	13	14
Meerdere dagdelen ²³	4	4
Onbekend	18	20
Totaal	90	100

Het blijkt dat de meeste mishandelingen – ruim een kwart – in de middaguren gebeuren. Ongeveer een op de vijf zaken vindt 's avonds plaats en een op de zeven zaken 's nachts.

Delictkenmerken nader beschouwd

Met verschillende respondenten is gesproken over de kenmerken van dierenmishandelingen. Zoals gezegd, spreken de respondenten vanuit hun eigen ervaring, die dus niet zonder meer met andere ervaringen te vergelijken is. Een taakaccenthouder van de politie heeft een ander beeld dan bijvoorbeeld een patholoog die slechts een select deel ziet van de mishandelde dieren (als politie en/of OM opdracht geeft voor een forensisch onderzoek). De respondenten zien van de onderscheiden diersoorten honden ook het vaakst als slachtoffer van de mishandeling, gevolgd door katten (zie ook Van Leiden e.a., 2016). De honden worden – volgens de respondenten – geschopt, geslagen en soms ook met een mes gestoken. Hun indruk is dat de honden vaak eigen dieren zijn en dat er een relatie is met huiselijk geweld. In de stad komen logischerwijs meer mishandelingen voor van gezelschapsdieren dan van landbouwdieren.

Hoewel zaken die betrekking hebben op seks met dieren zijn meegenomen in dit onderzoek naar mishandeling van dieren, hebben sommige respondenten twijfels of dit in alle gevallen terecht is. Juridisch gezien wel, gedragsmatig hoeft dat niet het geval te zijn. Het opzettelijk leed, pijn of letsel toebrengen in geval van seks met bijvoorbeeld een paard of schaap is niet aan de orde, mits er

²³ Waarbij twee incidenten plaatsvonden tussen 12.00 uur en 00.00 uur, en twee incidenten tussen 18.00 uur en 12.00 uur.

geen sprake is van bijvoorbeeld marteling. Bij kleine dieren zal eerder van een leedaspect sprake kunnen zijn.

Parafilie versus parafiele stoornis

'In de DSM-V is parafilie (afwijkende seksuele voorkeur) niet langer gelijk aan een psychiatrische (seksuele) stoornis. Het criterium A voor een parafilie is: elke intense en persisterende seksuele belangstelling anders dan seksuele belangstelling voor genitale stimulatie of voorbereidend liefkozinggedrag met een normale fysiek volwassen en toestemmende menselijke partner. Voor de classificatie van een 'parafiele stoornis' is ook criterium B nodig: de parafilie veroorzaakt lijden of beperkingen aan de betrokkene of de bevrediging van de parafilie heeft een persoonlijk nadeel of schaderisico voor derden als gevolg. Personen die voldoen aan criterium A, maar niet aan criterium B, hebben een parafilie, maar geen parafiele (psychiatrische) stoornis. Zij komen niet in aanmerking voor behandeling' (Goethals & Cosyns, 2014, p. 197-198).

Een aantal respondenten is betrokken (geweest) bij het onderzoek naar de recente mishandelingen van paarden. Zij plaatsen vraagtekens bij de aantallen die in de media worden genoemd. De boodschap is dat niet elke verwonding bij een paard het gevolg is van een mishandeling. Paarden kunnen elkaar verwonden of verwondingen oplopen door ergens tegenaan te lopen. Het vergt veel (forensische) expertise om onomwonden vast te kunnen stellen dat het letsel het gevolg is van menselijk toedoen. Respondenten merken op dat de forensische expertise de afgelopen jaren is verbeterd.

4.3 Resumé

De meeste zaken in relatie tot dierenwelzijn gaan over verwaarlozing. Over de omvang van dierenmishandeling is geen eenduidige conclusie te trekken. Veel dierenmishandelingsincidenten gebeuren – vermoedelijk – buiten het zicht van de instanties. Bovendien is letsel niet altijd gemakkelijk te herkennen. Het aantal zaken van dierenwelzijn is sinds 2011 toegenomen door de start van het Meldpunt 144 en de instelling van de taakaccenthouders. De verschillende wijzen

waarop het taakaccent dierenwelzijn in de eenheden is georganiseerd is mede van invloed op verschillen in aantal geregistreerde zaken.

Zaken met betrekking tot dierenwelzijn worden naar verhouding vaker geregistreerd in de zomermaanden, op zondagen en in de middaguren. Het merendeel van de mishandelde dieren zijn gezelschapsdieren (honden). De dieren worden geschopt, geslagen (met een voorwerp), verstikt, gegooid en neergestoken. Ongeveer de helft van de zaken speelt zich binnenshuis af, de andere helft buiten. Het zijn vaak burens, familieleden en de eigenaars die de mishandeling constateren en melden.

Dierenmishandelaars

In dit hoofdstuk komen de kenmerken en achtergronden van dierenmishandelaars aan de orde. De analyse van de informatie bij politie en Reclassering en de gehouden interviews vormen hiervoor de basis. Als eerste komen algemene kenmerken van de dierenmishandelaars aan bod (5.1). Daaropvolgend wordt ingegaan op het criminaliteitspatroon van dierenmishandelaars (5.2). Daarna volgt een beschrijving van de dierenmishandeling (5.3) en van dierenmishandelaars op basis van de verschillende leefgebieden (5.4). Vervolgens wordt een aanzet gegeven om dierenmishandelaars nader in te delen in groepen (5.5). De laatste paragraaf is een resumé (5.6). Ook in dit hoofdstuk zijn enkele casus ter illustratie opgenomen.²⁴

5.1 Algemene kenmerken

In het vorige hoofdstuk zijn kenmerken beschreven van 90 zaken van dierenmishandeling. Hierbij horen 97 verdachten.²⁵ Er zijn drie groepszaken (die later aan de orde komen). In totaal zijn er elf vrouwen die dieren hebben mishandeld.

Tabel 5.1: Gemiddelde leeftijd ten tijde van het delict en burgerlijke staat

	Totaal		Man		Vrouw	
Gem. leeftijd ten tijde van het delict	34,1		33,8		36,4	
Burgerlijke staat	N	%	n	%	n	%
Alleenstaand	33	34,0	31	36,0	2	18,2
Gehuwd	8	8,2	7	8,1	1	9,1
Samenwonend ²⁶	5	5,2	5	5,8	0	0
Thuiswonend	4	4,1	4	4,7	0	0
Weduwnaar	2	2,1	2	2,3	0	0
Onbekend	45	46,4	37	43,0	8	72,7
Totaal	97	100	86	100	11	100

²⁴ De personen om wie het in de casus gaat, zijn met een willekeurige voorletter aangegeven. Al te identificeerbare details zijn veranderd dan wel achterwege gelaten.

²⁵ Strikt genomen gaat het om verdachten omdat er nog geen rechterlijke uitspraak is geweest.

²⁶ Van wie één persoon samenwoont met zijn zus.

De gemiddelde leeftijden van de mannen en vrouwen ten tijde van de mishandeling ontlopen elkaar weinig met respectievelijk 34 en 36 jaar. De range is echter groot: bij de mannen lopen de leeftijden van 7 tot 78 jaar en bij de vrouwen van 18 tot 69 jaar.

Het jongetje van zeven jaar heeft twee kittens verdronken. In eerste instantie wordt tegenover de politie ontkend dat het jongetje de katten verdronken heeft, maar hij heeft het wel tegen vriendjes verteld. Later bekent het jongetje en dan geeft ook zijn moeder toe dat ze het gezien heeft. De wijkagent voert een gesprek met ze.

Ongeveer een derde van de dierenmishandelaars is alleenstaand. Een beperkt aantal is gehuwd, woont samen of woont nog bij de ouders thuis. Van bijna de helft van de mishandelaars is de burgerlijke staat niet bekend.

Het merendeel van de dierenmishandelaars (85%) heeft een Nederlandse achtergrond. Voor de overige dierenmishandelaars geldt dat de etnische achtergrond divers is (Antilliaans, Bulgaars, Duits, Engels, enzovoort).

5.2 Criminaliteitspatroon

In deze paragraaf staat het totale criminaliteitspatroon van de dierenmishandelaars centraal. Dat is bepaald op basis van de gegevens in het Herkenningssysteem (HKS).²⁷

Algemene gegevens

Als eerste is nagegaan op welke leeftijd de dierenmishandelaars hun eerste geregistreerde feit in HKS hebben en op welke leeftijd hun laatste. Tevens is bepaald om hoeveel registraties het gemiddeld gaat.

26 Strikt genomen gaat het om verdachten omdat er nog geen rechterlijke uitspraak is geweest.

27 We hebben HKS gebruikt omdat dat een zuiverder beeld geeft van de gepleegde strafbare feiten (i.c. proces-verbaal opmaakt en ingestuurd naar het OM).

Tabel 5.2: Gegevens over de criminele carrière (HKS)

	Totaal
Gemiddelde leeftijd eerste registratie ²⁸	24,4
Gemiddelde leeftijd laatste registratie ²⁹	30,8
Gemiddelde duur criminele carrière in maanden ³⁰	77,8
Gemiddeld aantal registraties ³¹	4,4

Voor de totale groep geldt dat ze bijna 25 jaar zijn als ze voor het eerst worden geregistreerd in HKS. Overigens komt de helft van de groep voor hun achttiende jaar al voor in HKS. Ze blijven gemiddeld 6,5 jaar ‘actief’. Het gemiddeld aantal registraties in HKS ligt op 4,4. Op basis van het aantal HKS-registraties is een nadere indeling gemaakt naar het aantal HKS-registraties.

Tabel 5.3: Aantal HKS-registraties

	n	%
0	30	31
1	19	20
2 t/m 5	18	19
6 t/m 10	18	19
11 of meer	12	12
Totaal	97	100

Bijna een derde van de dierenmishandelaars blijkt geen HKS-registratie te hebben. Ze hebben (uiteraard) wel een registratie voor de dierenmishandeling, maar dan in BVH. Een vijfde heeft slechts één registratie in HKS. Grofweg heeft de andere helft er dus meer dan één. Het aantal ‘veelplegers’ (> 11) is beperkt. Een nadere analyse van alle gepleegde strafbare feiten (naar aard) staat in tabel 5.4.

28 Berekend op basis van de personen met een of meer HKS-registraties (n = 55).

29 Berekend op basis van de leeftijden van de personen met meer dan één HKS-registratie (n = 39).

30 Berekend op basis van de personen met een of meer HKS-registraties (n = 52). De criminele carrière van de personen met één HKS-registratie is één maand.

31 Berekend op basis van de personen met een of meer HKS-registraties (n = 55).

Tabel 5.4: Aantal en aard van de geregistreerde feiten (HKS)

	n	%
Vermogen	142	33,9
Geweld	98	23,4
Vermogen met geweld	6	1,4
Brandstichting	11	2,6
Zeden	5	1,2
Drugs	5	1,2
Openbare orde	17	4,1
Openlijke geweldpleging	21	5,0
Dierenmishandeling	27	6,4
Vernieling	46	11,0
Wapens	5	1,2
Verkeer	28	6,7
Overig	8	1,9
Totaal	419	100

Opvallend is dat de dierenmishandelaars naar verhouding vaak geregistreerd staan voor vermogensdelicten, namelijk 34 procent. Op de tweede plaats staan geweldsdelicten. Dit geldt voor zowel mannen als vrouwen, zo blijkt uit aanvullende analyses. Op de derde plaats staan de vernielingen.

Volgorde van delicten

Indachtig de *graduation hypothesis* (zie hoofdstuk 3) is nagegaan welke plaats de dierenmishandeling in de tijd inneemt ten opzichte van de andere delicten. Met andere woorden, gaat dierenmishandeling vooraf aan andere delicten, in het bijzonder geweld?

Ter toelichting op de wijze van berekenen:

De datum van de dierenmishandeling is in de tijd geplaatst met de andere delicten en vervolgens is de volgorde bepaald. De plaats van de dierenmishandeling in de criminele carrière is gedeeld door het totaal aantal delicten. Anders uitgedrukt: de plaats van het delict in de criminele carrière is uitgedrukt als de proportie van het aantal delicten dat gepleegd is vóór de eerste dierenmishandeling. Als voorbeeld: iemand heeft vijf HKS-feiten en als tweede delict (in de tijd) dierenmishandeling gepleegd, dan is de 'score': $2/5 = 0.4$. Stel, iemand staat in totaal voor zeventien delicten geregistreerd en het dierenfeit is de laatste registratie, dan wordt de 'score' $17/17 = 1$. Dus hoe dichterbij de 0, hoe meer dierenmishandeling voorafgaat aan de andere delicten.

Tabel 5.5: Plaats van het delict dierenmishandeling in de criminele carrière³²

	DM	n
3 tot 5 HKS-registraties	0.53	6
5 tot 10 HKS-registraties	0.64	17
10 tot 20 HKS-registraties	0.80	9
20 en meer HKS-registraties	0.87	4
Totaal	0.62	36

In het algemeen geldt dat dierenmishandeling betrekkelijk laat in de criminele carrière plaatsvindt (gemiddeld op 60%). Dat viel ook af te leiden uit de gemiddelde leeftijd waarop de dierenmishandelaars geregistreerd staan in HKS voor een delict (bijna 25 jaar) en voor het dierenfeit (34 jaar). Het lijkt erop dat naarmate het aantal HKS-registraties toeneemt, het delict dierenmishandeling later plaatsvindt.³³

Bij de voorgaande tabel past wel een aantal voorbehouden. Het gaat hier om geregistreerde criminaliteit, in het bijzonder HKS. Dierenmishandeling, maar ook andere delicten, worden niet altijd ontdekt (dark number) en komen bovendien niet altijd in HKS terecht. Dierenmishandeling wordt bij dit onderzoek vaak als ‘vernieling’ geassocieerd. Bij verschillende dierenmishandelaars komt vernieling voor in hun criminele carrière, maar kan niet worden bepaald of dat dieren betrof (want geaggregeerde gegevens).

In een van de dossiers van de Reclassering komt – bijna terloops – naar voren dat de betrokkene op jongere leeftijd ook niet goed omging met dieren. Hiervan is geen politieregistratie bekend.

Verdachte vertoonde in de kindertijd al problemen. Hij was al agressief tegen dieren. Zo wilde hij dat hun kippen gingen ‘zitten’ en duwde hij net zo hard totdat ze platgedrukt werden tegen de grond.

³² Personen met twee of minder HKS-registraties (n = 39) zijn niet meegenomen in deze analyse.

³³ Een vergelijkbare analyse is uitgevoerd voor alleen de geweldsdelicten, hier gedefinieerd als bedreiging en fysiek geweld, zoals (zware) mishandeling en poging tot doodslag. Het patroon blijkt (nagenoeg) hetzelfde, maar de N is te klein om daar harde conclusies aan te verbinden.

5.3 De dierenmishandeling

Het onderwerp van deze paragraaf gaat specifiek over het feit van de dierenmishandeling waarvoor de 97 verdachten zijn geregistreerd door de politie. Als eerste hebben we bekeken in hoeverre de mishandeling impulsief is gepleegd.

Impulsief of planmatig

Uit de politieregistraties is getracht te bepalen of de mishandelingen impulsief zijn gepleegd dan wel met voorbedachten rade (planmatig), uiteraard voor zover dat is op te maken uit beschrijvingen van de incidenten.

In 50 zaken (52%) lijkt sprake van niet-geplande, 'spontane' mishandeling van dieren. Soms zijn er drugs en/of alcohol in het spel. De mishandeling is vaak een reactie op een bepaalde situatie die voor de verdachte frustrerend of vervelend is, waarna deze zich afreageert op het dier. Het onderstaande voorbeeld maakt dat duidelijk.

De man heeft de hond geschopt omdat die zijn behoeften deed in huis. Verdachte: 'Hij had weer gepist bij de deur van de kamer. Ik ruimde het snel op en ik wilde hem in zijn kooi stoppen maar hij zat onder de bank. Ik wilde hem daar vandaan jagen door geluid te maken en toen rende hij naar de woonkamer. In de woonkamer gaf ik hem een schop waardoor hij weer terugvloog naar de keuken. Dat was dus een harde schop. Hij piepte. Ik schopte hard, maar niet zo hard als ik kon.' Volgens een getuige had betrokkene ten tijde van het delict gedronken (de hond is als gevolg van de mishandeling overleden).

In 25 zaken (26%) lijkt sprake van (enige mate) van een vooropgezette wil van de verdachte om het dier te (blijven) mishandelen.

Uit de verklaring van een getuige: 'Ik zag dat een jongen op het schoolplein een meeuw aan het voeren was. Hierdoor kwam de meeuw dichterbij. Ik zag dat de jongen schopbewegingen naar de meeuw maakte, maar deze sprong steeds op tijd weg. Ik zag dat toen de meeuw weer dichterbij kwam, de jongen iets naar de meeuw gooide en deze met dit voorwerp raakte. [Dit blijkt later een passer te zijn geweest] Ik zag dat de

meeuw hierdoor versuft op de grond bleef zitten en dat de jongen de meeuw een harde schop gaf.’

De dochter ging elders wonen en kon de hond niet meenemen. De hond veroorzaakte overlast voor de burens. Moeder wilde niet langer voor de hond zorgen dus hebben ze besloten om de hond te ‘euthanaseren’. Ze hebben de hond eerst valium gegeven en daarna met een stuk hout geprobeerd dood te slaan. Toen dat niet lukte, hebben ze de hond verstikt met een plastic zak.

De eigenaar vertrouwde zijn hond niet meer na alle bijtincidenten. Hij heeft waarschijnlijk de hond door het hoofd geschoten. Daarna heeft de man de hond in een zak gedaan, verzaard en in het water gegooid.

De man wordt ervan verdacht een kat te hebben overgoten met eucalyptusolie omdat de kat een gevaar vormde voor zijn exotische vogels die in een volièrre in de tuin zijn gehuisvest. De organen en huid van de kat waren dermate aangetast dat de kat moest worden afgemaakt. De verdachte had de kat al een keer eerder afgeleverd bij de eigenaar om dezelfde reden.

In de overige zaken (22%) is niet duidelijk op te maken in hoeverre de verdachten hun daden impulsief of planmatig hebben gepleegd. Een voorbeeld is een psychotische jongen die zijn kat vermoordt omdat die ‘slechte boodschappen’ doorgaf.

Motieven

Over de motieven is op basis van de politieregistraties het volgende te zeggen.

Tabel 5.6: Motieven

	n	%
Afreageren van eigen frustratie of boosheid	10	10
Niet meer kunnen of willen zorgen voor het dier	6	6
Sadisme/machtsmisbruik	5	5
Het dier straffen	9	9
Seksuele gevoelens voor het dier	2	2
Veiligheid waarborgen van anderen	1	1
Wegjagen van het dier	4	4
Overig (plezier, honger)	9	9
Onbekend	51	53
Totaal	97	100

De motieven om dieren te mishandelen zijn divers, voor zover dat valt op te maken uit de registraties. Bij tien mishandelaars ligt het motief in het afreageren van de eigen frustratie of boosheid. Zes mishandelaars hebben het dier mishandeld omdat ze er niet meer voor willen zorgen. Bij vijf mishandelaars liggen er motieven ten grondslag aan de mishandeling die te maken hebben met machtsmisbruik c.q. sadisme, twee dierenmishandelaars hebben een seksuele voorkeur voor dieren.

B. kan zijn agressie naar eigen zeggen niet altijd kwijt en uit deze dan op paarden door ze met zijn handen of met een zweep te slaan. In het verleden heeft hij weleens een zweep kapotgeslagen op een van de paarden. Uiteindelijk doet de aangeefster aangifte omdat ze merkt dat de paarden erg bang worden wanneer B. in hun buurt komt. 'Dit zag ik doordat de paarden helemaal achter tegen de muur in de stal gedrukt stonden met de oren in de nek en met grote ogen', aldus de aangeefster.

Op de openbare weg zien verbalisanten een auto stilstaan. Als ze eropaf lopen zien ze een hond uit de laadbak komen. De hond hijgt en heeft een erectie. De verbalisanten vinden P met ontbloot onderlijf in de auto. Later geeft P aan hulp nodig te hebben om 'af te komen van de liefde voor honden', die hij volgens eigen zeggen al jaren heeft.

Van de helft van de dierenmishandelaars is niet bekend wat hun motief is geweest voor de mishandeling. Dat heeft er onder andere mee te maken dat een deel van de dierenmishandelaars het betreffende feit bij de politie ontkent.

Tabel 5.7: Verantwoordelijkheid voor delict

	n	%
Ja	29	30
Ontkent het delict	23	24
Nee	10	10
Niet bekend	35	36
Totaal	97	100

Bijna een kwart van de dierenmishandelaars ontkent het delict. Daarentegen geeft bijna een derde aan zich verantwoordelijk te voelen voor wat ze hebben gedaan. Een beperkt deel zegt expliciet zich niet verantwoordelijk te voelen.

M. zegt tegen de politie dat ze verantwoordelijk is voor de mishandeling van haar hond. Niet iemand anders. Zij heeft haar hond doodgemaakt omdat hij haar beet. Ze had zich niet gerealiseerd dat ze zo hard had geslagen, maar voelt zich wel verantwoordelijk.

Boosheid en frustratie

Hiervoor bleek dat boosheid en frustratie vaak – direct of indirect – ten grondslag ligt aan de mishandeling van de dieren. Er is getracht meer duidelijkheid te verkrijgen over de vraag wat de oorzaak daarvan is. Bij ruim een kwart van de dierenmishandelaars is daar een indicatie van gekregen.

Tabel 5.8: Oorzaken gevoelens van boosheid en frustratie

	n	%
Ja, ontstaan door dier(en)	23	24
Ja, algemene leefomstandigheden	6	6
Ja, ontstaan door mens(en)	3	3
Ja, door middelengebruik	4	4
Nee	4	4
Onbekend (inclusief ontkenning)	57	59
Totaal	97	100

De boosheid en frustratie komen door de dieren, de leefomstandigheden, andere mensen en middelengebruik. Dit zijn enkele voorbeelden van casus die dat illustreren:

Als B. 's avonds nadenkt over zijn leven en alle ellende die speelt, lijkt er iets in hem te knappen. Later, tijdens contact met de politie, geeft hij toe dat de boosheid 'controle (over hem) kreeg' en dat hij iets te grazen wilde nemen omdat hij telkens door 'ze' te grazen werd genomen. B. verkracht een willekeurige pony, mishandelt het dier zeer ernstig met een mes en snijdt uiteindelijk de hals van het dier door waarna het komt te overlijden. Volgens eigen zeggen kon hij ten tijde van het delict niet stoppen met zijn gedrag en wilde hij de pony laten zien wie de baas was. Naderhand geeft hij aan spijt te hebben van wat er is gebeurd.

D. heeft een conflict met zijn buurman, die volgens hem vaak rotzooi in zijn tuin dumpst. Hij besluit om vaatwastabletten en terpentijn in de vijver

van zijn buurman te gooien waar meerdere vissen in leven. De vissen komen hierdoor te overlijden: ze hebben blaren en hun slijm laag is aangetast. Uiteindelijk komen beide partijen overeen dat D. de schade vergoedt.

Op weg naar een uitgaansgelegenheid en onder invloed van cocaïne en alcohol, loopt T. langs een zwanennest. Uit het niets rukt hij de kop van de zwaan af en vernielt hij het nest. De kop van de zwaan stopt hij in zijn zak en neemt hij mee. Later komen zijn vrienden erachter wat hij heeft gedaan. Ze keuren het sterk af en zijn erg boos. T. stelt dat zonder het middelengebruik het delict niet had plaatsgevonden en dat hij dacht indruk te maken op zijn vrienden, maar in het verleden schijnt hij al vaker dieren mishandeld te hebben.

Spijt en schaamte

Of de dierenmishandelaars spijt hebben van hun daden of zich er achteraf voor schamen staat hierna vermeld.

Tabel 5.9: Gevoelens van de dader van dierenmishandeling

	n	%
Spijt/schaamte	23	24
Geen gevoelens/doet verdachte niets	15	15
Onbekend (onder andere ontkenning)	59	61
Totaal	97	100

Bijna een kwart zegt zich te schamen en/of spijt te hebben. Hierbij moeten we opmerken dat spijt ook kan komen vanwege de consequenties en niet per se vanwege het delict. Bij vijftien dierenmishandelaars zijn dergelijke reflecties er niet. In sommige gevallen is te lezen dat het leed dat het dier is aangedaan hen niets doet.

V. schopt een hond heel hard en zegt tegen de politie dat hij heel erg boos was op dat moment. V. lijkt geschrokken van zijn actie: 'Ik vind het heel erg wat ik heb gedaan. Dat beest deed helemaal niets. Ik heb er erg veel spijt van. Ik heb zelf twee honden en heb eigenlijk geen woorden voor wat ik heb gedaan.'

H. woont bij zijn vriendin en mishandelt haar hond stelselmatig. Er zijn sterke aanwijzingen dat hij het dier slaat, tegen de muur gooit en met een potlood in de neusgaten van het dier boort. Wanneer H. in aanraking komt met de politie vanwege deze gebeurtenissen zegt een getuige dat H. niet aan het verstand kan worden gebracht dat zijn daden niet normaal zijn. 'Hij reageerde hier nogal laconiek op', aldus de getuige. Het nieuws dat de hond zou zijn overleden 'deed hem niets. Hij baalde volgens mij alleen dat hij het huis moest verlaten.'

Recidiverisico

In twintig gevallen is er uit de Reclasseringsrapportages op te maken hoe groot het recidiverisico is in relatie tot de dierenfeiten.

Tabel 5.10: Recidiverisico volgens rapporteurs

	n
Laag recidiverisico	3
Laag/gemiddeld recidiverisico	1
Gemiddeld recidiverisico	7
Gemiddeld/hoog recidiverisico	3
Hoog recidiverisico	6
Onbekend	77
Totaal	97

Een beperkt deel heeft een laag (gemiddeld) recidiverisico. Een voorbeeld van een argument waarom een dierenmishandelaar een laag recidiverisico heeft, is te vinden bij S., die zijn hond levend en vastgebonden het water in heeft gegooid:

De kans op recidive is laag, omdat S. hulp heeft gezocht om op een andere wijze met spanning om te gaan. Er is geen aanleiding om bijzondere voorwaarden te adviseren. Betrokkene kent de weg naar de hulpverlening. Er is ook geen aanwijzing om zorgwekkend alcoholgebruik te vermoeden.

Hierna volgen twee zaken waarin de rapporteur tot een gemiddeld/hoog respectievelijk hoog recidiverisico komt. Hieruit blijkt dat het een combinatie is van zaken die tot een dergelijke classificatie leiden.

C. is verminderd toerekeningsvatbaar. Het recidiverisico van C. op soortgelijke delicten is laag. C. wil zich graag laten behandelen, want zijn emotionele welzijn is niet goed. Recidiverisico wordt als gemiddeld/hog ingeschat zeker wanneer hij zich niet laat behandelen in verband met het omgaan met emoties en de regulatie ervan.

De kans op recidive is onverminderd hoog aanwezig, zolang hij zich niet laat behandelen voor zijn alcoholproblematiek en persoonlijkheidsproblematiek en niet de verantwoordelijkheid wil nemen. Heeft last van depressieve episodes. Betrokkene heeft gezegd te willen stoppen met huidig toezicht, waardoor de kans op een verminderd recidiverisico als klein wordt geschat. Betrokkene meldt zich niet bij de Reclassering.

Na de melding of aangifte

In de politieregistraties is gezocht naar informatie over hoe de politie opvolging heeft gegeven aan de melding of aangifte van dierenmishandeling. Bij het beantwoorden van deze vraag zijn meerdere aspecten van belang. Ten eerste dat er een vermoeden bestaat over de identiteit van de dader, maar dat dit vermoeden onvoldoende kan worden onderbouwd om tot aanhouding en vervolging over te gaan. Van dergelijke situaties is bijvoorbeeld sprake wanneer verdachten hun rol rondom een dierenmishandeling ontkennen en er onvoldoende getuigen zijn die deze ontkenkende verklaring kunnen ontkrachten. Daarnaast speelt mee dat de politie – indien voldoende juridische gronden bestaan om tot aanhouding en/of vervolging over te gaan – de opvolging van het incident niet muteert. In bepaalde gevallen wordt bijvoorbeeld vermeld dat na het horen van verdachten, aangevers en/of getuigen een proces-verbaal wordt opgemaakt dat naar het OM is gestuurd, maar vaak staat dat er ook niet. Het feit dat een dergelijk bericht er niet staat wil uiteraard niet zeggen dat het niet is gebeurd. Wel is duidelijk dat zaken (n=3) ook in een bemiddelingsgesprek tussen de eigenaar van het dier en de verdachte in der minne geschikt kunnen worden. Een strafrechtelijk gevolg is daarmee niet aan de orde. Dat geldt ook voor de zaken die zijn geëindigd in een Halt-afdoening (n=2) en een sepot (n=3). Vijf zaken zijn, voor zover de politie dat (bijvoorbeeld in een eindmutatie) heeft geregistreerd, geëindigd in een geldboete. In drie zaken is het mishandelde dier waar de mishandelaar eigenaar van was, in beslag genomen. In één zaak is er een houdverbod opgelegd. Ook is er een huisverbod uitgevaardigd.

5.4 Leefgebieden

In deze paragraaf komen de achtergronden van de dierenmishandelaars aan de orde. De beschrijving daarvan gebeurt aan de hand van verschillende leefgebieden. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- gezin van herkomst;
- opleiding;
- riskante gewoonten;
- werk en inkomen;
- sociale betrekkingen;
- psychische problemen.

Gezin van herkomst

Een algemene bevinding is dat er over de gezinsachtergronden van de dierenmishandelaars erg weinig bekend is. Enige terughoudendheid in de interpretatie van de gegevens is derhalve nodig.

Tabel 5.11: Aanwezigheid van problematiek binnen het gezin van herkomst

	Ja	Nee	Geen info	Totaal
Afwezigheid ouders	19	10	68	97
Middelenmisbruik	4	1	92	97
Criminaliteit	1	2	94	97
Financiële problematiek	2	1	94	97
Mishandeling/seksueel misbruik	12	1	84	97
Verwaarlozing	4	2	91	97

Wat betreft de problemen die in het gezin van herkomst spelen of hebben gespeeld valt het onderwerp ‘afwezigheid van de ouders’ op. In deze zaken gaat het om een echtscheiding van de ouders of dat een van de ouders is overleden. Enkele mishandelaars zijn in een pleeggezin of internaat terechtgekomen.

De ouders van R. zijn gescheiden toen hij zes jaar was. Hij kon het niet goed vinden met zijn nieuwe stiefvader toen zijn moeder hertrouwde. Zijn moeder stelde dat hij ‘haar huwelijk verpestte’ waarna R. anderhalf jaar bij zijn oma heeft gewoond.

T. is in een pleeggezin en een internaat opgegroeid. Dit geldt eveneens voor zijn broer. Hij is op zijn vijfde jaar weggehaald bij zijn ouders, zijn broertje was toen één jaar oud. Waarom dit gebeurd is, weet T. nog steeds niet.

Bij minimaal twaalf mishandelaars is in de thuissituatie sprake geweest van mishandeling en/of seksueel misbruik. De kinderen kunnen het slachtoffer zijn van geweld dan wel getuige van geweld tussen de ouders.

W. werd stelselmatig door zijn vader mishandeld, ook zijn moeder is bijna dertig jaar lang mishandeld door zijn vader.

J. woont alleen bij moeder en geeft aan dat er spanningen in de thuissituatie zijn. Het ontbreekt thuis aan structuur en overzicht. Zijn ouders zijn gescheiden. Er was sprake van extreem fysiek geweld tussen vader en moeder (onder invloed van alcoholgebruik door vader), moeder is daarom naar Nederland gevlucht. J. heeft nooit meer contact gehad met zijn biologische vader. Moeder heeft gedwongen gewerkt als raamprostitutie. Moeder heeft een relatie met een Nederlandse man. De relatie kenmerkt zich door veel geweld, waar de kinderen getuige van zijn. Uit een rapport van de Raad voor de Kinderbescherming blijkt dat er sprake is van een 'ernstig verstoorde relatie tussen betrokkene en moeder'.

Van het gezin van herkomst van een enkele dierenmishandelaar is bekend dat er ook andere problemen speelden, waaronder middelengebruik en verwaarlozing.

Opleiding

Van iets meer dan de helft van de groep dierenmishandelaars is een hoogst gevolgd opleidingsniveau bekend. Dit hoeft echter niet te betekenen dat ze de opleiding met succes hebben afgerond.

Tabel 5.12: Hoogst gevolgde opleidingsniveau

Opleidingsniveau	n	%
Basisonderwijs	1	1
Speciaal (voortgezet) onderwijs	5	5
Middelbare school, namelijk		
mavo/vmbo	11	11
havo	1	1
vwo	0	0
niet gespecificeerd	1	1
Middenbaar beroepsonderwijs	25	26
Hbo/universiteit	2	2
Geen informatie	51	53
Totaal	97	100

De grootste groep – ruim een kwart – heeft een middelbare beroepsopleiding gevolgd en ongeveer een op de negen mavo/vmbo. Van vijf dierenmishandelaars is bekend dat ze speciaal (voortgezet) onderwijs als hoogste niveau hebben. Daarnaast zijn er nog twee mishandelaars die een opleiding op hbo- of universitair niveau hebben gehad.

In de dossiers is gekeken naar aanwijzingen hoe de dierenmishandelaars op school hebben gefunctioneerd, in het bijzonder naar (gedrags)problematiek. Dat heeft weinig opgeleverd, veel is er onbekend.

Tabel 5.13: Gedragsproblematiek op school

Gedragsproblemen	Ja	Nee	Geen info	Totaal
Binding	6	0	91	97
Agressief gedrag	4	0	93	97
Cognitie	1	1	95	97
Omgang met leeftijdsgenoten	3	0	94	97

Van zes dierenmishandelaars staat beschreven dat ze problemen hebben gehad met de binding aan school. Voorbeelden hiervan zijn het veelvuldig spijbelen en van school worden gestuurd. Van vier mishandelaars is bekend dat zij agressief gedrag hebben vertoond. Een paar mishandelaars hebben problemen gehad in de omgang met leeftijdsgenoten in de zin van moeilijk contact kunnen maken en omschreven worden als eenling.

Riskante gewoonten

Onder riskante gewoonten wordt verstaan het gebruik van drugs (soft- en harddrugs), alcohol, medicijnen en gokken. Waar mogelijk wordt een onderscheid gemaakt tussen ‘normaal’ gebruik en (aanwijzingen voor) verslaving. Overigens moeten de gegevens over ‘normaal’ gebruik en ‘verslaving’ met de nodige terughoudendheid worden gelezen, want de informatie is afkomstig van de betrokkenen zelf. Er zal waarschijnlijk eerder sprake zijn van een onderschatting dan een overschatting van het gebruik.

Tabel 5.14: Riskante gewoonten

	Normaal gebruik	(Aanwijzingen voor) verslaving	Gebruikt niet (meer)	Geen informatie	Totaal
Alcohol	13	14	8	62	97
Softdrugs	12	10	10	65	97
Harddrugs	8	3	9	77	97
Gokken	0	3	3	91	97
Medicatie	4	0	3	90	97

Bij een op de zeven dierenmishandelaars is (vermoedelijk) sprake van een alcoholverslaving. Bij een op de tien geldt dat voor het gebruik van softdrugs. Uit de dossierinformatie is niet op te maken of de dierenmishandeling is gepleegd onder invloed van alcohol of drugs, maar het speelt in ieder geval een rol in het leven van de dader(s). In minimaal tien gevallen is blijkens nadere analyse sprake van gebruik van verschillende middelen die in combinatie een zorgelijk beeld opleveren.

G. rookt joints vanaf zijn negende jaar. Volgens zijn ouders is hij gokverslaafd. Hij is meermaals aangehouden onder invloed van alcohol.

B. gebruikt elk weekend drugs (bijvoorbeeld cocaïne, xtc, af en toe een joint). Ten tijde van het delict is B. onder invloed van drugs en alcohol.

Werk en inkomen

Van de dierenmishandelaars zijn gegevens voorhanden over hun positie op de arbeidsmarkt (ten tijde van de laatste rapportage).

Tabel 5.15: Positie op de arbeidsmarkt³⁴

	n	%
Vaste baan	20	21
Losse betrekkingen (uitzendwerk)	9	9
Sociale werkvoorziening	3	3
Geen werk ³⁵	40	41
Geen informatie	25	26
Totaal	97	100

Minimaal vier op de tien dierenmishandelaars hebben geen werk. Een voorbeeld is iemand die een eigen bedrijf had en failliet is gegaan of iemand die is afgekeurd wegens een borderlinestoornis. Een op de vijf heeft een vaste baan en ongeveer een op de tien heeft losse baantjes.

Van acht dierenmishandelaars is aanvullende informatie beschikbaar over hoe zij op hun werk functioneren. In twee gevallen staat expliciet dat de werkgever tevreden is over hun inzet en werk. Bij de andere zes worden er problemen genoemd als drugsgebruik tijdens het werk, concentratieproblemen en een gebrek aan motivatie.

T. hield de meeste baantjes een aantal maanden vol, waarna hij werd ontslagen omdat hij zich regelmatig versliep. T. geeft aan dat hij lui was, maar hij erkent ook dat hij in die periode veel blowde wat mede de oorzaak was van zijn vermoeidheid en het verslapen.

In de dossiers is naar verhouding veel informatie te vinden over de financiële positie van de dierenmishandelaars (ten tijde van het meest recente rapport). Van negen mishandelaars is bekend dat zij geen financiële problemen hebben, ook al is hun inkomen niet erg hoog of hebben zij inkomsten uit criminele activiteiten.

In 2013 wordt D. aangehouden omdat er een hennepplantage in zijn villa wordt aangetroffen. Hij verklaart geen werk of uitkering te hebben, evenals zijn partner. Hij geeft aan te kunnen leven van de inkomsten uit de hennep en beleggingen in aandelen.

³⁴ Geen van de daders deed vrijwilligerswerk. Daarom is dit onderdeel buiten beschouwing gelaten.

³⁵ Van wie één persoon gepensioneerd is.

De financiële situatie van 39 mishandelaars (40%) is minder positief; zij hebben schulden die variëren van enkele duizenden tot tienduizenden euro's.³⁶ Zij hebben schulden gemaakt bij bijvoorbeeld een zorgverzekeraar, telefoonmaatschappijen, UWV, de Belastingdienst, een woningcorporatie en het CJIB (openstaande boetes). Verschillende mishandelaars lopen in een schuldsaneringstraject en hebben een bewindvoerder van wie ze een klein geldbedrag per week krijgen.

Z. krijgt voor het dierenincident een geldboete (500 euro) en daarmee wordt 'dreiging gecreëerd' volgens de rapportage van de Reclassering, want ze mag geen nieuwe schulden krijgen. Z. heeft een uitkering. Z. zou zich vrijwillig onder bewindvoering hebben laten plaatsen, vanwege de hoge schulden. Ze krijgt nu 50 euro per week, de rest wordt gebruikt voor het betalen van lasten en schulden.

Bij W. zijn er financiële problemen. Ze staat bekend als zorgmijder. Er is 5000 euro aan schuld (zorgverzekeraar, dierenarts, schoolgeld, telefoongeld, boetes door zwartrijden met de trein). Er is geen inkomen, een aanvraag voor een uitkering loopt. W. geeft aan geen zorgverzekering te hebben maar wel zorgtoeslag te ontvangen, waardoor nieuwe schulden ontstaan.

De oorzaken van de schulden kunnen buiten de invloedssfeer van de mishandelaars liggen. Een van hen wordt ziek en kan niet meer werken. In een ander geval vormt een echtscheiding de aanleiding voor de schulden. Bij verschillende mishandelaars lijken echter de schulden voort te komen uit een bredere psychosociale problematiek. Van vijf mishandelaars is bekend dat zij een Wajonguitkering ontvangen.

Sociale betrekkingen

De sociale betrekking van de mishandelaars zijn in beperkte mate gedocumenteerd. Hierbij is de vraag in hoeverre zij beschikken over een sociaal netwerk.

³⁶ Van de overige mishandelaars is geen informatie bekend over hun financiële situatie dan wel is de informatie niet volledig genoeg.

Tabel 5.16: (Pro)sociale betrekkingen

	n	%
Aanwijzingen voor beperkt sociaal netwerk	11	11
Solist/Einzelgänger	9	9
Geen aanwijzingen voor beperkt sociaal netwerk	8	8
Geen informatie	69	71
Totaal	97	100

Van ruim een kwart van de groep mishandelaars is iets bekend over hun prosociale netwerk. Hiervan zijn er acht waar geen problemen op dit gebied (lijken te) spelen. Bij twintig mishandelaars is dat wel het geval.

O. heeft een beperkt sociaal netwerk, vooral familie en één oude vriend. Hij heeft weinig contact met leeftijdsgenoten. Wel heeft hij langeafstandsrelaties met meisjes gehad.

T. zegt geen vrienden te hebben, hij is gepest op school en had weinig contact met andere kinderen.

De sociale contacten van de dierenmishandelaars kunnen ook in de sfeer van 'verkeerde' vrienden liggen.

Tabel 5.17: Antisociale betrekkingen

	n	%
Oriëntatie op crimineel milieu	9	9
Verkeerde vrienden	10	10
Geen informatie/n.v.t.	78	81
Totaal	97	100

Van ongeveer een vijfde van de mishandelaars (19%) is bekend dat zij contacten hebben met personen in het criminele circuit. Voorbeelden van hun oriëntatie op het criminele milieu zijn:

J. is lid van een Marokkaanse groep die zorgt voor overlast en delicten pleegt zoals winkeldiefstal, geluidsoverlast en mishandeling. Desondanks wordt J. beschreven als iemand met weinig sociale contacten, hij zou 'geen goed contact' met de jongeren op straat hebben bij wie hij rondhangt.

Q. woont samen met iemand met drugsantecedenten. Daarnaast is er een melding bij de politie dat betrokkene problemen in het criminele circuit heeft en dat men mogelijk bij hem langskomt met vuurwapens ‘om het een en ander te regelen’.

Voorbeelden van ‘verkeerde vrienden’ of relaties zijn:

C. gaat met verkeerde vrienden om, onder anderen met een drugsdealer uit de buurt.

F. zit in een vriendengroep waarin drugs worden gebruikt. Hij laat zich hierdoor ook verleiden om drugs te gebruiken.

Psychische problemen

Onder de noemer psychische problemen valt een aantal onderwerpen. De volgende thema’s komen achtereenvolgens aan de orde:

- verstandelijke beperking;
- impulscontrole;
- agressieregulatie;
- gewetensfunctie;
- empathie;
- sociale vaardigheden;
- somberheid;
- psychische stoornissen;
- hulpverlening.

Verstandelijke beperking

Van veertien dierenmishandelaars (14%) zijn er indicaties dat zij een verstandelijke beperking hebben. Van de overige mishandelaars is geen informatie beschikbaar.³⁷ In een enkel geval ligt er aan de diagnose ‘verstandelijke beperking’ een IQ-test ten grondslag, zoals bij B. die een IQ heeft van 68 en K. met een IQ van 49. In andere gevallen is de verstandelijke beperking op te maken uit andere, indirectere bronnen.

37 Een uitzondering is een mishandelaar die blijkens een rapport van de Reclassering een IQ heeft van 166.

L. heeft een zeer beperkt denkvermogen, zo blijkt uit meerdere mutaties. Hij zit onder andere op een speciale school voor mensen met beperkte cognitieve vaardigheden. Ook wordt hij in een verhoor ondersteund vanwege zijn beperkte cognitieve vermogens. Ook bij de Reclassering wordt gesproken over een verstandelijke beperking.

De Reclassering stelt dat bij betrokkene een verstandelijke beperking is geconstateerd. Betrokkene wordt in de Reclasseringsrapportage als matig begaafd omschreven.

Impulscontrole

In de bestudeerde dossiers staat bij een aantal mishandelaars (n=17; 18%) dat zij problemen hebben met het beheersen van hun impulsen. In een aantal gevallen wordt hun impulsiviteit in verband gebracht met middelengebruik (alcohol en drugs).

U. geeft aan last te hebben van een 'kort lontje' en niet tegen kritiek te kunnen. Betrokkene kan impulsief reageren, met name als hij niet lekker in zijn vel zit. Betrokkene is zich hiervan bewust, maar is niet altijd in staat dergelijk gedrag te voorkomen.

R. zegt dat hij geen controle heeft over zijn gedrag als hij coke heeft gebruikt. Zo heeft hij onder invloed wel eens voor 100 euro waterijsjes gekocht. Onder invloed is hij grenzeloos en kan hij consequenties niet overzien.

Agressieregulatie

Van een groter aantal dierenmishandelaars (n=35; 36%) staat beschreven dat zij problemen hebben met het reguleren van hun agressie. Hiermee wordt bedoeld dat zij verbaal en/of fysiek geweld gebruiken richting derden naar aanleiding van een voor betrokkene frustrerende situatie. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de agressieproblemen naast de dierenmishandeling voorkomen. Evenals bij de impulscontroleproblemen kan het gebruik van alcohol of drugs een rol spelen in het ontremde gedrag. Er zijn aanwijzingen dat bij negen mishandelaars de agressie zich richt op huisgenoten (huiselijk geweld).

P. komt volgens agenten op hen over als een tikkende tijdbom. Betrokkene zou bekendstaan als iemand die losse handjes heeft. Hij wordt aange-

meld voor hulpverlening. Ook uit eerdere mutaties blijkt betrokkene gewelddadig richting zijn partner, volgens wie betrokkene steeds agres-siever wordt. Uit een melding blijkt ook dat betrokkene zijn broertje, die in een pleeggezin zit, bedreigt. P.: ‘Als ik boos ben, ga ik door het lint. Ik weet niet meer wat ik dan doe. Dat heeft te maken met mijn verleden. Ik ben hiervoor ook in behandeling geweest.’

Gewetensfunctie

De gewetensfunctie van minimaal zeven dierenmishandelaars is volgens de rap-porteurs verstoord. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat ze geen spijt hebben van het delict, zij er geen verantwoordelijkheid voor nemen, en geen inzicht hebben in hun problematiek.³⁸

M. heeft blijkens een rapport van een forensische kliniek een verstoord ontwikkeld geweten, waardoor hij onvoldoende gevoel van schuld heeft, makkelijk liegt, en zich laat leiden door de behoeftes van het moment.

Empathie

Een aantal dierenmishandelaars (n=8) kampt volgens de rapporteurs met een gebrek aan empathische vermogens waardoor ze zich niet of moeilijk kunnen voorstellen welk leed ze hebben veroorzaakt.

Het lijkt de betrokkene ‘niets te doen’ als het gaat over de straffen en con-sequenties van haar daden. Ze is erg argwanend en legt de schuld van zaken voortdurend buiten haarzelf. In gesprekken springt ze van de hak op de tak.

Sociale vaardigheden

Van 22 dierenmishandelaars is het een en ander bekend over hun sociale vaar-digheden. Bij vijf personen lijken die geen probleem op te leveren, bijvoorbeeld in een zaak waarin de Reclassering zegt dat ‘betrokkene vriendelijk overkomt, in een moeilijke periode in zijn leven zat maar nu de boel weer op de rit heeft’.

In zeventien zaken zijn er wel aanwijzingen dat de dierenmishandelaars geen of weinig ontwikkelde sociale vaardigheden hebben. Bij sommige dieren-mishandelaars is sprake van een cumulatie van psychosociale problemen die op verschillende gebieden doorwerken en tot uiting komen.

³⁸ In de overige zaken is het onduidelijk hoe het is gesteld met de gewetensfunctie van de dierenmishandelaars.

V. heeft problemen binnen de primaire steungroep en zijn sociale omgeving, geen werk of dagbesteding, woonproblemen, financiële problemen, problemen met justitie en politie. Betrokkene heeft een gebrek aan zelfinzicht.

Het gepleegde delict leek een poging om indruk te maken op zijn vrienden, aldus een rapporteur. Contact maken met eigen gevoelens en anderen lijkt een aandachtspunt voor therapie. Verdachte heeft zeer beperkte sociale vaardigheden. Hij geeft in het gesprek met de rapporteur korte antwoorden en hij toont weinig openheid en emotie. Hij heeft moeite met sociale situaties, een gebrek aan invoelend vermogen en geen zicht op consequenties van zijn gedrag.

Somberheid

Van zestien dierenmishandelaars is er informatie die erop wijst dat zij last hebben van gevoelens van somberheid. In verschillende zaken worden termen gebruikt als 'neerslachtig', 'suïcidale gedachten', 'poging tot zelfmoord' en 'depressie'.

In 2012 geeft zijn vrouw Y. op als vermist. Betrokkene is suïcidaal en zijn vrouw vreest voor zijn leven. Uiteindelijk wordt de man aangetroffen in de stallen. In een verhoor geeft Y. aan net gestopt te zijn met het slikken van medicatie. Hij vertelt eveneens dat hij in het verleden een zelfmoordpoging heeft gedaan: 'Ik heb hulp nodig, ik heb al een keer een zelfmoordpoging gedaan.'

Een getuige verklaart: 'Voordat ik goed met hem omging weet ik dat hij een periode heeft gehad, dat hij zichzelf in zijn linkerarm sneed. Ik denk dat hij ongeveer tien littekens heeft op die arm. Zolang ik hem ken, is hij depressief en ik heb hem ook nooit echt zien lachen.'

Een aantal dierenmishandelaars gebruikt medicatie, onder meer antidepressiva, medicatie tegen stemmingswisselingen en psychoses, en ADHD-medicatie.

Psychische stoornissen

Uit het voorgaande blijkt dat een deel van de dierenmishandelaars kampt met allerlei psychische problemen en aandoeningen. In de dossiers is tevens gezocht naar informatie over diagnoses van psychologen en psychiaters con-

form de DSM³⁹. Hierbij gaat het zowel om stoornissen als trekken van psychische stoornissen. In dat laatste geval voldoen de betrokkenen aan bepaalde, maar niet alle noodzakelijke criteria voor een diagnose. In onderstaande tabel staan de (trekken van) stoornissen weergegeven. Er kunnen bij een persoon verschillende stoornissen voorkomen (comorbiditeit).

Tabel 5.18: Psychische stoornissen (of trekken ervan)

Psychische stoornis	n
Depressieve stoornis	4
Borderline persoonlijkheidsstoornis ⁴⁰	1
Narcistische persoonlijkheidsstoornis ⁴¹	1
Afhankelijke persoonlijkheidsstoornis ⁴²	1
Verstandelijke beperking en antisociale persoonlijkheidsstoornis	2
Antisociale persoonlijkheidsstoornis	2
Antisociale persoonlijkheidsstoornis en alcoholafhankelijkheid	1
PDD ⁴³	5
PDD, gedragsstoornis, vermoedens seksueel sadisme	1
Verstandelijke beperking	1
ADHD	2
ADHD, PDD en depressieve stoornis	1
Alcoholafhankelijkheid	1
Geen informatie	74
Totaal	97

Van bijna een kwart van de groep dierenmishandelaars (24%) is een of meer diagnoses bekend. In de eerste plaats vallen de (diverse) persoonlijkheidsstoornissen op alsook de autismespectrumstoornissen (Asperger, PDD-NOS, autisme).

Betrokkene is gediagnosticeerd PDD-NOS. Hij vindt het moeilijk emoties te uiten en deze bij anderen te lezen. Het gepleegde delict c.q. dierenmishandeling leek een poging om indruk te maken op zijn vrienden. Daarnaast heeft hij problemen (misbruik) met alcohol en drugs. Er is tevens sprake van trekken van een antisociale persoonlijkheidsstoornis.

39 Gelet op de onderzoeksperiode zullen de diagnoses voornamelijk zijn gebaseerd op de versie DSM-IV.

40 Mensen met borderline hebben sterke wisselingen in stemmingen, gedachten en gedrag. Ze zijn erg impulsief, denken zwart-wit en reageren extreem. Ook hebben mensen met deze stoornis intense en snel wisselende relaties.

41 Bij iemand met een narcistische persoonlijkheidsstoornis overheersen grootheidswaan en egoïsme voortdurend in het karakter.

42 Iemand met een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis heeft het idee dat hij of zij het niet alleen kan. Ze hebben te weinig vertrouwen in hun eigen kunnen.

43 Bedoeld worden hier de pervasieve ontwikkelingsstoornissen, in het bijzonder de zogenoemde autismespectrumstoornissen.

P. heeft een ziekelijke stoornis in de vorm van een depressieve stoornis, een sociale fobie en een gebrekkige ontwikkeling van zijn geestesvermogens in de vorm van een ontwijkende persoonlijkheidsstoornis. P. wordt als verminderd toerekeningsvatbaar beschouwd.

Hulpverlening

Van 33 dierenmishandelaars (34%) is bekend dat ze hulpverlening hebben gehad voor hun problemen, die, zoals uit het voorgaande duidelijk is geworden, kunnen variëren van schulden tot psychische problemen. De aard van de hulpverlening varieert eveneens van het op vrijwillige basis zoeken van hulp tot en met een gedwongen behandeling in een forensische kliniek. Over de duur en effecten van de hulpverlening valt op basis van de schaarse informatie weinig te zeggen. Uit sommige beschrijvingen blijkt dat de hulpverlening niet altijd op gang komt en/of goed verloopt. Ook blijkt uit sommige zaken dat er sprake is van hulpverlening over een langere periode.

K. heeft contact met maatschappelijk werk maar dit contact wordt steeds minder omdat ze vaak niet komt opdagen. De hulpverlening is bang voor waar K. toe in staat is. Na mishandeling van haar hondje, achten betrokkenen de kans dat ze iemand anders iets zal aandoen zeer aanwezig. Vrijwillige toeleiding naar een psychiater is niet gelukt.

Uit een mutatie blijkt dat H. driemaal een intake bij een behandelinstelling heeft gehad, maar nooit kwam opdagen. Kort daarna volgt een vrijwillige opname op een crisisafdeling, omdat het niet goed met hem ging. Na dat verblijf krijgt hij ondersteuning van een maatschappelijk werker.

Betrokkene zit in de hulpverlening vanwege stemmen in zijn hoofd. Hij heeft ook contacten met de verslavingszorg.

Uit een mutatie blijkt dat Z. in de crisisopvang wordt geplaatst omdat het met zijn moeder niet goed gaat. Z. is eerder onder behandeling geweest bij MEE. Zij zijn bezig met het regelen van begeleid wonen. Die betreffende instelling wil hem echter niet plaatsen. Z. belandt op straat en klopt vervolgens weer bij zijn moeder aan.

5.5 Dierenmishandelaars nader ingedeeld

In de voorgaande paragrafen zijn zowel kenmerken van het delict van dierenmishandeling als achtergronden van de mishandelaars de revue gepasseerd. De bespreking van de afzonderlijke onderwerpen laat zien dat het fenomeen dierenmishandeling veel kanten kent. Dierenmishandeling is niet zonder meer te reduceren tot een onderdeel van huiselijk geweldssituaties en de dierenmishandelaar bestaat niet. Om nadere ordening aan te brengen in die heterogeniteit zou het construeren – op basis van statistische technieken – van daderprofielen wenselijk zijn, waarbij kenmerken van het delict en de plegers op een zinvolle manier bij elkaar worden gebracht. De onderzoekspopulatie in onderhavig onderzoek is echter te klein en er is bovendien te veel informatie onbekend om dergelijke technieken te benutten, waardoor moet worden gezocht naar andere manieren om dierenmishandelaars nader in te delen. In deze paragraaf wordt dat op twee manieren gedaan. Allereerst is aan de respondenten gevraagd welke typen dierenmishandelaars zij op basis van hun kennis en ervaring kunnen noemen. Daarnaast worden de bevindingen vanuit de dossierstudie (politie en Reclassering) gebruikt om enkele voor de hand liggende groepen te onderscheiden en te beschrijven.

Indeling volgens respondenten

De respondenten hebben ieder vanuit hun optiek en ervaring typen dierenmishandelaars genoemd. Daarbij was sprake van een gemene deler die hieronder aan de orde komt, namelijk het onderscheid tussen vrouwen en mannen, de antisociale pleger die ook in de huiselijke context geweld gebruikt, de groepsplegers (jonge mannen) en de *loners* met een brede problematiek. Daarnaast noemden enkelen nog de personen die seks hebben met dieren (in relatie tot de paardenmishandelingen) en de sadisten.

Mannen en vrouwen

De ervaring van de respondenten is dat dierenmishandeling een mannenaangelegenheid is. Echter, ook vrouwen kunnen zich hieraan schuldig maken. Naar de mening van enkele respondenten komen zaken van dierenmishandeling door vrouwen niet snel aan het licht omdat het ‘in het geniep’ plaatsvindt. Over de achtergronden van deze vrouwen weten de respondenten weinig. Bepaalde zaken worden gekoppeld aan het syndroom van münchhausen-by-proxy. Nor-

maliter wordt dat in verband gebracht met kindermishandeling. Kenmerkend voor deze stoornis is dat de pleger om persoonlijke aandacht van medische hulpverleners vraagt, door een aan zijn zorg toevertrouwd kind, ouder(s) (vader of moeder) maar soms ook huisdier ziektes, kenmerken van ziektes, of verwondingen toe te brengen en als patiënt aan deze hulpverleners aan te bieden. Deze vrouwen kunnen psychiatrische problemen hebben, zoals een borderline persoonlijkheidsstoornis, verslaafd zijn of zichzelf verwonden.⁴⁴

Een ander voorbeeld van dierenmishandeling door vrouwen is een gerucht-makende casus uit 2013, de zogenoemde ponyletterzaak. Actrices figureerden in fetisjachtige, erotische filmpjes, bedoeld voor de commerciële markt, door op veel te kleine pony's te rijden, net zolang tot de pony's het gewicht niet meer konden dragen en door de hoeven zakten. Deze producties (en andere films waar dieren in opdracht van de eigenaar werden mishandeld binnen een fetisj-achtig getinte context) werden voor de internationale commerciële markt gemaakt door een 57-jarige man.⁴⁵ De betaalde actrices, vrouwen van respectievelijk 33 en 42 jaar, zijn onderwerp geworden van een strafrechtelijk onderzoek. Een van hen, een voormalige brandweervrouw, zegt in een mediabericht dat ze toen weinig geld had en in een kwetsbare periode zat.⁴⁶

Antisociale plegers/huiselijk geweld

Alle respondenten herkennen de groep volwassen mannen (soms ook vrouwen) die dieren mishandelen en zich binnen de huiselijke context ook schuldig maken aan geweld jegens de partner. Een van de respondenten stelt, zich daarbij baserend op Amerikaans onderzoek, dat zeventig procent van de dierenmishandelingen binnen de context van huiselijk geweld gebeurt. De dierenmishandelaars houden zich meestal ook bezig met andere criminele activiteiten (drugs, vermogensdelicten). Het gaat volgens respondenten om mannen met een antisociale, narcistische persoonlijkheidsproblematiek, met een snel gekrenkt ego en een licht ontvlambaar karakter.

Ze mishandelen de dieren (schoppen, slaan, gooien) om verschillende redenen. Dat heeft met controle en macht te maken, zowel over de partner als over het huisdier (vaak de hond of kat van de partner). Door mishandeling van het huisdier 'raken' ze ook hun partner en tonen ze wie de baas is. Een ander motief is wraak (het vriendje dat de hamsters van zijn ex doodmaakt omdat ze het

44 Bron: <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/psychologie/2951-munchausen-by-proxy-mbp.html>).

45 http://www.telegraaf.nl/binnenland/21703243/_Arrestatie_in_ponyzaak_.html.

46 <http://www.rtvnh.nl/nieuws/169914/om-gaat-ponyletters-mogelijk-vervolgen>.

heeft uitgemaakt). Verschillende respondenten noemen bij dit type dierenmishandelaar ook de jongemannen die vanwege het statusaspect vechthonden bezitten. Als ze na een poosje genoeg hebben van het dier of er geen geld meer voor hebben, komt het voor dat het dier wordt doodgestoken. De mishandeling kan ook het gevolg zijn van opgekropte frustratie die wordt afgereageerd op het dier (de kat van het balkon gooien omdat ze binnen heeft geplast). De dierenmishandelingen zijn eerder impulsief dan berekenend gepleegd, hoewel dat niet altijd even duidelijk is. Partners kunnen ook worden gechanteerd in de zin van 'doen wat de man zegt, anders wordt het huisdier pijn gedaan'. Drank- en drugsgebruik zijn belangrijke facilitatoren voor het mishandelen van de dieren in situaties van stress, frustratie en agressie. Het gebrek aan empathie bij een aantal dierenmishandelaars versterkt de invloed van deze situaties.

Groepsplegers

Een groep dierenmishandelaars die te onderscheiden is van de vorige zijn degenen die dieren mishandelen in groepsverband. Respondenten noemen hiervan verschillende voorbeelden waaruit blijkt dat het om jonge jongens gaat (adolescenten) die dieren in het wild mishandelen. Voorbeelden zijn het voetballen met een egel, zwanen de hals doorsnijden, kuikens met een stoeptegels pletten en een zwerfhond van de brug gooien. Groepsdynamische aspecten spelen een belangrijke rol in dergelijk gedrag. Jongeren die stoer willen doen ten opzichte van hun groepsgenoten en daarin (veel) verder gaan dan wanneer zij alleen zouden zijn. Een aantal respondenten kwalificeert dit groepsgedrag als 'experimenteren' en 'vandalisme', hoewel zij stellen dat dierenmishandeling verder gaat dan dat. Anderen vinden dergelijk gedrag 'sadistisch': de jongeren ontberen elke vorm van empathie en mishandelen dieren omdat ze het leuk vinden en realiseren zich niet welk leed ze de dieren aandoen. 'Gestoord' is een andere kwalificatie van respondenten. In dit verband werd het voorbeeld aangehaald van jongeren die een goudvis kopen in een dierenwinkel, waarna een van hen buiten in het bijzijn van zijn vrienden de vis plattrapt.

Over de achtergronden van de groepsplegers is weinig bekend, behalve dat ze opgroeien in gezinnen waar geweldgebruik normaal is. Een respondent die weet heeft van verschillende zaken met jeugdige dierenmishandelaars vermoedt dat zij een verstandelijke beperking hebben en door wangedrag jegens dieren te tonen aansluiting willen verkrijgen met en aanzien bij leeftijdsgenoten. De ernst van het delictgedrag kan escaleren. Zo noemt een respondent een voorbeeld van een jongen van dertien jaar die pootjes van eenden afknijpt. Later verminkt hij schapen en bokken bij een kinderboerderij.

Loners

Een ander type dierenmishandelaar dat respondenten vanuit hun werkpraktijk herkennen, is de man (kan ook een vrouw zijn) met psychiatrische en verslavingsproblemen. Loners, mensen die geen of weinig aansluiting hebben met anderen. Het zijn mensen met een (lang) GGZ-verleden die niet goed voor zichzelf kunnen zorgen en ook niet voor hun huisdieren. Er is sprake van multiproblematiek. De grens tussen verwaarlozing en mishandeling kan bij dit type dierenmishandelaar dun zijn. De mishandelingen gebeuren onder invloed van drugs en/of een psychotische episode. Ze slaan en schoppen hun dieren. Als de waan/roes over is, hebben ze spijt. Mishandelingen kunnen ook een bizarre vorm aannemen, bijvoorbeeld bij een psychotische vrouw die haar hond probeerde te wurgen en te villen en toen dat niet lukte, de hond heeft gekookt of een man die zijn puppy's opensneed. Dit zijn volgens respondenten extreme gevallen.

Seksueel gefrustreerden

Seks met dieren hoeft, zoals beschreven in hoofdstuk 4, geen psychiatrische (seksuele) stoornis te zijn (het is overigens wel strafbaar gesteld gedrag). Met de respondenten is in dit verband gesproken over de recente paardenmishandelingen. De verminking van de geslachtsdelen van de paarden zou volgens verschillende respondenten kunnen duiden op een seksuele stoornis.⁴⁷ Over de achtergronden kunnen de respondenten niets zeggen, ook niet of er meerdere paardenmishandelaars actief zijn. De respondenten zijn het er wel over eens dat de mishandelingen gepland zijn; er zou sprake zijn van een opbouw van allerlei spanningen die de betreffende mishandelaar(s) op die manier laten wegvloeien. De controle over een groot dier als een paard zou hen een gevoel van macht geven. Over de achtergronden van de dader(s) kunnen de respondenten slechts gissen. 'Het kan iedereen zijn.'

Sadisten

Hoewel de verwondingen aan de paarden zeer ernstig zijn en voor een buitenstaander wijzen op het werk van een 'sadist' zijn diverse respondenten terughoudend in het gebruik van deze term. Bij sadisten gaat het erom dat zij de dieren pijn/leed aandoen en daar hun plezier aan ontnemen. Dat hoeft niet per se

47 De Twentse dierenbeul was daar het bekende voorbeeld van. De dader in deze uitzonderlijke zaak had een seksuele obsessie voor grote geslachtsdelen. Hij stak stokken in de anus van paarden en sneed de geslachtsdelen eraf en bewaarde die in de vriezer. Het geweld ging later over op mensen.

op een seksuele manier te zijn. Bij dit type spelen geweldsfantasieën een belangrijke rol. De groep sadisten is volgens de respondenten klein. Tegelijkertijd stellen ze dat er in de praktijk geen zwart-witonderscheid is tussen sadisten en niet-sadisten. Sommige dierenmishandelaars laten in hun daden wel trekken zien van sadistisch en psychopatisch gedrag, dat gepaard kan gaan met pervers, gewelddadig seksueel gedrag met dieren. Een respondent noemde het voorbeeld van een beurshandelaar in Australië die konijnen kocht met de creditcard van zijn vrouw en vervolgens seks met de dieren had. Bij degene die de koppen van ganzen eraf snijdt en de ganzen vervolgens ophangt aan de kabelbaan, is misschien geen sprake van sadistisch gedrag met de dieren, wel duidt het gedrag op een gebrek aan empathie, iets wat zo iemand volgens sommige respondenten deelt met de paardenmishandelaar(s). Over de achtergronden van 'sadisten' die met die intentie dieren mishandelen kunnen de respondenten evenmin iets zeggen, behalve dat het om een zeer kleine groep zal gaan.

Een boer van 55 verwaarloost zijn koeien ernstig; ze stonden op stal en kregen geen dan wel veel te weinig eten. Verschillende keren zijn de dierenpolitie en de NVWA bij hem geweest. Hij krijgt meerdere keren de mededeling dat de dieren in beslag worden genomen. Hij reageert erg agressief en boos. Hij wordt aangehouden. In het onderzoek komt naar voren dat de problemen van deze boer beginnen als zijn vrouw komt te overlijden en hij geheel alleen staat. Hij verwaarloosde zichzelf, werd depressief, raakte in isolement en dronk veel. Hij was ook dreigend naar zijn omgeving, werd gauw boos en leek soms mensen te treiteren. Hij kreeg een nieuwe relatie met een vrouw die hij lang geleden al had leren kennen. Het begon leuk, aldus deze vrouw, maar na enige tijd wilde zij de relatie beëindigen. Hij wilde dit niet en er volgde stalking en bedreiging. Van fysiek geweld is geen sprake maar ze is wel bang en durft geen aangifte te doen. Volgens een psycholoog zijn er aanwijzingen voor een persoonlijkheidsstoornis – waarschijnlijk antisociale en narcistische trekken. Richting dieren vertoonde hij gedrag dat de psycholoog als sadistisch omschrijft.

Indeling op basis van verzamelde data

Op basis van de verzamelde data uit de politieregistraties en dossiers van de Reclassering wordt hieronder een aantal 'typen' nader beschreven. Deels komen

die overeen met hetgeen de respondenten hebben genoemd (vrouwen en groepsplegers), deels ook niet omdat het verzamelde materiaal daarvoor geen basis biedt. Ter nadere aanvulling en verdieping hierop zijn nog twee aanvullende groepen gemaakt die mogelijk zinvol zijn om in de (politie)praktijk te onderscheiden. Het betreft het onderscheid tussen first offenders en meerplegers en degenen die hun eigen dier hebben mishandeld en degenen die andermans dier (ook in het wild) hebben mishandeld. Bij de beschrijving van de groepen is uitgegaan van de gegevens die bekend zijn. Ontbrekende informatie, met name over de leefgebieden, wordt voor het beschrijven van de groepen buiten beschouwing gelaten. Dat houdt in dat er soms over kleine aantallen personen uitspraken worden gedaan; voorzichtigheid in de interpretatie is derhalve geboden. Per groep wordt aangegeven om hoeveel personen het gaat en hoeveel er bekend zijn bij de Reclassering.

Vrouwen (n=11)

Op een na zijn alle vrouwen bekend bij de Reclassering. Het gaat vaak om alleenstaande vrouwen. Zes vrouwen zijn ouder dan 30 jaar als ze de dierenmishandeling plegen. Ruim een derde (36%) van de vrouwen pleegt 's middags het delict. De mishandeling betreft meestal een gezelschapsdier (honden, kat, konijn). In acht gevallen gaat het om het eigen dier. De mishandeling leidt voornamelijk tot letsel, in drie gevallen is het dier overleden aan zijn verwondingen. In vijf gevallen wordt gebruikgemaakt van een wapen. De delicten worden zowel impulsief als planmatig gepleegd en zowel binnen als buiten. Over de motieven is weinig te zeggen; verschillende vrouwen ontkennen het delict. Met betrekking tot de achtergrond van de vrouwen heeft de helft na de middelbare school geen vervolgopleiding gevolgd. De meeste vrouwen hebben geen werk en de helft heeft schulden. Een paar vrouwen hebben criminele vrienden, drie zijn te typeren als einzelgänger. Drie hebben een alcohol- en/of drugsverslaving. Van vier vrouwen is bekend dat ze hulpverlening hebben gekregen. Verschillende vrouwen kampen met somberheidsgevoelens. De helft is volgens de politieregistraties (HKS) *first offender*.

Groepsplegers (n=10)

Er zijn drie groepen die dieren hebben mishandeld met in totaal tien plegers (allemaal mannen). Het betreft allemaal adolescenten. De jongste is 17 jaar, de oudste is 24 jaar. Negen van hen hebben de Nederlandse nationaliteit en één de Nederlands-Marokkaanse. Ze mishandelen geen eigen dieren. Het zijn andermans katten en eenden die in het wild leven. Alle dieren zijn overleden als

gevolg van de mishandelingen, die allemaal impulsief lijken te zijn gepleegd. Over motieven en gevoelens van spijt en dergelijke is weinig te zeggen, de helft van de plegers ontkent het delict. Voor zover bekend lijken er geen/weinig problemen te zijn op het gebied van wonen, gezin, opleiding, werk en financiën (zie echter p. 76). Twee plegers zijn bekend bij de hulpverlening. Zeven plegers zijn first offender.

First offenders (n=49) en meerplegers (n=48)

Bij zowel de vrouwen als de groepsplegers is het deel dat first offender is aanmerkelijk. De vraag is of die first offenders zich op de diverse kenmerken en achtergronden onderscheiden van de dierenmishandelaars die meer HKS-registraties hebben. In bijlage 6 staat een overzicht van de verschillen. In het kort komt het erop neer dat degenen die meer dan één HKS-antecedent hebben vaker bekend zijn bij de Reclassering en meer problemen hebben (gehad) op het gebied van wonen, gezin van herkomst, opleiding, financiën, drugs en werk.⁴⁸ De overeenkomsten tussen de groepen zijn echter groot.

Eigen (n=46) en andermans dier (n=35)

In de opsporing zijn achtergrondkenmerken van de dierenmishandelaars vaak de onbekende factor. Een van de aangrijpingspunten is het eigenaarschap van de mishandelde dieren. Hierna volgt een overzicht van kenmerken van degenen die eigen dieren mishandelen versus degenen die andermans dieren leed aandoen (inclusief wild). De vergelijking levert blijkens bijlage 7 maar twee verschillen op. Mishandelaars van eigen dieren hebben vaker financiële problemen. Andermans dieren worden vaker op het platteland mishandeld. Ook hier geldt dat de overeenkomsten tussen beide groepen, zeker op het aantal getoetste variabelen, groot zijn.

5.6 Resumé

De dierenmishandelaars zijn rond de 34 jaar als ze voor de dierenmishandeling worden geregistreerd; de range is echter groot. Het merendeel is Nederlands en alleenstaand. Er zijn elf vrouwen en 86 mannen. Uit de informatie die voorhanden is, kan worden afgeleid dat het probleem in het gezin van herkomst de afwezigheid van één of beiden ouders is, bijvoorbeeld door een scheiding. De

⁴⁸ Hierbij geldt als voorbehoud dat er veel variabelen zijn getoetst.

meesten hebben vmbo/mavo/mbo als hoogst gevolgd opleidingsniveau. Een aantal heeft op het speciaal onderwijs gezeten. De dierenmishandelaars hebben meestal geen werk. Een duidelijk probleemgebied zijn de financiën en in mindere mate middelengebruik. Ze ervaren problemen op sociaal gebied, hebben impuls- en agressieproblemen, en van verschillende dierenmishandelaars is bekend dat ze een verstandelijke beperking hebben. Als er sprake is van een psychische stoornis dan vallen de persoonlijkheidsstoornissen op, alsook depressies en autismspectrumstoornissen. Een derde van de dierenmishandelaars is bekend bij de hulpverlening. In zijn algemeenheid geldt dat er voor de rest weinig achtergrondinformatie beschikbaar is over de dierenmishandelaars.

In HKS hebben ze een gemiddelde duur van hun criminele carrière van circa 6,5 jaar en staan voor gemiddeld vier delicten geregistreerd. Opvallend is dat het aandeel van de vermogensdelicten in het totaal groot is (34%). De helft van de mishandelaars heeft maximaal één registratie in HKS en dus geen criminele carrière. Het dierendelict lijkt vaker later in de carrière te gebeuren dan eerder, wat echter een registratiekwestie kan zijn.

Over de mishandeling van het dier is bekend dat de plegers dat onder meer doen om het dier te straffen en om hun eigen frustraties en boosheid af te reageren. Die boosheid kan door het dier zelf veroorzaakt worden, maar ook door de leefomstandigheden van de dierenmishandelaars en middelengebruik. Een deel heeft spijt en neemt de verantwoordelijkheid. Een kwart ontkent het delict.

Respondenten hebben verschillende typen dierenmishandelaars genoemd: vrouwen die dieren mishandelen zijn te onderscheiden van mannen. Bij de mannen zijn dat degenen die veelal binnen de huiselijke context dieren maar ook partners en kinderen mishandelen. Daarnaast worden voornamelijk de jongere groepsplegers genoemd en de volwassen mannen (soms vrouwen) die bekendstaan als loner met een psychiatrische achtergrond. Tot slot worden de seksueel gefrustreerden en sadisten genoemd. De gegevens vanuit de politie en Reclasseringsrapporten vullen die informatie over de vrouwen en groepsplegers op een aantal punten aan. De aanvullende analyses naar het onderscheid first offenders en meerplegers, en tussen mishandeling van eigen en andermans dier leveren maar een paar interessante verschillen op; vooral bij de meerplegers die veel meer problemen hebben dan de first offenders. Vooral de overeenkomsten tussen de onderscheiden groepen springen in het oog. Onderzoek is echter nodig om deze voorlopige bevindingen te verifiëren.

Conclusies

In dit onderzoek is nagegaan in hoeverre er voor de Nederlandse situatie kenmerken, achtergronden en risicofactoren van plegers van dierenmishandeling zijn te onderscheiden en wat een en ander betekent voor het werk van de politiefunctarissen met het taakaccent dierenwelzijn en de opsporingspraktijk. De conclusies komen hierna aan bod. Daarbij wordt als eerste stilgestaan bij enkele methodologische kwesties (6.1). Daarna komen de conclusies aan de orde, waarbij de volgorde van de onderzoeksvragen wordt aangehouden: aard en omvang (6.2), dierenmishandeling (6.3), dierenmishandelaar (6.4) en implicaties van het onderzoek voor de politiepraktijk (6.5).

6.1 Methodologie

De vraag wanneer van dierenmishandeling wordt gesproken, is normatief en afhankelijk van tijd en plaats. De definiëring van dierenmishandeling maakt deel uit van een bredere wetenschappelijke discussie rondom de rol die dieren innemen in de criminologie. Sommige onderzoekers zijn van mening dat dieren relatief weinig aandacht krijgen in de criminologie en dat dierenleed op zichzelf al erg is en niet alleen omdat het ook mensen aangaat. In dit onderzoek is gekozen voor een benadering van dierenmishandeling vanuit het perspectief van mensen. Het doel van het onderzoek is meer kennis over de achtergrond van dierenmishandelaars te verzamelen zodat de politie effectiever en gericht kan opsporen. Het onderzoek richt zich op menselijk gedrag waarvan dieren het slachtoffer zijn. Er is verder gekozen voor een strenge definitie van dierenmishandeling waardoor gevallen van verwaarlozing buiten de scope van het onderzoek zijn gevallen. Dit zijn uiteraard wel schendingen van het dierenwelzijn. Een andere keuze die is gemaakt, is om de mishandeling van (bedrijfsmatig gehouden) landbouwdieren niet mee te nemen in dit onderzoek. De voornaamste reden hiervoor is dat niet de politie de overtredingen en strafbare feiten waarvan landbouwdieren het slachtoffer zijn opspoort, maar de NVWA.

Er zijn veel informatiebronnen geraadpleegd die op zichzelf beschouwd geen afdoende antwoord kunnen geven op de gestelde vragen, maar in onderlinge samenhang wel een aanzet geven tot meer inzicht in dierenmishandeling en de plegers hiervan. De bestudeerde literatuur heeft voornamelijk een Angelsaksische achtergrond met als primaire aandachtsgebieden de *graduation hypothesis* (de ontwikkeling van dierenmishandeling naar later ernstig delictgedrag) en huiselijk geweld. Nederlands onderzoek is schaars en bovendien beperkt tot de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling. Onderhavig onderzoek heeft een bredere scope, namelijk zicht krijgen op dierenmishandelaars in het algemeen. Dat blijkt zinvol want een groot deel van de dierenmishandelaars is alleenstaand. Het voortborduren op (Angelsaksische) daderprofielen is op dit moment niet mogelijk want die zijn niet voorhanden. In die zin fungeert dit onderzoek als een eerste aanzet om tot een typologie van dierenmishandelaars te komen.

In de registratiesystemen van de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming en Meldpunt 144 is gezocht naar daders van dierenmishandeling. De zaken, meldingen en daders die in deze systemen naar voren kwamen, zijn getoetst in de politieregistraties. De politieregistraties in BVH vormen een volgende bron. Bekende beperkingen van deze bron zijn dat niet alle delicten ter kennis komen van de politie, zeker niet de meer heimelijke delicten als dierenmishandeling, en dat de feiten niet altijd (goed) worden geregistreerd. Er is veel tijd geïnvesteerd in het zoeken naar zaken in het politiesysteem BVH die voldeden aan de criteria.⁴⁹ Die stonden voornamelijk vermeld onder ‘vernietiging’ (artikel 350 WvSr). Het overgrote deel van de dierenzaken gaat over verwaarlozing en niet over mishandeling. In totaal zijn er honderden BVH-registraties bekeken om tot een totaal van 90 dierenmishandelingszaken te komen. Met de introductie van de vernieuwde Wet dieren in 2014 en een aparte bepaling voor dierenmishandeling wordt het vinden van registraties in relatie tot dierenmishandeling in de toekomst mogelijk gemakkelijker. Een nadeel van het gebruik van politiegegevens voor dit onderzoek is dat kinderen onder de twaalf jaar niet strafrechtelijk kunnen worden vervolgd en er derhalve ook geen registraties zijn die gaan over dierenmishandeling op (zeer) jonge leeftijd (een uitzondering daargelaten). De

49 In dit onderzoek is de aandacht uitgegaan naar actieve, opzettelijke dierenmishandeling. We gebruiken de volgende omschrijving van dierenmishandeling: dierenmishandeling is elke daad die bijdraagt tot de pijn, de dood of het lijden van een dier, inclusief seks met dieren. We sluiten gevallen van dierenverwaarlozing uit, hoewel dat ook het welzijn van het dier bedreigt, omdat het moet gaan om opzettelijke, actieve handelingen van een persoon.

mogelijkheden om de graduation hypothesis goed in kaart te brengen zijn daarmee vrijwel nihil. Met andere woorden, de mogelijkheid bestaat dat we een groep dierenmishandelaars over wie veel te doen is in de VS in dit onderzoek missen.

Van een deel van de groep dierenmishandelaars zijn rapportages van de Reclassering beschikbaar. Het feit dat er geen rapportages zijn kan te maken hebben met de prioriteit die binnen de strafrechtsketen aan de afhandeling van dergelijke feiten wordt gegeven. Het beperkte aantal antecedenten van dierenmishandelaars kan bij deze beslissing ook een rol spelen. Het deel van de verdachten over wie informatie bekend is bij de Reclassering betreft 54 van de 97 personen. De resultaten over de achtergronden c.q. leefgebieden dienen derhalve met terughoudendheid te worden geïnterpreteerd. In de beschikbare rapportages is betrekkelijk weinig informatie te vinden over onder meer de gezinsachtergronden van de dierenmishandelaars, schoolcarrière, functioneren en middelengebruik. In andere onderzoeken is een vergelijkbare constatering gedaan (zie bijvoorbeeld Van Wijk & Bremmers, 2011).

Een vierde informatiebron voor het onderzoek is een vragenlijst voor de taakaccenthouders dierenwelzijn van de politie en de chauffeurs van dierenambulances. De gemene deler is dat zij weinig ervaring hebben met zaken van dierenmishandeling, wel met dierenverwaarlozing. De ervaring op het gebied van dierenmishandeling heeft een casuïstiek karakter.

Een andere bron wordt gevormd door het interviewen van deskundigen op het gebied van dierenwelzijn in de breedste zin van het woord. Hun informatie is grotendeels van anekdotische aard en voor een ander deel gebaseerd op hun kennis van aanverwante onderwerpen als psychopathologie en plegers van ernstige delicten.

Tot slot zijn de werknemers en registratiesystemen bij Meld Misdaad Anoniem en Halt geraadpleegd. Dit heeft geresulteerd een aantal casus bij Halt en twee extra interviews bij Meld Misdaad Anoniem.

De bevindingen vanuit voornoemde bronnen worden zo veel mogelijk bij elkaar genomen om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

6.2 Aard en omvang

De vraag hoe vaak dierenmishandeling in Nederland voorkomt kan eenvoudig worden beantwoord aan de hand van het aantal geregistreerde strafzaken bij de politie. Dat aantal loopt van 66 in 2011 tot 414 in 2013 en 311 in 2014. De

stijging na 2011 heeft te maken met de introductie van de taakaccenthouders dierenwelzijn en het Meldpunt 144 waar mensen gevallen van dierenmishandeling en -verwaarlozing kunnen melden. Zowel uit de literatuur als de interviews komt naar voren dat de geregistreerde zaken zeer waarschijnlijk het topje van de ijsberg zijn. Het verborgen dierenleed is in werkelijkheid mogelijk veel groter. Een aannemelijke verklaring is dat deze mishandeling door derden moet worden geconstateerd en gemeld. Mishandeling achter de voordeur komt niet snel ter ore van de politie als er verder geen aanleiding is om de woning in te gaan. In tegenstelling tot gevallen van verwaarlozing is dierenmishandeling voor bijvoorbeeld burens en kennissen van de dierenmishandelaars vaak niet eenvoudig waar te nemen.

Dierenartsen hebben wel een mogelijkheid om dierenmishandeling te constateren. Volgens respondenten komen ook mishandelaars en vooral hun partners naar de dierenarts met hun mishandelde huisdier. Het melden van deze incidenten volgens de opgestelde meldcode gebeurt nog te weinig. Het vaststellen van letsel als gevolg van mishandeling is echter vaak een lastige aangelegenheid die de nodige kennis en expertise vergt. Sedert een aantal jaar wordt het keuzevak 'forensische diergeneeskunde' aan de Universiteit Utrecht gegeven voor dierenartsen. Dergelijke kennis kan de alertheid op dierenmishandeling vergroten. Dierenartsen die mishandeling vermoeden als oorzaak van het letsel melden dat niet altijd. Hiermee gaan een belangrijke informatiebron en tevens aangrijpingspunten voor een (preventieve) aanpak verloren.

6.3 Dierenmishandeling

De analyse van de dierenmishandelingszaken laat conform de bevindingen in het buitenland zien dat het voornamelijk gezelschapsdieren betreft, in het bijzonder honden en in mindere mate katten. Dat verschil tussen honden en katten is opmerkelijk. Er zijn in Nederland ongeveer 1,5 miljoen honden en 2,6 miljoen katten.⁵⁰ Dat kan betekenen dat katten in werkelijkheid in veel mindere mate worden mishandeld dan wel dat die mishandelingen nog minder vaak bekend raken. Voor dat laatste is wellicht wat te zeggen omdat honden moeten worden uitgelaten en zichtbaarder zijn in het huis, en burens/omwonenden en familie en kennissen meestal degenen zijn die de mishandeling constateren en melden. Die 'onzichtbaarheid' voor derden speelt nog meer voor de kleinere dieren die

50 <http://www.dibevo.nl/nieuws/een-op-vijf-huishoudens-heeft-een-hond-kwart-heeft-een-of-meer-katten>.

thuis in een hok zitten (konijn, hamster, cavia). Tegelijkertijd lijken veel mishandelingen impulsief plaats te vinden en blijkt straffen van het dier en afreageren van boosheid en frustratie een belangrijk motief te zijn. Zo beschouwd is het wellicht begrijpelijk dat dieren die op dat moment in huis lopen, zoals honden, als eerste in ‘aanmerking’ komen om te worden mishandeld.

De impulsiviteit van de plegers komt onder meer tot uiting in de manier waarop ze de mishandelingen plegen, namelijk door het dier te schoppen, slaan (al dan niet met een voorwerp) en/of tegen de grond te gooien. Andere vormen wijzen op een meer berekenende houding door bijvoorbeeld duiven waarvan men last heeft van het dak te schieten of het hebben van seks met dieren. De mishandelingen zijn over het algemeen ernstig: bijna de helft van de dieren overlijdt als gevolg daarvan. Er zijn aanwijzingen – op casusniveau – dat de mishandelingen zich over langere tijd afspelen. Bij een mishandeld dier kan, met andere woorden, sprake zijn van frequente mishandelingen.

Omwille van het evenwicht in het soort zaken in dit onderzoek is een willekeurig en beperkt aantal zaken van seks met dieren opgenomen. Hoewel strafbaar gesteld, is het de vraag of seks met dieren in gedragsmatig opzicht te scharen is onder dierenmishandeling. Dat geldt uiteraard wel voor zaken waarbij ook geweld wordt toegepast. In de VS valt seks met dieren wel onder de categorie dierenmishandeling. Er zou een onderscheid moeten worden gemaakt tussen mannen die seks met dieren hebben zonder dat het dier leed wordt aangedaan en mannen die seks hebben met dieren en het dier daarbij wel pijn doen. Een veronderstelling hierbij is dat bij de eerste categorie (parafilie) andere motieven en achtergronden een rol spelen dan bij de tweede categorie (persoonlijkheidspathologie; parafiele stoornis).

6.4 Dierenmishandelaars

Een belangrijke bevinding, en een aanvulling op de voornamelijk Angelsaksische literatuur, is dat het onderzoek zich niet heeft beperkt tot de twee ‘hoofdstromingen’: huiselijk geweld en graduation hypothesis. De bredere insteek van het onderzoek heeft het inzicht opgeleverd dat dierenmishandelaars een heterogene groep vormen. Het gaat om mannen en vrouwen van alle leeftijden. In dit onderzoek is slechts bij negen personen vastgesteld dat er naast dierenmishandeling ook sprake is van huiselijk geweld. Dit onderstreept de stelling dat het zaak is om ook buiten die context te kijken naar dierenmishandelaars ten einde een compleet beeld te verkrijgen van het fenomeen.

De plaats van de dierenmishandeling binnen de totale criminele carrière is – in tegenstelling tot de graduation hypothesis – vaker aan het eind ervan dan aan het begin, althans voor zover dat is op te maken uit de politieregistraties. Uit de informatie van de Reclassering is in twee gevallen wel naar voren gekomen dat betreffende personen op jonge(re) leeftijd ook al dieren hebben mishandeld. De jongste pleger in dit onderzoek is zeven jaar. Van hem zijn geen andere (latere) registraties bekend. De gemiddelde leeftijd waarop de dierenmishandelaars voor een eerste feit staan geregistreerd in HKS ligt op ongeveer 24 jaar, de gemiddelde leeftijd ten tijde van de dierenmishandeling ligt op 34 jaar. Onderzoekers als Arluke e.a. (1999) merken vanwege het ontbreken van een duidelijke opbouw in ernst van de delicten op dat dierenmishandeling een van de vormen is van gewelddadig gedrag die in wisselende volgorde kunnen worden gepleegd. Dit strookt met de bevindingen uit onderhavig onderzoek; de dierenmishandelaars plegen – over het geheel genomen – allerlei vormen van criminaliteit. Hierbij valt vooral het aandeel van de vermogensmisdrijven op; 34 procent van het totaal aantal geregistreerde (HKS) feiten is een vermogensmisdrijf. Bijna een kwart van de dierenmishandelaars heeft ook geweldsmisdrijven (inclusief bedreiging) gepleegd. Dat is minder dan in buitenlands onderzoek wordt genoemd. Dat heeft vermoedelijk te maken met de samenstelling van de onderzoeksgroep.

De resultaten kunnen niet worden uitgelegd als zouden dierenmishandelaars criminelen pur sang zijn. Integendeel, de helft (51%) is volgens HKS-gegevens te beschouwen als *first offender*. Van deze groep zou in theorie kunnen worden verwacht dat zij later wel ernstiger delicten kunnen gaan plegen, hoewel een deel ouder is dan 30 jaar.

De motieven van de dierenmishandelaars in dit onderzoek komen grotendeels overeen met hetgeen in de literatuur is beschreven: dieren worden mishandeld om eigen boosheid en frustratie af te reageren, anderen te intimideren, manipuleren en om te straffen. Dergelijke motieven zijn vooral te zien bij degenen die als antisociaal worden betiteld en die binnen de huiselijke context ook geweld gebruiken. Boosheid en woede, maar wellicht ook gevoelens van minderwaardigheid zijn onderliggende aspecten van het gedrag van de mishandelaars. Het dier is dan een van de huisgenoten die lijden onder de zich afreagerende mishandelaar. Tekenend is dat een gebrekkige agressieregulatie bij veel dierenmishandelaars naar voren komt (zie ook het feit dat ze relatief veel geweldsantecedenten hebben). Motieven op het gebied van spanning en nieuwsgierigheid lijken meer van toepassing op de jongere (groeps)plegers, waarbij de grens tussen expertimenteer- en vandalistisch gedag en sadisme

soms erg dun is. Ze lijken in elk geval weinig/geen empathie te hebben voor de dieren.

Over de kindertijd van de Nederlandse dierenmishandelaars is erg weinig bekend. Respondenten vermoeden dat hun kindertijd zich kenmerkt door geweld tussen de echtelieden en het zelf slachtoffer of getuige zijn van verwaarlozing en geweld. Dat zal voor een deel van de mishandelaars gelden. Een deel komt pas op volwassen leeftijd in aanraking met de politie en heeft weinig tot geen andere antecedenten. Hun ontwikkelingspad kan derhalve een ander verloop hebben. Mogelijk zijn bij die laatste groep situationele factoren van betekenis die op latere leeftijd opspelen (scheiding, verlies van werk).

Wat betreft de achtergronden van de dierenmishandelaars is er grofweg een voorlopige tweedeling te maken. Enerzijds gaat het om personen die weinig problemen lijken te ondervinden op de diverse leefgebieden (want veel informatie ontbreekt). De dierenmishandeling is mogelijk het gevolg van opgekropte frustratie en boosheid dan wel vanwege 'baldadigheid' van groepen. Anderzijds is er een groep die wel de nodige problemen heeft. Met name problemen op het gebied van werk en financiën vallen op, maar ook de psychische problemen. Wat betreft de psychische problemen komen met name impulscontrole- en agressieregulatieproblemen naar voren, al dan niet onder invloed van drugs en/of alcohol. Daarnaast beschikken sommige dierenmishandelaars over minder cognitieve en sociale vaardigheden en capaciteiten. Een hulpverleningsgeschiedenis is hun niet onbekend. De respondenten hebben de groep 'loners' genoemd als een van de typen mishandelaars waarbinnen deze kenmerken herkenbaar zijn.

De vergelijkingen tussen de first offenders en meerplegers, tussen mishandelaars van eigen dieren of andermans dieren leveren echter meer overeenkomsten dan verschillen op. Zo is het onderwerp 'psychische' problemen geen onderscheidend kenmerk van een van de groepen. Dit is mogelijk het gevolg van het gegeven dat de groepen te klein zijn en/of van de wijze waarop is gemeten. In werkelijkheid bestaat ook de mogelijkheid dat de groepen zich hierin niet van elkaar onderscheiden. Bij de meerplegers valt de meervoudige problematiek op, maar nader onderzoek naar zinvolle indelingen in typen is wenselijk.

6.5 Aanpak politie

De laatste onderzoeksvraag gaat over de betekenis van de verzamelde informatie over dierenmishandelaars voor het werk van de politie en taakaccenthouders dierenwelzijn in Nederland. De implicaties zijn te scharen onder de volgende noemers: signalering, deskundigheid, registratie en opsporing.

Signalering

Uit het voorgaande komt duidelijk naar voren dat de aanpak van de problematiek van dierenmishandeling begint bij de signalering ervan door instanties. Sinds de komst van de dierenpolitie is de aandacht voor dierenwelzijn fors toegenomen, zoals blijkt het aantal politieregistraties vanaf 2011. Overigens heeft de politie de eerstelijnsfunctie overgenomen van de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming, die nu vanaf de introductie van de dierenpolitie als tweedelijnsorganisatie optreedt. Aanvankelijk zouden er 500 ‘animal cops’ worden aangesteld. Dat is teruggebracht tot 180 taakaccenthouders dierenwelzijn. De praktijk is dat de wijze waarop deze functie in de eenheden is vormgegeven erg divers is. De toekomst van de invulling van de taakaccenthouders dierenwelzijn is nog onzeker. Vanuit dierenwelzijnsperspectief is het aan te bevelen om een voldoende aantal taakaccenthouders te hebben die kennis van zaken hebben en die onder meer de signalerende functie kunnen waarmaken en voor een goede en volledige registratie kunnen zorgen.

Naast de taakaccenthouders, die vaak veel affiniteit hebben met dierenwelzijn, zou de alertheid van andere politiemensen, in het bijzonder de surveillancemedewerkers, op dierenmishandeling kunnen worden vergroot. De aanleiding voor de instelling van de dierenpolitie was onder meer dat de politie, via het dier, gemakkelijk achter de voordeur kan komen en misstanden, zoals huiselijk geweld, kan constateren. Omgekeerd krijgen veel surveillancemedewerkers in hun werk ook te maken met gevallen van huiselijk geweld. De vraag is of zij naast de huiselijkgeweldssituatie ook oog hebben voor de dieren in dat gezin. Ter illustratie: jaarlijks zijn er volgens schattingen 200.000 Nederlanders slachtoffer van huiselijk geweld dat wordt gepleegd door meer dan 100.000 daders.⁵¹ Hierbij is het zinvol om standaard naar alle huisdieren te kijken c.q. te vragen, ook de dieren die niet meteen in het zicht zijn. Bij

51 Movisie (2013). Factsheet Huiselijk geweld.

twijfel over een eventuele mishandeling zou een dierenarts moeten worden ingeschakeld.

Deskundigheid

Het vaststellen of er sprake is van dierenmishandeling is een lastige aangelegenheid, zo erkennen ook de taakaccenthouders. Dat ze aangeven in veel gevallen een dierenarts te raadplegen, kan als een goede ontwikkeling worden beschouwd. De kennis en kunde van de dierenagenten kunnen blijkens een onderzoek onder taakaccenthouders beter (Van Leiden e.a., 2016). Weliswaar hebben ze een korte cursus gehad, maar die wordt als onvoldoende beschouwd om het complexe veld van dierenwelzijn goed te kunnen bedienen. Periodieke opfriscursussen en seminars kunnen in die informatiebehoefte voorzien.

Registratie

Sinds de invoering van de vernieuwde Wet dieren in 2014 kunnen gevallen van dierenmishandeling eenduidig worden geregistreerd.⁵² Die gegevens zouden als basis gebuikt kunnen worden voor periodieke criminaliteitsbeeldanalyses. Idealiter zou een database moeten worden opgezet waarin alle zaken van dierenmishandeling worden opgeslagen, aangevuld met relevante informatie (over delictkenmerken, aard van de verwondingen, kenmerken van de pleger, enzovoort), die als tactisch hulpmiddel kan fungeren in zaken als die van de paardenmishandelaar (patronen blootleggen) en om meer informatie over daders te genereren. Veelzeggend is dat de FBI in 2016 een dergelijke database heeft opgezet.⁵³

52 In dit onderzoek is onder allerlei afzonderlijke wetsbepalingen gezocht naar dierenmishandeling.

53 Voorheen kende de politie het Expertisecentrum Dierenwelzijn, een voorziening waar relevante informatie over dieren werd verzameld en verstrekt. Het centrum heeft binnen de nieuwe politieorganisatie geen plaats meer gekregen.

Tracking Animal Cruelty

FBI Collecting Data on Crimes Against Animals

Acts of cruelty against animals are now counted alongside felony crimes like arson, burglary, assault, and homicide in the FBI's expansive criminal database. On January 1, the Bureau's National Incident-Based Reporting System (NIBRS) began collecting detailed data from participating law enforcement agencies on acts of animal cruelty, including gross neglect, torture, organized abuse, and sexual abuse. Before this year, crimes that involved animals were lumped into an 'All Other Offenses' category in the FBI's Uniform Crime Reporting (UCR) Program's annual *Crime in the United States* report, a survey of crime data provided by about 18,000 city, county, state, tribal, and federal law enforcement agencies. By adding animal cruelty offenses to NIBRS, law enforcement agencies and the advocacy groups that pushed for the inclusion in the FBI database are hoping the results will reveal a more complete picture of the nature of cruelty to animals.⁵⁴

Opsporing

Tot slot de recente paardenzaak, waarin ten tijde van dit onderzoek nog geen verdachte is aangehouden. Die maakt duidelijk dat de opsporing van dierenmishandeling erg lastig kan zijn. Dat heeft enerzijds te maken met de heimelijkheid waarmee daders opereren. Anderzijds blijkt het soms moeilijk om eenduidig vast te stellen dat het letsel is veroorzaakt door mensen. Daarbij komt dat niet alle eigenaren van mishandelde paarden meteen de politie inschakelen en bijvoorbeeld eerst de wonden verzorgen en van de wonden geen (bruikbare) foto's nemen. De paardenmishandelaar die meerdere mishandelingen pleegt, kan worden getypeerd als een seriepleger. Van de opsporing van serieplegers is bekend dat die erg lastig kan zijn en dat voldoende mensen en een lange adem vaak de doorslag geven (Van Wijk & Van Leiden, 2013). Naast de hulpmiddelen als (geografische) profilering moet zeker ook het klassieke *recherche* niet worden vergeten. Dit onderzoek maakt duidelijk dat de dader of daders van de paardenmishandelingen ook kunnen worden gezocht bij de groep first offen-

54 Bron: <https://www.fbi.gov/news/stories/2016/february/tracking-animal-cruelty/tracking-animal-cruelty>.

ders. Met andere woorden, deze personen hoeven niet bekend te zijn bij politie. Een goed verhoorprotocol is een must wanneer de dierenmishandelaars eenmaal in beeld zijn gekomen bij de politie.

Literatuur

- Agnew, R. (1998). The causes of animal abuse: A social-psychological analysis. *Theoretical Criminologie*, 2, pp. 177-209.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th edition). Arlington: American Psychiatric Publishing.
- Arkow, P. & Munro, H. (2010). The Veterinary Profession's Roles in Recognizing and Preventing Family Violence: The Experiences of the Human Medicine Field and the Development of Diagnostic Indicators of Non-Accidental Injury. In: F.R. Ascione, *The International Handbook of Animal Abuse and Cruelty: Theory, Research and Application*. West Lafayette: Purdue University Press, pp. 31-50.
- Arluke, A. (2002). Animal abuse as dirty play. *Symbolic Interaction*, 25(4), pp. 405-430.
- Arluke, A., Levin, J., Luke, C. & Ascione, F. (1999). The Relationship of Animal Abuse to Violence and Other Forms of Antisocial Behavior. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(9), pp. 963-975.
- Arluke, A. & Luke, C. (1997). Physical cruelty toward animals in Massachusetts, 1975-1996. *Society & Animals*, 5(3), pp. 195-204.
- Ascione, F.R. (1993). Children Who Are Cruel to Animals: A Review of Research and Implications for Developmental Psychopathology. *Anthrozoös*, 6(4), pp. 226-247.
- Ascione, F.R. (2001). *Animal abuse and youth violence*. US Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Ascione, F.R. (2010). *The International Handbook of Animal Abuse and Cruelty: Theory, Research and Application*. West Lafayette: Purdue University Press.
- Ascione, F.R., Friedrich, W.N., Heath, J. & Hayashi, K. (2003). Cruelty to animals in normative, sexually abused, and outpatients psychiatric samples of 6 to 12 year-old children. Relations to maltreatment and exposure to domestic violence. *Anthrozoös*, 16(3), pp. 194-212.
- Ascione, F.R. & Lockwood, R. (2001). Cruelty to animals: Changing psychological, social, and legislative perspectives. In: D.J. Salem & A.N. Rowan (red.), *The State of Animals: 2001*. Washington, D.C.: Humane Society Press, pp. 39-54.

- Ascione, F.R., McCabe, M.S., Philips, A. & Tedeschi, P. (2010). Animal abuse and developmental psychopathology: Recent research, programmatic and therapeutic issues and challenges for the future. In: A.H. Fine (red.), *Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice* (3rd edition). Londen: Elsevier, pp. 357-400.
- Ascione, F.R., Weber, C.V., Thompson, T.M., Heath, J., Maruyama, M. & Hayashi, K. (2007). Battered Pets and Domestic Violence Animal Abuse Reported by Women Experiencing Intimate Violence and by Nonabused Women. *Violence against Women*, 13(4), pp. 354-373.
- Baldry, A.C. (2003). Animal Abuse and Exposure to Interparental Violence in Italian Youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(3), pp. 258-281.
- Baldry, A.C. (2004). The development of the P.E.T. scale for the measurement of physical and emotional tormenting against animals in adolescents. *Society & Animals*, 12(1), pp. 1-17.
- Baldry, A.C. (2005). Animal abuse among preadolescents directly and indirectly victimized at school and at home. *Criminal Behavior & Mental Health*, 15(2), pp. 97-110.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Becker, F. & French, L. (2004). Making the Links: Child Abuse, Animal Cruelty and Domestic Violence. *Child Abuse Review*, 13, pp. 399-414.
- Becker, K.D., Stuewig, J., Herrera, V.M. & McCloskey, L.A. (2004). A Study of Firesetting and Animal Cruelty in Children: Family Influences and Adolescent Outcomes. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 43, pp. 905-912.
- Beirne, P. (1996). A note on speciesist language and (nonhuman) animal abuse. *The Critical Criminologist*, 7, pp. 7-8.
- Beirne, P. (2004). From Animal Abuse to Interhuman Violence? A Critical Review of the Progression Thesis. *Society & Animals*, 12(1), pp. 39-65.
- Beirne, P. (2007). Animal right, animal abuse and green criminology. In: P. Beirne & N. South (red.), *Issues in green criminology. Confronting harms against environments, humanity and other animals*. Cullompton: Willan Publishing, pp. 55-83.
- Boat, B.W. & Knight, J.C. (2000). Experiences and needs of adult protective services case managers when assisting clients who have companion animals. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 12(3/4), pp. 145-155.
- Bordes, E.C. (2010). *Dieren in het geding. Een juridisch-historische analyse van het verbod op dierenmishandeling*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

- Carlisle-Frank, P., Frank, J.M. & Nielsen, L. (2004). Selective battering of the family pet. *Anthrozoös*, 17(1), pp. 26-42.
- Cazaux, G. (2001). Animal Abuse. In: Cazaux, G. (red.), *Mensen en andere dieren. Hun onderlinge relaties meervoudig bekeken*. Leuven/Apeldoorn: Garant Uitgevers, pp. 279-296.
- Cazaux, G. (2001). Animal Abuse. In: McLaughlin, E. & Muncie, J. *Sage Dictionary of Criminology*. Londen: Sage, pp. 8-10.
- Dadds, M.R., Turner, C.M., & McAloon, J. (2002). Developmental links between cruelty to animals and human violence. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 35(3), pp. 363-382.
- DeGue, S. & DiLillo, D. (2009). Is Animal Cruelty a 'Red Flag' for Family Violence? Investigating Co-Occuring Violence toward Children, Partners and Pets. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(6), pp. 1036-1056.
- Duncan, A., Thomas, J.C. & Miller, C. (2005). Significance of Family Risk Factors in Development of Childhood Animal Cruelty in Adolescent Boys with Conduct Problems. *Journal of Family Violence*, 20(4), pp. 235-239.
- Enders-Slegers, M.J. & Jansen, M. (2009). *Cirkel van geweld: verbanden tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld*. Amsterdam: Stichting Dierzijn.
- Flynn, C.P. (1999). Animal abuse in childhood and later support for interpersonal violence in families. *Society & Animals*, 7(2), pp. 161-177.
- Flynn, C.P. (2000a). Why family professionals can no longer ignore violence toward animals. *Family Relations*, 49(1), pp. 87-95.
- Flynn, C.P. (2000b) Woman's Best Friend Pet Abuse and the Role of Companion Animals in the Lives of Battered Women. *Violence Against Women*, 6(2), pp. 162-177.
- Flynn, C.P. (2001). Acknowledging the 'Zoological connection': A sociological analysis of animal cruelty. *Society & Animals*, 9(1), pp. 71-87.
- Flynn, C.P. (2011). Examining the links between animal abuse and human violence. *Crime, Law and Social Change*, 55, pp. 453-468.
- Garnier, W. & Enders-Slegers, M.J. (2012). *Huiselijk geweld en dierenmishandeling in Nederland. Een verkennend onderzoek naar de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling onder vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld*. Zwolle: Kadera aanpak huiselijk geweld.

- Gleyzer, R., Felthous, A.R. & Holzer, C.E. (2002). Animal cruelty and psychiatric disorders. *Journal of the Academy of Psychiatry and Law*, 30, pp. 257-265.
- Goethals, K. & Cosyns, P. (2014). Seksuele stoornissen in de DSM-5. *Tijdschrift voor psychiatrie*, 56(3), pp. 196-200.
- Gullone, E., Johnson, J. & Volant, A. (2002). The Relationship between animal abuse and family violence. Implications for animal welfare agencies and human services organizations. *Domestic Violence & Incest Resource Centre Newsletter*, 2, pp. 3-11.
- Gupta, M. (2008). Functional Links Between Intimate Partner Violence and Animal Abuse: Personality Features and Representations of Aggression. *Society & Animals*, 16, pp. 223-242.
- Hardeman, M. (2013). De cruelty link op papier en in de praktijk. Een onderzoek naar de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. *PROCES*, (92)4, pp. 266-277.
- Henderson, B.B., Hensley, C. & Tallichet, S.E. (2011). Childhood Animal Cruelty Methods and Their Link to Adult Interpersonal Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(11), pp. 2211-2227.
- Henry, B.C. (2004). The Relationship between Animal Cruelty, Delinquency and Attitudes toward the Treatment of Animals. *Society & Animals*, 15(2), pp. 107-126.
- Henry, B.C. & Sanders, C.E. (2007). Bullying and animal abuse: Is there a connection? *Society & Animals*, 12(3), pp. 185-207.
- Hensley, C. & Tallichet, S.E. (2005). Animal Cruelty Motivations: Assessing Demographic and Situational Influences. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(11), pp. 1429-1443.
- Hensley, C. & Tallichet, S.E. (2009). Childhood and Adolescent Animal Cruelty Methods and Their Possible Link to Adult Violent Crimes. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(1), pp. 147-158.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Dutkiewicz, E.L. (2009). Recurrent Childhood Animal Cruelty: Is There a Relationship to Adult Recurrent Interpersonal Violence? *Criminal Justice Review*, 34(2), pp. 248-257.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Dutkiewicz, E.L. (2010). Childhood bestiality: a potential precursor to adult interpersonal violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 75, pp. 557-567.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Dutkiewicz, E.L. (2012). Exploring the Age of Onset and Recurrence of Childhood Animal Cruelty: Can Animal Cruelty Be Learned From Witnessing Others Commit It? *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 56(4), pp. 614-626.

- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Singer, S.D. (2005). Unraveling the Methods of Childhood and Adolescent Cruelty to Nonhuman Animals. *Society & Animals*, 13(2), pp. 91-107.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Singer, S.D. (2006). Exploring the possible link between childhood and adolescent bestiality and interpersonal violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 21, pp. 910-923.
- Herzog, H.A. (2007). Gender differences in human-animal interactions: A review. *Anthrozoös*, 20(1), pp. 7-21.
- Hounslow, M., Johnson, T., Kathan, A. & Pound, H. (2010). *Animal abuse and empathy in children*. Calgary: Mount Royal University & Calgary Humane Society.
- Janssen, J. (2012). Over mensen en andere dieren in de criminologie. *Justitiële verkenningen*, 38(2), pp. 29-38.
- Kellert, S.R. (1980). American Attitudes towards and Knowledge of Animals: an Update. *International Journal for the Study of Animal Problems*, 1, pp. 87-119.
- Kellert, S.R. & Felthous, A.R. (1985). Childhood Cruelty toward Animals among Criminals and Non-Criminals. *Human Relations* 38(12), pp. 1113-1129.
- Kohlberg, L. (1981). *The Philosophy of Moral Development Moral Stages and the Idea of Justice*. San Francisco: Harper & Row.
- Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie, de schoolleeftijd (deel II)*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Leiden, I. van, Hardeman, M., Bremmers, B., Ham, T. van & Wijk, A. van (2012). *Dierenwelzijn in het vizier. De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland*. Arnhem: Bureau Beke.
- Leiden, I. van, Ham, T. van Hardeman, M., Scholten, L. & Wijk, A. van (2016). *Dieren verboden: de toepassing van het houdverbod als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf*. Arnhem: Bureau Beke.
- Locke, J. (1693). *Some thoughts concerning education*. Londen: Churchill.
- Lockwood, R. (2010). Counting Cruelty: Challenges and Opportunities in Assessing Animal Abuse and Neglect in America. In: F.R. Ascione, *The International Handbook of Animal Abuse and Cruelty: Theory, Research and Application*. West Lafayette: Purdue University Press, pp. 87-109.
- Loeber, R. & Farrington, D.P. (2001). *Child Delinquents: development, intervention and service needs*. Thousand Oaks: Sage publications.
- Loeber, R. & Farrington, D.P. (2011). *Young Homicide Offenders and Victims. Risk Factors, Prediction and Prevention from Childhood*. Springer: New York.

- Loeber, R., Wung, P., Keenan, K., Giroux, B., Stouthamer-Loeber, M., Van Kammen, W.B. & Maugham, B. (1993). Developmental pathways in disruptive child behavior. *Development and psychopathology*, 5(1-2), pp. 103-133.
- Loring, M.T. & Bolden-Hines, T.A. (2004). Pet Abuse by Batterers as a Means of Coercing Battered Women into Committing Illegal Behavior. *Journal of Emotional Abuse*, 4(1), pp. 27-37.
- Lucia, S. & Killias, M. (2011). Is Animal Cruelty a Marker of Interpersonal Violence and Delinquency? Results of a Swiss National Self-Report Study. *Psychology of Violence*, 1(2), pp. 93-105.
- Mellor, D., Yeow, N., Hapidzal, T., Yamamoto, T., Yokoyama, A. & Nobuzane, Y. (2009). Childhood Cruelty to Animals: A Tri-national Study. *Child Psychiatry & Human Development*, 40, pp. 527-541.
- Miller, K.S. & Knutson, J.F. (1997). Reports of severe physical punishment and exposure to animal cruelty by inmates convicted of felonies and by university students. *Child Abuse & Neglect*, 21(1), pp. 59-82.
- Movisie (2013). Factsheet Huiselijk geweld. Utrecht: Movisie.
- Munro, H.M. & Munro, R. (2008). *Animal Abuse and unlawfull killing: forensic veterinary pathology*. Edinburgh/Londen: Elsevier Health Sciences.
- O'Grady, K.E., Kinlock, T.W. & Hanlon, T.E. (2007). Prediction of Violence History in Substance-Abusing Inmates. *The Prison Journal*, 87(4), pp. 416-433.
- Pifer, L.K. (1996). Exploring the gender gap in young adults' attitudes about animal research. *Society & Animals*, 4(1), pp. 37-52.
- Piper, H. & Myers, S. (2006). Forging the Links: (De)Constructing Chains of Behaviors. *Child Abuse Review*, 15, pp. 178-187.
- Ramsey, S., Randour, M.L., Blaney, N. & Gupta, M. (2010). Protecting Domestic Violence Victims by Protecting Their Pets. *Juvenile & Family Justice Today*, 19(2), pp. 16-20.
- Randour, M.L. (2004). Including animal cruelty as a factor in assessing risk and designing interventions. *Proceedings of Persistently Safe Schools*. Washington, D.C.: Hamilton Fish Institute.
- Randour, M.L. & Davidson, H. (2008). *A common bond: Maltreated children and animals in the home. Guidelines for practice and policy*. Englewood: American Humane.

- Raupp, C.D. (2002). The 'furry ceiling': Clinical psychology and human-animal studies. *Society & Animals*, 10(4), pp. 353-360.
- Simmons, C.A. & Lehmann, P. (2007). Exploring the Link Between Pet Abuse and Controlling Behaviors in Violent Relationships. *Journal of interpersonal violence*, 22(9), pp. 1211-1222.
- Strand, E.B. & Faver, C.A. (2005). Battered Women's Concern for Their Pets: A Closer Look. *Journal of family social work*, 9(4), pp. 39-58.
- Tallichet, S.E. & Hensley, C. (2004). Exploring the Link between Recurrent Acts of Childhood and Adolescent Animal Cruelty and Subsequent Violent Crime. *Criminal Justice Review*, 29(2), pp. 304-316.
- Tallichet, S.E. & Hensley, C. (2005). Learning To Be Cruel? Exploring the Onset and Frequency of Animal Cruelty. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 49(1), pp. 37-47.
- Tallichet, S.E. & Hensley, C. (2009). The Social and Emotional Context of Childhood and Adolescent Animal Cruelty: Is There a Link to Adult Interpersonal Crimes? *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 53(5), pp. 596-606.
- Telgen, A.N.S. van (2016). *Animal Cruelty. The Issues in Veterinary Practice in the Netherlands*. Utrecht University, Faculty of Veterinary Medicine Department Animals in Science and Society.
- Vaughn, M.G., Fu, Q., DeLisi, M., Beaver, K.M., Perron, B.E., Terrell, K. & Howard, M.O. (2009). Correlates of cruelty to animals in the United States: Results from the National Epidemiologic Survey on alcohol and related conditions. *Journal of Psychiatric Research*, 43, pp. 1213-1218.
- Vaughn, M.G., Fu, Q., Beaver, K.M., DeLisi, M., Perron, B.E. & Howard, M.O. (2011). Effects of childhood adversity on bullying and cruelty to animals in the United States: Findings from a national sample. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(10), pp. 1-17.
- Volant, A.M., Johnson, J.A., Gullone, E. & Coleman, G.J. (2008). The relation between domestic violence and animal abuse. An Australian study. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(9), pp. 1277-1295.
- Walters, G.D. (2013). Testing the Specificity Postulate of the Violence Graduation Hypothesis: Meta-analyses of the Animal Cruelty Offending Relationship. *Aggression and Violent Behavior*, 18, pp. 797-802.

- Walters, G.D. (2014). Testing the Direct, Indirect, and Moderated Effects of Childhood Animal Cruelty on Future Aggressive and Non Aggressive Offending. *Aggressive Behavior*, 40, pp. 238-249.
- Wijk, A.Ph. van & Bremmers, B. (2011). *Snelle jongens. Een onderzoek naar drugsrunners en daaraan gerelateerde problematiek in Limburg-Zuid*. Bureau Beke, Arnhem.
- Wijk, A. van & Leiden, I. van (red.) (2013). *Serieplegers: kenmerken, achtergronden en opsporing*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Williams, V.M., Dale, A.R., Clarke, N. & Garret, N.K.G. (2008). Animal abuse and family violence: Survey on the recognition of animal abuse by veterinarians in New Zealand and their understanding of the correlation between animal abuse and human violence. *New Zealand Veterinary Journal*, 56(1), pp. 21-28.
- Wright, J. & Hensley, C. (2003). From animal cruelty to serial murder: Applying the graduation hypothesis. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 47(1), pp. 71-88.

Kamerstukken

Kamerstukken II 2011/12, 2011-20001, 13 467, pp. 1-4.

Gerechtelijke uitspraken

LJN AU 6873 25-11-2005
 LJN AX 7374 13-06-2006
 LJN BB 6351 04-12-2007

Nieuwsberichten

Algemeen Dagblad (2015). Verdrinken puppy schreeuw om aandacht of kattenkwaad?, 05-08-2015. Geraadpleegd op 20 januari 2015 via: www.ad.nl/ad/nl/1012/Nederland/article/detail/4114001/2015/08/05/Verdrinken-puppy-schreeuw-om-aandacht-of-kattenkwaad.dhtml.

Algemeen Dagblad (2015). Merrie dood na zware mishandeling in weiland, 27-09-2015. Geraadpleegd op 17 november 2015 via: www.ad.nl/ad/nl/1039/Utrecht/article/detail/4150869/2015/09/27/Merrie-dood-na-zware-mishandeling-in-weiland.dhtml.

NOS (2005). Levenslang voor beul van Twente. Geraadpleegd op 18-08-2014 via: www.nos.nl/artikel/53314-levenslang-voor-beul-van-twente.html.

Nu.nl (2013). Dieren misbruikt kinderboerderij Texel, 7 januari 2013. Geraadpleegd op 09-05-2016 via: www.nu.nl/binnenland/2998084/dieren-misbruikt-kinderboerderij-txel.html.

Bijlagen

1 Analyseformat Nationale Politie en Reclassering

Pv-nummer	Vul het nummer van de BVH-registratie in
-----------	--

1 Demografische kenmerken verdachte

Geboortedatum:

Geslacht:

Etniciteit:

Burgerlijke staat:

Woonplaats(en) + datum wanneer waar gewoond:

2 Delict (dierenfeit, let op: actieve mishandeling, geen verwaarlozing)

Beschrijving incident

Datum incident:

Dag en tijdstip incident:

Betreffend(e) wetsartikel(en) + aantal:

Aantal dieren, type dier (gezelschap/landbouw/beide) en welk dier:

Incidentkenmerken	Beschrijving
Aard verwondingen	<i>[aard en plaats verwondingen, letsel, enzovoort]</i>
Eigenaarschap	<i>[eigen dier of anderz dier]</i>
Wapengebruik	<i>[type wapen, hoe vaak gebruikt (aantal steekwonden)]</i>
Planmatig of impulsief	<i>[beschrijf hier of het delict spontaan plaatsvond of dat de dader activiteiten heeft ondernomen om het delict mogelijk te maken en welke dit dan zijn]</i>
Delict geconstateerd of gemeld door...	<ul style="list-style-type: none"> • Buren/omwonenden • Vrienden/familie • Organisatie belast met dierenwelzijn (politie, NVWA, LID) • Anders, namelijk

Locatie incident	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eigen huis</i> • <i>Eigen bedrijf</i> • <i>Andermans huis</i> • <i>Andermans bedrijf</i> • <i>(Semi)publieke ruimte</i>
Type omgeving	<i>[beschrijf of het incident in een plattelands- of stedelijke omgeving plaatsvond]</i>
Opvolging van de melding/aangifte	<i>[beschrijf de opvolging van de melding/aangifte]</i>

3 Verklaringen voor delictgedrag

Drijfveren/motieven

<i>(en toelichten waaruit dit wordt afgeleid, bijv. psycholoog/psychiater, verklaring dader zelf, gedragskundige, anders...)</i>	
Functie van het delict voor de dader, motief	
Gevoelens van boosheid / agressie	
'triggers'	

Houding

Gevoelens m.b.t. dierenmishandeling	
Heeft dader spijt?	
Voelt dader zich verantwoordelijk?	
Realiseert dader ernst van delicten?	

4 Wonen/huisvesting

Beschrijf de laatste woonsituatie: <i>(toelichting op bovenstaande; met of zonder broers/zussen, huur/koop, omstandigheden waarin de woning/het huishouden verkeert: onderhouden/verwaarloosd)</i>	
---	--

5 Gezin, jeugd en (familie)relaties

Problematiek binnen het gezin	Toelichting
Afwezigheid ouder(s)	
Alcohol- en/of drugsmisbruik	
Criminaliteit	
Financiële problematiek	
Mishandeling/seksueel misbruik (als so of getuige)	
Verwaarlozing	

6 School en omgang met leeftijdgenoten

Afgerond onderwijs

	Afgerond
Basisonderwijs	
Middelbare school	<i>Voeg indien bekend toe op welk niveau en geef aan of sprake is geweest van Speciaal Voortgezet Onderwijs</i>
Beroepsonderwijs	
Hbo/Universiteit	

Huidig onderwijs

Volgt momenteel	0 geen onderwijs 0 Speciaal Voortgezet Onderwijs 0 vmbo 0 havo/vwo 0 mbo 0 hbo/wo
Toelichting	

Gedrag op school

Binding (<i>spijbelen, te laat komen, school verlaten</i>)	
Agressief gedrag (<i>vorm, richting leeftijdgenoten en/of gezag?</i>)	
Cognitie (<i>leerachterstand, doubleren, wisselen school</i>)	
Omgang met leeftijdgenoten (<i>pesten, gepest worden, solist, enzovoort</i>)	
Overig	

7 Arbeid en financiën

Werkbetrekking

0 Vaste baan	
0 Een of meerdere losse betrekkingen	
0 Vrijwilligerswerk	
0 Geen werkbetrekking	

Beschrijf het functioneren op het werk indien bekend (gedrag, prestaties, verzuim, enzovoort).	
--	--

Beschrijf inkomsten en de financiële situatie (en eventuele problematiek zoals schulden)	
--	--

8 Vrije tijd en vrienden

Vriendennetwerk huidig

	Toelichting, beschrijving
0 Oriëntatie op crimineel milieu	
0 (incidentele) omgang met 'verkeerde vrienden'/antisociale vrienden	
0 'Normaal' sociaal netwerk	
0 Solist/Einzelfgänger	

9 Middelengebruik en verslaving

Middelengebruik en verslavingsproblematiek

	Omschrijving van frequentie gebruik, context gebruik en ernst
0 Harddrugs	
0 Softdrugs	
0 Alcohol	
0 Gokken	
0 Andersoortige verslaving, bijvoorbeeld medicatie	
0 Geen	
0 Onbekend/onduidelijk	

10 Persoonlijkheid en psychopathologie

Intelligentie

Beschrijving cognitief functioneren	
IQ-score	

Gedrag en denkpatronen

	<i>Beschrijving (+ bron vermelden). Geef voorbeelden hoe gedrag / patronen tot uiting komen.</i>
Impulscontrole	<i>Beschrijf alleen conclusies van rapporteurs. Niet zelf interpreteren. Beschrijf zo gedetailleerd mogelijk wat de rapporteur met impulscontrole bedoelt (alleen agressie, of alle gedragsimpulsen? In welke situatie is dit problematisch gebleken? Gaat het om ongeremd of juist extreem geremd gedrag?).</i>
Agressieregulatie	
Gewetensfuncties	<i>Beschrijf alleen conclusies van rapporteurs. Niet zelf interpreteren.</i>
Empathie	<i>Beschrijf alleen conclusies van rapporteurs. Niet zelf interpreteren.</i>
Sociale vaardigheden	<i>Hoe komt dit tot uiting in verslagen rapporteurs en in overige dossierinfo. Geef zo veel mogelijk voorbeelden van eventueel afwijkend sociaal gedrag.</i>
Toelichting gedrag en denkpatronen:	

Omschrijving geestelijke en fysieke gezondheid

Kenmerken kindertijd	<i>Kenmerken betreffende psychopathologie, verstoorde ontwikkeling in de kindertijd, aandachtspunten, gedragsproblemen, enzovoort.</i>
Gezondheid & medicijngebruik	<i>Neemt dader medicijnen en waarvoor? In verleden medicijnen niet volgens aanwijzingen ingenomen?</i>
Somberheid, suïcidaal gedrag	<i>Beschrijf eventuele aanwijzingen voor depressie.</i>
Overig	

Gediagnosticeerde klinische syndromen⁵⁵

<i>As I-problematiek: primaire symptomatologie, (de 'psychiatrische ziekte') (een klinisch syndroom, ziektebeeld dat niet altijd aanwezig of geweest is, of voorbijgaand is, de zogenaamde acute pathologie).</i>	
DSM-scores (stoornis + trekken):	
Inschatting/diagnose psychiater/psycholoog:	

55 http://wiki.fok.nl/index.php/DSM-IV#As_I.

Noteer alle antecedenten in HKS en de kenmerken daarvan in de tabel hierboven.

Afwijkend / crimineel gedrag voor twaalfde levensjaar?

<i>In HKS worden antecedenten vanaf het twaalfde levensjaar getoond, maar het kan zijn dat er informatie is over afwijkend/crimineel gedrag in de kindertijd.</i>	
Afwijkend/crimineel gedrag voor het twaalfde levensjaar?	

BVH-mutaties c.q. politiecontacten

Aantal	[aantal mutaties na incidentdatum] + datum eerste en datum laatste mutatie
Inhoud	[vermeld hier specifiek de omstandigheden van mutaties rondom kinderporno, brandstichting en zedendelicten] + check de rol van de verdachte (melder/verdachte e.d.)
Meest voorkomend	[beschrijf kort welke drie typen mutaties (bv. overlast) het meest voorkomen binnen alle politiecontacten]

12 RISC-sores

RISC-items	Niet aanwezig	Aanwezig	In ernstige mate aanwezig
Huisvesting en wonen – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Opleiding, werk en leren – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Inkomen en omgaan geld, gokken – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Relatie met partner, gezin & familie – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Relatie vrienden/kennissen – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Drugsgebruik – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Alcoholgebruik – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Emotioneel welzijn – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Denkpatronen, gedrag & vaardigheden – <i>criminogene factor</i>			
Toelichting:			
Houding – <i>criminogene factor</i> :			
Toelichting:			

Inschatting recidiverisico reclassering:
...

Toelichting RiSc:
...

Algemene opmerkingen over persoon of dossier:
...

2 Vragenlijst politiefunctionarissen met taakaccent dierenwelzijn

Introductie en instructie

In dit onderzoek, in opdracht van Politie en Wetenschap, worden de kenmerken en achtergronden van mishandelaars van dieren in kaart gebracht. Door middel van een vragenlijst willen we informatie verzamelen die in deze beide onderzoeken zal worden gebruikt. Uw antwoorden worden onherleidbaar en geanonimiseerd verwerkt.

Definitie

In het onderzoek naar mishandelaars van dieren gebruiken we de volgende omschrijving van dierenmishandeling: dierenmishandeling is elke daad die bijdraagt tot de pijn, de dood of het lijden van een dier. We sluiten gevallen van dierenverwaarlozing uit, hoewel dat ook het welzijn van het dier bedreigt, omdat het moet gaan om opzettelijke, actieve handelingen van een persoon.

- 1) Komt u tijdens uw werk als taakaccenthouder dierenwelzijn gevallen van dierenmishandeling tegen? Zo ja, hoe vaak per maand?

	Ja, ___ keer per maand, ga verder naar vraag 2
	Nee, ga verder naar vraag 3

- 2) Wat was de aard van de zaken waarin een dierenmishandelaar actief was? Wilt u het onderstaande schema invullen voor de laatste twee zaken die u heeft gehad en waarin er informatie beschikbaar is over de dierenmishandelaar?

	Dierenmishandelaar	
	1	2
Delictinformatie		
Aantal mishandelde dieren		
Soort dier(en)		
Omschrijving van de mishandelingen		
Aard van de verwondingen bij de dieren		
Periode van de mishandelingen		

Dierenmishandelaar		
Hoe bent u de dierenmishandelaar op het spoor gekomen?		
Achtergrond dierenmishandelaar <ul style="list-style-type: none"> • leeftijd • geslacht • solo of groepsplegers 		
Heeft de verdachte antecedenten? <ul style="list-style-type: none"> • Nee • Ja, voor wat? 		

3) In hoeverre bent u in staat om een dierenmishandeling te herkennen wanneer er geen zichtbaar letsel is?

☐	Ik acht mijzelf hier goed toe in staat
☐	Ik twijfel hier soms over
☐	Ik twijfel hier regelmatig over
☐	Ik acht mijzelf hier niet goed toe in staat

4) Schakelt u wel eens externe expertise in om dierenmishandeling te kunnen aantonen, bijvoorbeeld van een forensisch patholoog-anatoom of een dierenarts?

☐	Ja, bijvoorbeeld van een →	
☐	Nee	

5) Mogen we contact met u opnemen om de casus van de dierenmishandelaar te bespreken?

☐	Ja, contactgegevens:	
☐	Nee	

6) Heeft u tot slot nog aanvullende opmerkingen?

Opmerkingen:

Indien u vragen heeft, kunt u contact opnemen met Manon Hardeman (026-4438619 of m.hardeman@beke.nl).

De ingevulde vragenlijst kunt u digitaal terugsturen naar:

m.hardeman@beke.nl

Per post: Bureau Beke, t.a.v. M. Hardeman, Rijnkade 84, 6811 HD Arnhem

Dank voor uw medewerking!

Indien gewenst, kunt u worden geïnformeerd over de resultaten van het onderzoek.

3 Vragenlijst chauffeurs dierenambulances

Introductie

Momenteel voert Bureau Beke een wetenschappelijk onderzoek uit naar kenmerken en achtergronden van mishandelaars van dieren. Het onderzoek gebeurt in opdracht van Politie en Wetenschap. Door middel van een vragenlijst willen we informatie verzamelen over zaken van dierenmishandeling die ook bij andere instanties bekend zijn, waaronder de dierenambulances. De vragen zijn alleen bedoeld voor *chauffeurs* van dierenambulances (dit in verband met dubbeltellingen). U kunt de vragenlijst digitaal invullen of op papier uitprinten. Uw antwoorden worden onherleidbaar en geanonimiseerd verwerkt.

Definitie

In het onderzoek naar mishandelaars van dieren gebruiken we de volgende omschrijving van dierenmishandeling: dierenmishandeling is elke daad die bijdraagt tot de pijn, de dood of het lijden van een dier. We sluiten gevallen van dierenverwaarlozing uit, hoewel dat ook het welzijn van het dier bedreigt, omdat het moet gaan om opzettelijke, actieve handelingen van een persoon.

Vragenlijst

1) Hoelang werkt u als chauffeur bij de dierenambulance?

	Jaar
--	------

2) Hoeveel uur werkt u per week als chauffeur bij de dierenambulance?

	Uur
--	-----

3) Wat is thans uw standplaats? (aankruisen wat van toepassing is)

☐	Amsterdam
☐	Arnhem
☐	Den Haag
☐	Den Helder
☐	Doetinchem
☐	Gouda
☐	Heemskerk
☐	Hoeksche waard
☐	Leeuwarden
☐	Maastricht
☐	Meppel
☐	Nijmegen
☐	Purmerend
☐	Soest
☐	Tiel
☐	Velsen
☐	Zaandam

4) Komt u tijdens uw werk als chauffeur van de dierenambulance gevallen van dierenmishandeling tegen? Zo ja, hoe vaak per maand?

Ja	☐	X per maand
----	--------------------------	-------------

Nee, ga verder naar vraag 7

5) Wat was de aard van de dierenmishandeling? Wilt u het onderstaande schema invullen voor de laatste twee zaken die u heeft gehad?

	Dierenmishandeling	
	1	2
Delictinformatie		
Aantal mishandelde dieren		
Soort dier(en)		
Omschrijving van de mishandeling		
Aard van de verwondingen bij de dieren		

Dierenmishandelaar		
Heeft u indicaties wie de dader(s) is/zijn? • ja, want • nee		
Zo ja, wat weet u over de (vermoedelijke) dader(s)?		
Melding en afhandeling		
Van wie kwam de melding? (burger, politie, enzovoort)		
Welke instanties heeft u na de hulpverlening door de dierenambulance ingeschakeld?		

6) Mogen we eventueel contact met u opnemen om een casus van de dierenmishandeling te bespreken?

	Ja, contactgegevens:	
	Nee	

7) Heeft u tot slot nog aanvullende opmerkingen? Dan kunt u die hieronder kwijt.

De ingevulde vragenlijst kunt u digitaal terugsturen naar:

m.hardeman@beke.nl

Per post: Bureau Beke, t.a.v. M. Hardeman, Rijnkade 84, 6811 HD Arnhem

Dank voor uw medewerking!

Indien gewenst, kunt u worden geïnformeerd over de resultaten van het onderzoek.

4 Geïnterviewde respondenten

John van den Broek	Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming
Taffy Daniel	Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming
Anouk Duijnker	Nationale Politie
Nienke Endenburg	Universiteit Utrecht, Faculteit Diergeneeskunde
Marie-Jose Enders-Slegers	Open Universiteit, Faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen
Joost van Hertem	Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
Luk Gijs	KU Leuven, Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen
Colette de Jong	Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming
Frans Koenraad	Universiteit Utrecht, Faculteit Rechtsgeleerdheid
Pim Langereis	Dierenambulance
Bram van der Meer	Nationale Politie
Jan Smit	Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming
Serge Smulders	Nationale Politie
Sietske Spann	Dierenarts
Monique Verkerk	Dierenarts/patholoog
Jan Winter	Nationale Politie
Anoniem 1	Meld Misdaad Anoniem
Anoniem 2	Meld Misdaad Anoniem

5 Topiclijst interviews

Topiclijst dierenbeulen

Interviews deskundigen

Definitie

- Definitie van dierenmishandeling?
- Hoe plaats je verwaarlozing daarin?
- Welke argumenten voor de eigen definitie en hoe verhoudt die zich tot andere definities?

Aard en omvang dierenmishandeling

- Hoe vaak krijg je een melding van dierenmishandeling?
- Van wie zijn deze meldingen afkomstig? (omvang, dark number)
- Kenmerken delict (aard, type dier)
- Trends in aantallen en type zaken (bijvoorbeeld verwondingen)
- Voorbeeld zaken

Persoon van de dader

- Kenmerken van daders (leeftijd, geslacht, sociaal-economische status)
- Verschillen typen daders (bijvoorbeeld onderscheid tussen onmacht/onkunde, onwil en bewust pijnigen van dieren)
- Motief of motieven van dader
- Verantwoordelijkheidsgevoel van dader
- Risicofactoren

Verloop criminele carrière

- Verloop delictgedrag (qua tijd, plaats en type delicten (volgorde))
- Relatie met ander delictgedrag en zo ja, waar blijkt dat uit?
- Ontwikkeling van crimineel gedrag

Opsporing/handhaving

- Grootste verbeter- en knelpunten voor inspecteurs/politie
- Rol van dierenartsen (denk aan meldcode)
- Inschakelen van forensisch onderzoek

6 Kenmerken first offenders en meerplegers

Tabel B6.1: Kenmerken first offenders en meerplegers

	First offenders		meerplegers		
	n	%	n	%	
Wel of niet bekend bij reclassering					p<.05
Niet bekend	28	57,1	15	31,3	
Bekend	13	26,5	23	47,9	
Bekend maar weinig info	8	16,3	10	20,8	
Geslacht					ns
Man	42	85,7	43	91,5	
Vrouw	7	14,3	4	8,5	
Etniciteit					ns
Nederlands	39	81,3	43	89,6	
Niet Nederlands	9	18,7	5	10,4	
Burgerlijke staat					ns
Gehuwd	5	10,6	3	6,3	
Alleenstaand	16	34,0	17	35,4	
Samenwonend	2	4,3	3	6,3	
Bij ouders	3	6,4	1	2,1	
Weduwnaar	2	4,3	0	0,0	
Onbekend	19	40,4	24	50,0	
Gemiddelde leeftijd ten tijde van mishandeling		35,9		32,3	ns
Pleegdag					ns
Maandag	8	21,1	7	16,3	
Dinsdag	3	7,9	5	11,6	
Woensdag	7	18,4	5	11,6	
Donderdag	3	7,9	7	16,3	
Vrijdag	2	5,3	2	4,7	
Zaterdag	4	10,5	2	4,7	
Zondag	11	28,9	13	30,2	
Meerdere dagen	0	0,0	2	4,7	
Soort dier					ns
Gezelschapsdier	36	75,0	42	87,5	
Landbouwdier	3	6,3	3	6,3	
Wild	9	18,8	3	6,3	
Eigenaarschap					ns
Eigen dier	23	50,0	23	51,1	
Andermans dier	16	34,8	19	42,2	
Wild	5	10,9	3	6,7	
Combinatie eigen en andermans dier	2	4,3	0	0,0	
Aard van de verwondingen					ns
Geen letsel vastgesteld	7	15,9	3	7,0	
Letsel/Vermoedelijk letsel	13	29,5	13	30,2	
Overleden	22	50,0	25	58,1	
Onduidelijk	2	4,5	2	4,7	
Wapengebruik					ns
Ja	18	40,9	15	34,1	
Nee	26	59,1	29	65,9	
Impulsief/gepland					ns
Planmatig	16	37,2	9	21,4	

Impulsief	23	53,5	27	64,3	
Onduidelijk	4	9,3	6	14,3	
Pleeglocatie					ns
Eigen huis	16	33,3	22	48,9	
Eigen bedrijf	0	0,0	1	2,2	
Andermans huis	6	12,5	5	11,1	
Andermans bedrijf	0	0,0	1	2,2	
(Semi)publieke ruimte	25	52,1	15	33,3	
Meerdere plaatsen	1	2,1	1	2,2	
Type omgeving					ns
Stedelijk	21	42,9	24	50,0	
Platteland	12	24,5	8	16,7	
Geen info	16	32,7	16	33,3	
Motief					ns
Afreageren frustratie of boosheid	3	7,0	7	16,3	
Niet kunnen/willen verzorgen van het dier	4	9,3	2	4,7	
Seksuele gevoelens voor het dier	1	2,3	1	2,3	
Straffen van het dier	2	4,7	7	16,3	
Wegjagen van het dier	3	7,0	1	2,3	
Sadisme/machtsmisbruik	2	4,7	3	7,0	
Veiligheid waarborgen van anderen	1	2,3	0	0,0	
Ontkenning	9	20,9	11	25,6	
Overig	6	14,0	3	7,0	
Onbekend	12	27,9	8	18,6	
Gevoelens van spijt					ns
Ja	11	26,2	12	27,9	
Nee	9	21,4	6	14,0	
Ontkent	10	23,8	11	25,6	
Onbekend	12	28,6	14	32,6	
Ernst delict realiseren					ns
Ja	5	11,6	10	23,3	
Nee	8	18,6	8	18,6	
Ontkent	11	25,6	11	25,6	
Onbekend	19	44,2	14	32,6	
Woonproblemen					p<.05
Ja	5	10,2	15	31,3	
Nee	19	38,8	19	39,6	
Onbekend	25	51,0	14	29,2	
Gezinsproblemen					p<0.01
Ja	7	14,3	20	41,7	
Nee	9	18,4	2	4,2	
Onbekend	33	67,3	26	54,2	
Opleiding					p<.05
Vervolgopleiding gevolgd	14	28,6	14	29,2	
Geen vervolopleiding gevolgd	5	10,2	14	29,2	
Onbekend	30	61,2	20	41,7	
Werkproblemen					p<.10
Geen werk	13	26,5	23	47,9	
Wel werk	18	36,7	12	25,0	
Onbekend	18	36,7	13	27,1	

Financiële problemen					p<.05
Schulden	11	22,4	23	47,9	
Geen schulden	7	14,3	6	12,5	
Onbekend	31	63,3	19	39,6	
Criminele vrienden					p<.01
Ja	3	6,1	16	33,3	
Onbekend	46	93,9	32	66,7	
Prosociaal netwerk					ns
Einzelgänger	9	18,4	9	18,8	
Geen einzelgänger	0	0,0	2	4,2	
Onbekend	40	81,6	37	77,1	
Alcoholproblemen					ns
Ja	7	14,3	13	27,1	
Nee	3	6,1	6	12,5	
Onbekend	39	79,6	29	60,4	
Drugsproblemen					p<.01
Ja, harddrugs (of softdrugs en harddrugs)	2	4,1	10	20,8	
Ja, softdrugs	3	6,1	10	20,8	
Nee	4	8,2	6	12,5	
Onbekend	40	81,6	22	45,8	
Aantal genoemde psychische problemen					ns
Geen	11	22,4	9	18,8	
1	9	18,4	8	16,7	
2	3	6,1	4	8,3	
3	1	2,0	5	10,4	
4 t/m 6	4	8,2	7	14,6	
Onbekend	21	42,9	15	31,3	

7 Kenmerken mishandelaars eigen en andermans dieren

Tabel B7.1: Kenmerken mishandelaars eigen en andermans dieren

	eigen dier		andermans dier		
	n	%	n	%	
Wel of niet bekend bij reclassering					ns
Niet bekend	18	39,1	16	45,7	
Bekend	18	39,9	12	34,3	
Bekend maar weinig info	10	21,7	7	20,0	
Geslacht					ns
Man	37	82,2	32	91,4	
Vrouw	8	17,8	3	8,6	
Etniciteit					ns
Nederlands	36	80,0	31	88,6	
Niet Nederlands	9	20,0	4	11,4	
Burgerlijke staat					ns
Gehuwd	4	9,1	3	8,6	
Alleenstaand	13	29,5	12	34,3	
Samenwonend	4	9,1	1	2,9	
Bij ouders	2	4,5	1	2,9	
Weduwnaar	1	2,3	1	2,9	
Onbekend	20	45,5	17	48,6	
Gemiddelde leeftijd ten tijde van mishandeling		35,5		33,4	ns
Pleegdag					⁵⁷
Maandag	7	20,6	2	6,3	
Dinsdag	4	11,8	1	3,1	
Woensdag	6	17,6	6	18,8	
Donderdag	6	17,6	3	9,4	
Vrijdag	3	8,8	1	3,1	
Zaterdag	0	0,0	4	12,5	
Zondag	7	20,6	14	43,8	
Meerdere dagen	1	2,9	1	3,1	
Aard van de verwondingen					ns
Geen letsel vastgesteld	5	12,5	3	8,6	
Letsel/Vermoedelijk letsel	13	32,5	12	34,3	
Overleden	18	45,0	20	57,1	
Onduidelijk	4	10,0	0	0,0	
Wapengebruik					ns
Ja	11	25,0	12	37,5	
Nee	33	75,0	20	62,5	
Impulsief/gepland					ns
Planmatig	11	27,5	11	32,4	
Impulsief	25	62,5	18	52,9	
Onbekend	4	10,0	5	14,7	
Pleeglocatie					⁵⁸
Eigen huis	30	65,2	5	14,3	
Eigen bedrijf	0	0,0	1	2,9	
Andermans huis	2	4,3	9	25,7	
Andermans bedrijf	0	0,0	1	2,9	
(Semi)publieke ruimte	13	28,3	19	54,3	
Meerdere plaatsen	1	2,2	0	0,0	

⁵⁷ Significantie kan niet getoetst worden door te kleine expected frequencies in de cellen.

⁵⁸ Significantie kan niet getoetst worden door te kleine expected frequencies in de cellen. Aannemelijk is dat andermans dieren vaker in andermans huis en minder vaak in eigen huis worden mishandeld.

Type omgeving	*				p<.001
Stedelijk	27	58,7	14	40,0	
Platteland	3	6,5	15	42,9	
Onbekend	16	34,8	6	17,1	
Motief					ns
Afreageren frustratie of boosheid	4	10,3	3	8,6	
Niet kunnen/willen verzorgen van het dier	5	12,8	1	2,9	
Seksuele gevoelens voor het dier	1	2,6	1	2,9	
Straffen van het dier	9	23,1	0	0,0	
Wegjagen van het dier	0	0,0	3	8,6	
Sadisme/machtsmisbruik	3	7,7	2	5,7	
Veiligheid waarborgen van anderen	1	2,6	0	0,0	
Ontkenning	6	15,4	14	40,0	
Overig	6	15,4	2	5,7	
Onbekend	4	10,3	9	25,7	
Gevoelens van spijt					ns
Ja	13	34,2	6	17,1	
Nee	6	15,8	7	20,0	
Ontkent	7	18,4	14	40,0	
Onbekend	12	31,6	8	22,9	
Ernst delict realiseren					ns
Ja	9	23,1	3	8,6	
Nee	9	23,1	6	17,1	
Ontkent	8	20,5	14	40,0	
Onbekend	13	33,3	12	34,3	
Woonproblemen					p<.10
Ja	14	30,4	6	17,1	
Nee	14	30,4	20	57,1	
Onbekend	18	39,1	9	25,7	
Gezinsproblemen					ns
Ja	16	34,8	10	28,6	
Nee	2	4,3	6	17,7	
Onbekend	28	60,9	19	54,3	
Opleiding					ns
Vervolgopleiding gevolgd	13	28,3	8	22,9	
Geen vervolopleiding gevolgd	9	19,6	9	25,7	
Onbekend	24	52,2	18	51,4	
Werkproblemen					ns
Geen werk	21	45,7	14	40,0	
Wel werk	12	26,1	13	37,1	
Onbekend	13	28,3	8	22,9	
Financiële problemen					p<.05
Schulden	22	47,8	11	31,4	
Geen schulden	3	6,5	9	25,7	
Onbekend	21	45,7	15	42,9	
Criminele vrienden					ns
Ja	9	19,6	10	28,6	
Onbekend	37	80,4	25	71,4	
Prosocial netwerk					ns
Enzelgänger	12	26,1	5	14,3	

Geen einzelgänger	1	2,2	1	2,9	
Onbekend	33	71,7	29	82,9	
Alcoholproblemen					ns
Ja	12	26,1	8	22,9	
Nee	5	10,9	3	8,6	
Onbekend	29	63,0	24	68,6	
Drugsproblemen					ns
Ja, harddrugs (of softdrugs en harddrugs)	7	15,2	5	14,3	
Ja, softdrugs	7	15,2	5	14,3	
Nee	4	8,7	5	14,3	
Onbekend	28	60,9	20	57,1	
Aantal genoemde psychische problemen					ns
Geen	8	17,4	9	25,7	
1	11	23,9	5	14,3	
2	4	8,7	1	2,9	
3	3	6,5	3	8,6	
4 t/m 6	6	13,0	5	14,3	
Onbekend	14	30,4	12	34,3	
Aantal HKS-registraties					ns
Geen	16	34,8	7	20,0	
1	7	15,2	9	25,7	
2 t/m 5	7	15,2	10	28,6	
6 t/m 10	9	19,6	7	20,0	
11 of meer	7	15,2	2	5,7	

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter prof. dr. H.G. van de Bunt
Hoogleraar Criminologie
Erasmus Universiteit Rotterdam

Leden mr. drs. C. Bangma
Politieacademie, Hoofd School voor Hogere Politiekunde

mr. W.M. de Jongste
Projectbegeleider Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

dr. P.P.H.M. Klerks
Openbaar Ministerie, Parket Generaal

prof. dr. P. van Reenen
Van Reenen-Russel Consultancy b.v.
Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM)
Universiteit Utrecht

drs. J.W. Swaan EMPM
Politie, Eenheid Amsterdam

drs. M. van Tankeren
Operational auditor, onderzoeker Eenheid Den Haag

Secretariaat Programmabureau Politie & Wetenschap
Politieacademie
Arnhemseweg 348
7334 AC Apeldoorn

Postbus 834
7301 BB Apeldoorn
www.politiewetenschap.nl

Uitgaven in de reeks Politiekunde

1. **Criminaliteit in de virtuele ruimte**
P. van Amersfoort, L. Smit & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam/TNO-FEL, Den Haag, 2002
2. **Cameratoezicht. Goed bekeken?**
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2002
3. **De 10 stappen van Publiek-Private Samenwerking (PPS)**
J.C. Wever, A.A. van Pel & L. Smit, DSP-groep, Amsterdam/TNO-FEL, Den Haag, 2002
4. **De opbrengst van projecten. Een verkennend onderzoek naar de bijdrage van projecten aan diefstalbestrijding**
C.J.E. In 't Velt, e.a., NPA-Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn, 2003
5. **Cameratoezicht. De menselijke factor**
A. Weitenberg, E. Jansen, I. van Leiden, J. Kerstholt & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/TNO, Soesterberg, 2003
6. **Jeugdgroepen in beeld. Stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlist-methodiek**
H.B. Ferwerda & A. Kloosterman, Advies- en Onderzoeksgroep Beke & Politieregio Gelderland-Midden, Arnhem, 2004 (vierde druk 2006)
7. **Hooligans in beeld. Van informatie naar aanpak**
H.B. Ferwerda & O. Adang, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/Onderzoeksgroep Politieacademie Apeldoorn, 2005
8. **Richtlijnen auditieve confrontatie**
J.H. Kerstholt, A.G. van Amelsfoort, E.J.M. Jansen & A.P.A. Broeders, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg/Politieacademie, Apeldoorn/NFI, Den Haag, 2005
9. **Niet verschenen**
10. **De opsporingsfunctie binnen de gebiedsgebonden politiezorg**
O. Zoomer, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2006
11. **Inzoomen en uitzoomen op Zaandam**
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem 2006
12. **Aansprakelijkheidsmanagement politie. Beschrijving, analyse en handreiking**
E.R. Muller, J.E.M. Polak, C.J.J.M. Stoker m.m.v. M.L. Diepenhorst & S.H.E. Janssen, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Faculteit der Rechtsgeleerdheid Universiteit Leiden, 2006

13. **Cold cases – een hot issue**
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2006
14. **Adrenaline en reflectie. Hoe leren politiemensen op de werkplek?**
A. Beerepoot & G. Walraven e.a., DSP-groep BV, Amsterdam/Walraven onderzoek en advies, 2007
15. **Tussen aangifte en zaak. Een referentiekader voor het aangifteproces**
W. Landman, L.A.J. Schoenmakers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, adviseurs en managers, Amersfoort, 2007
16. **Baat bij de politie. Een onderzoek naar de opbrengsten voor burgers van het optreden van de politie**
M. Goderie & B. Tierolf, m.m.v. H. Boutellier & F. Dekker, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2008
17. **Hoeveel wordt het vandaag? Een studie naar de kans op voetbalgeweld en het veiligheidsbeleid bij voetbalwedstrijden**
E.J. van der Torre, R.F.J. Spaaij & E.D. Cachet, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2008
18. **Overbelast? De administratieve belasting van politiemensen bij de afhandeling van jeugdzaken**
G. Brummelkamp & M. Linssen, EIM, Zoetermeer, 2008
19. **Geografische daderprofilering. Een inventarisatie van randvoorwaarden en succesfactoren**
G. te Brake & A. Eikelboom, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg, 2008
20. **Solosurveillance. Kosten en baten**
S.H. Esselink, J. Broekhuizen & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, 2009
21. **Onderzoek naar de mogelijke meerwaarde van AWARE voor de politie. Ervaringen met een nieuwe aanpak van belaging door ex-partners**
M.Y. Bruinsma, J. van Haaf, R. Römken & L. Balogh, IVA Beleidsonderzoek en Advies, i.s.m. INTERVICT/Universiteit van Tilburg, 2008
22. **Gebiedsscan criminaliteit en overlast. Een methodiekbeschrijving**
B. Beke, E. Klein Hofmeijer & P. Versteegh, Bureau Beke, Arnhem, 2008
23. **Informatiemanagement binnen de politie. Van praktijk tot normatief kader**
V. Bekkers, M. Thaens, G. van Straten & P. Siep; m.m.v. A. Dijkshoorn, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009
24. **Nodale praktijken. Empirisch onderzoek naar het nodale politieconcept**
H.B. Ferwerda, E.J. van der Torre & V. van Bolhuis, Bureau Beke, Arnhem/COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2009

25. **Rellen om te rellen. Een studie naar grootschalige openbare-ordeverstoringen en notoire ordeverstoorders**
I. van Leiden, N. Arts & H.B. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2009
- 26a. **Verbinden van politie- en veiligheidszorg. Politie en partners over signaleren & adviseren**
W. Landman, P. van Beers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2009
- 26b. **Politiepolitiek. Een empirisch onderzoek naar politieke signalering & advisering**
E.J.A. Bervoets, E.J. van der Torre & J. Dobbelaar m.m.v. N. Koeman, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2009
27. **De politie aan zet: de aanpak van veelplegers in Deventer**
I. Bakker & M. Krommendijk, IPIT, Enschede, 2009
28. **Boven de pet? Een onderzoek naar grootschalige ordehandhaving in Nederland**
O.M.J. Adang (redactie), S.E. Bierman, K. Jagernath-Vermeulen, A. Melsen, M.C.J. Nogarede & W.A.J. van Oorschoot, Politieacademie, Apeldoorn, 2009
29. **Rellen in Ondiep. Ontstaan en afhandeling van grootschalige ordeverstoring in een Utrechtse achterstandswijk**
G.J.M. van den Brink, M.Y. Bruinsma (redactie), L.J. de Graaf, M.J. van Hulst, M.P.C.M. Jochoms, M. van de Klomp, S.R.F. Mali, H. Quint, M. Siesling, G.H. Vogel, Politieacademie, Apeldoorn, 2010
30. **Burgerparticipatie in de opsporing. Een onderzoek naar aard, werkwijzen en opbrengsten**
A. Cornelissens & H. Ferwerda (redactie), met medewerking van I. van Leiden, N. Arts & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem, 2010
31. **Poortwachters van de politie. Meldkamers in dagelijks perspectief**
J. Kuppens, E.J.A. Bervoets & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem & COT, Den Haag, 2010
32. **Het integriteitsbeleid van de Nederlandse politie: wat er is en wat ertoe doet**
M.H.M. van Tankeren, Onderzoeksgroep Integriteit van Bestuur, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
33. **Civiele politie op vredesmissie. Uitzendervaringen van Nederlandse politie-functionarissen**
H. Sollie, Universiteit Twente, Enschede, 2010
34. **Ten strijde tegen overlast. Jongerenoverlast op straat: is de Engelse aanpak geschikt voor Nederland?**
M.L. Koemans, Universiteit Leiden, 2010

35. **Het districtelijk opsporingsproces; de black box geopend**
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2010
36. **Balanceren tussen alert maken en onrust voorkomen. Publiekscommunicatie over seriële schokkende incidenten (casestudy Lelystad)**
A.J.E. van Hoek, m.m.v. P.F. van Soomeren, M.D. Abraham & J. de Kleuver, DSP-groep, Amsterdam, 2011
37. **Sturing van blauw. Een onderzoek naar operationele sturing in de basispolitiezorg**
W. Landman, m.m.v. M. Malipaard, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2011
38. **Onder het oppervlak. Een onderzoek naar ontwikkelingen en (a)select optreden rond preventief fouilleren**
J. Kuppens, B. Bremmers, E. van den Brink, K. Ammerlaan & H.B. Ferwerda, m.m.v. E.J. van der Torre, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag, 2011
39. **Naar eigen inzicht? Een onderzoek naar beoordelingsruimte van en grenzen aan de identiteitscontrole**
J. Kuppens, B. Bremmers, K. Ammerlaan & E. van den Brink, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag, 2011
40. **Toezicht op zedendelinquenten door de politie in samenwerking met de reclassering**
H.G. van de Bunt, N.L. Holvast & J. Plaisier, Erasmus Universiteit, Rotterdam/Impact R&D, Amsterdam, 2012
41. **Daders over cameratoezicht**
H.G.A. van Schijndel, A. Schreijenberg, G.H.J. Homburg & S. Dekkers, Regioplan Beleidsonderzoek, Amsterdam, 2012
42. **Aanspreken op straat. Het werk van de straatcoach in al zijn verschijningsvormen**
L. Loef, K. Schaafsma & N. Hilhorst, DSP-groep, Amsterdam, 2012
43. **De organisatie van de opsporing van cybercrime door de Nederlandse politie**
N. Struiksma, C.N.J. de Vey Mestdagh & H.B. Winter, Pro Facto, Groningen/Kees de Vey Mestdagh, Groningen, 2012
44. **Politie in de netwerksamenleving. De opbrengst van de politieke netwerkfunctie voor de kerntaken opsporing en handhaving openbare orde en de sturing hierop in de gebiedsgebonden politiezorg**
I. Helsloot, J. Groenendaal & E.C. Warners, Crisislab, Renswoude, 2012
45. **Tegenspraak in de opsporing. Verslag van een onderzoek**
R. Salet & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit Nijmegen, 2012

46. **Tunnelvisie op tunnelvisie? Een verkennend en experimenteel onderzoek naar de besluitvorming door VKL-teams met betrekking tot het onderkennen van tunnelvisie en andere procesaspecten**
I. Helsloot, J. Groenendaal & B. van 't Padje, Crisislab, Renswoude, 2012
47. **M.-waarde. Een onderzoek naar de bijdrage van Meld Misdaad Anoniem aan de politionele opsporing**
M.C. van Kuik, S. Boes, N. Kop, M. den Hengst-Bruggeling, T. van Ham & H. Ferwerda, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem, 2012
48. **Seriebrandstichters. Een verkennend onderzoek naar daderkenmerken en delictpatronen**
Y. Schoenmakers, A. van Wijk & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem, 2012
49. **Van wie is de straat? Methodiek en lessen voor de politie om ongrijpbare veiligheidsfenomenen grijpbaar te maken – op basis van vijf praktijkcasus**
H. Ferwerda, T. van Ham, B. Bremmers, K. Tijhof & M. Grotens, Bureau Beke, Arnhem, 2013
50. **Recherchesamenwerking in de Euregio Maas-Rijn. Knooppunten, knelpunten en kansen**
H. Nelen, M. Peters & M. Vanderhallen, Politieacademie, Apeldoorn/ Universiteit Maastricht, 2013
51. **De operationele politiebriefing onderzocht. Een onderzoek naar de effectiviteit van de operationele politiebriefing**
A. Scholtens, J. Groenendaal & I. Helsloot, Crisislab, Renswoude 2013
- 51a. **De operationele politiebriefing onderzocht (2). Een actie(vervolg)onderzoek om tot een effectievere politiebriefing te komen**
A. Scholtens, Crisislab, Renswoude 2015
52. **Sociale media: factor van invloed op onrustsituaties?**
R.H. Johannink, I. Gorissen & N.K. van As, Politieacademie Apeldoorn/ VDMMP, Houten, 2013
53. **De terugkeer van zedendelinquenten in de wijk**
C.E. Huls & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen/Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, Groningen, 2013
54. **Van meld- naar aantoonplicht. Een onderzoek naar een systeem van digitale surveillance**
C. Veen & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen, 2013

55. **Heterdaadkracht in twee Haagse pilotgebieden**
B. van Dijk, J.B. Terpstra & P. Hulshof, Politieacademie, Apeldoorn/DSP-groep, Amsterdam, 2013
56. **Inzet op Maat. Onderzoek naar kenmerken en mogelijkheden van duurzame inzetbaarheid van oudere medewerkers**
H. de Blouw, I.R. Kolkhuis Tanke & C.C. Sprenger, Politieacademie, Apeldoorn, 2013
57. **Interventies in de opsporing. Impulsen in kwaliteit en effectiviteit van het opsporingsproces**
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2013
58. **De plaats delict in beeld. Fotografie in de dagelijkse en gesimuleerde praktijk**
G. Vanderveen & J. Roosma, Instituut voor Strafrecht & Criminologie, Universiteit Leiden, 2013
59. **Jeugdgroepen van toen. Een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw**
H. Ferwerda, B. Beke & E. Bervoets, Bureau Beke, Arnhem/Beke Advies, Arnhem/LokaleZaken, Rotterdam, 2013
60. **Tussen hei en hoofdbureau. Leiderschapsontwikkeling bij de politie**
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2013
61. **Gemeentelijk blauw. Het dagelijks werk van gemeentelijke handhavers in beeld**
E. Bervoets, J. Bik & M. de Groot, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
62. **Excessief geweld op en om de voetbalvelden. Praktijkonderzoek naar omvang, ernst en aanpak van 'voetbalgeweld'**
P. Duijvestijn, B. van Dijk, P. van Egmond, M. de Groot, D. van Sommeren & A. Verwest, DSP-groep, Amsterdam, 2013
63. **Beeld van gezag bij de politie. Maatschappelijke verbeelding en de impact van gezagsbeelden op burgers**
H. de Mare, B. Mali, M. Bleecke & G. van den Brink, m.m.v. Motivation, Tilburg University, Stichting IVMV, Leiden, 2014
64. **Informatiegestuurde dienders. Informatiesturing tussen theorie en praktijk**
A. van Sluis, P. Siep, V. Bekkers, m.m.v. M. Thaens & G. Straten, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2014
65. **Hard op weg. Onderzoek aanpak verkeersveelplegers**
B. Bieleman, M. Boendermaker, R. Mennes & J. Snippe, INTRAVAL, Groningen/Rotterdam, 2014

66. **Tussen hulp en hype. De inzet van opsporingsberichtgeving in ontvoeringszaken**
Y.M.M. Schoenmakers, J.V.O.R. Doekhie & J.C. Knotter, Yvette Schoenmakers Onderzoek en advies, Weesp, 2014
67. **Nachtdienst bij de politie en verkeersveiligheid. Onderzoek naar ervaringen van politieagenten met verkeersonveiligheid in woon-werkverkeer na de nachtdienst**
P. Boekhoorn, BBSO, Nijmegen, 2014
68. **Buit van woninginbraak. Onderzoek onder inbrekers en helers**
J. Snippe, M. Sijtsma, R. Mennes & B. Bieleman, INTRAVAL, Groningen/Rotterdam, 2014
69. **Privaat blauw. Portiers, evenementbeveiligers en voetbalstewards op risicovolle locaties en tijdens risicovolle momenten**
E. Bervoets & S. Eijgenraam, LokaleZaken, Rotterdam, 2014
70. **Met grof geschut. Reconstructie van een moordonderzoek binnen de criminele woonwagenwereld**
I. van Leiden, B. Bremmers & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2014
71. **Met fluwelen handschoenen? Politie en de omgang met verwarde personen in Amsterdam**
J. Kuppens, T. Appelman, T. van Ham & A. van Wijk, Bureau Beke, Arnhem, 2015
- 72a. **Vermisten op de kaart. Aard en omvang van langdurige vermissingen**
I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2015
73. **Van intel tot operatie. De impact van veiligheidsanalisten bij de aanpak van misdaad**
M. den Hengst, M. Bruinsma, Y. Schoenmakers, W. Niepce, Bureau Bruinsma, Tilburg, 2015
74. **De bestuurlijke rapportage. Gezamenlijke inspanning in de aanpak van (georganiseerde) criminaliteit en overlast**
I. Gorissen, m.m.v. R.H. Johannink, PBLQ, Den Haag, 2015
75. **De aangifte van delicten bij de multichannelstrategie van de politie**
P. Boekhoorn & J. Tolsma, Bureau Boekhoorn/Radboud Universiteit, Nijmegen, 2016
76. **Die pakken we toch niet op? Afstemming tussen politie en Openbaar Ministerie in zaken van veelvoorkomende aangiftecriminaliteit**
R. Kouwenhoven & L. Kleijer-Kool, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2016

77. **Het real-time informeren van noodhulpeenheden. Een onderzoek naar de RTI-functie om frontlijnpolitiefunctionarissen snel te voorzien van relevante informatie**
A. Scholtens, M. den Hengst & R. Waterreus, Crisislab, Renswoude/Politieacademie, Apeldoorn, 2016
78. **Hoe lang kun je 'schijt hebben'? Dertien desisters uit criminele jeugdgroepen aan het woord**
C.E. Hoogeveen, A.E. van Burik & B.J. de Jong, m.m.v. E.M. Klooster, Bureau Alpha, 's-Hertogenbosch/VanMontfoort, Woerden, 2016
79. **Onbenutte kansen. Een onderzoek naar het gebruik van restinformatie in de opsporing**
A. van Wijk & L. Scholten, m.m.v. B. Bremmers, Bureau Beke, Arnhem, 2016
80. **Verbale leugendetectie-wizards**
G. Bogaard & E.H. Meijer, Maastricht University, 2016
81. **Mensenhandel in de prostitutie opsporen zonder aangifte? Een vervolgonderzoek om de doorzettingsmacht van de politie te verduidelijken**
M. Goderie, m.m.v. Renée Kool, Goderie Onderzoek, Klarenbeek, 2016
82. **De onvindbaren. Op zoek naar voortvluchtige veroordeelden in Nederland**
Y. Schoenmakers, I. de Groot, J. van Zanten, A. van Rooyen & J. Baars, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam, 2017
83. **Elke dump is een plaats delict. Dumping en lozing van synthetisch drugs-afval: verschijningsvormen en politieaanpak**
Y. Schoenmakers, S. Mehlbaum, M. Everartz & C. Poelarends, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam, 2016
84. **Naar handhaafbare noodbevelen en noodverordeningen. Een analyse van het gemeentelijke noodrecht**
A.J. Wierenga, C. Post & J. Koorstra, Rijksuniversiteit Groningen, Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, 2016
85. **Vermisten op het spoor. Rechercheren naar langdurige vermissingen**
I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, 2017